

Impacte econòmic de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona 2012

Impacte econòmic de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona. Informe 2012

Investigadora principal

Dra. Esther Martínez

Equip d'investigadors

Sr. Dani Blasco

Sr. Yassine Bouallala

Dra. Raquel Camprubí

Dr. Germà Coenders

Dr. Jordi Comas

Dr. José Antonio Donaire

Dra. Anna Garriga

Dr. Joaquim Majó

Dra. Saida Palou

Dr. Ricard Rigall

Dr. Albert Saló

Universitat de Girona

gener 2014

El present treball forma part d'un projecte més ampli que clourà l'estiu de 2014, i que ha estat encarregat per l'Ajuntament de Barcelona a la Universitat de Girona.

**Ajuntament
de Barcelona**

**Universitat
de Girona**

índex

PRIMERA PART. TURISME, TURISTES I ESPAI TURÍSTIC. UNA REVISIÓ CRÍTICA

José A. Donaire, Dani Blasco i Saida Palou

INSETUR

Turistes	6
Residents	10
Excursionistes	13
L'espai habitual i l'àrea geogràfica	20
Mobilitat	24
Referències bibliogràfiques	26

SEGONA PART. L'IMPACTE ECONÒMIC

Anna Garriga, Ricard Rigall, Albert Saló.

Grup de Recerca en Economia, Indústria i Serveis

Presentació	28
Metodologia emprada en aquest estudi i discussió	31
Característiques dels escenaris dissenyats per estimar l'impacte econòmic	39
Resultats obtinguts per a cadascun dels escenaris	53
Impacte econòmic generat per l'activitat turística de la ciutat de Barcelona l'any 2012: conclusions i resultats finals	60

ANNEXOS

Annex I.- Caracterització de la despesa turística dels visitants a la ciutat de Barcelona: anys 2011 i 2012	63
Annex II.- Actualització dels multiplicadors de l'ocupació, de la TIOC-2005	94
Annex III.- Recull de multiplicadors emprats a la literatura relativa a estudis d'impacte econòmic	96
Annex IV.- Relativització dels impactes econòmics a la ciutat de Barcelona, període 2009-2012	99
Annex V.- Territorialització de l'impacte econòmic del turisme de la ciutat de Barcelona	105
Referències bibliogràfiques	108

PRIMERA PART.

Turistes, turisme i espai turístic. Una revisió crítica

L'impacte econòmic de l'activitat turística mesura els efectes del turisme en l'economia de la ciutat. En aquest informe, considerem els criteris clàssics que delimiten la frontera conceptual entre turisme i no turisme. Seguim les recomanacions que proposen la secció d'estadística de les Nacions Unides, l'Organització Mundial del Turisme i l'agència europea Eurostat. Això permet comparar els resultats amb altres espais turístics i compartir un criteri metodològic.

Tanmateix, els canvis socials, territorials i econòmics de la societat contemporània en els darrers dos decennis han desdibuixat algunes de les fronteres clàssiques proposades pels organismes oficials. En aquest document, plantejem els criteris conceptuals en què es basa l'estudi, però apuntem també indicis de noves categories i, per tant, la necessitat d'un progressiu replantejament tant conceptual com metodològic de la categoria de turista i de turisme.

Turistes

Un viatger és una persona que es desplaça entre dos espais geogràfics, per qualsevol motiu o durada. Els visitants són un subconjunt dels viatgers, que han de reunir com a mínim tres característiques:

- S'han de desplaçar fora del seu entorn habitual
- La durada prevista ha de ser inferior a un any
- La seva motivació no pot ser una activitat remunerada en el lloc de destinació.

Les tres característiques han donat lloc a problemes tant conceptuals com metodològics. En primer lloc, la delimitació de l'espai habitual és molt complexa i hi dedicarem un capítol específic més endavant. També el criteri de la durada genera algunes controvèrsies. L'enquesta que realitza Turisme de Barcelona limita l'estada màxima a 28 dies, de manera que s'opta per un criteri molt més restrictiu. Les estadístiques franceses delimiten l'estada a tres mesos, perquè volen deixar fora dels registres els desplaçaments per estudi de llarga durada (Terrier, 2003).

Però el factor més controvertit és el de la motivació. Les definicions clàssiques només consideraven la motivació d'oci i exclouien la resta de motivacions, de manera que un visitant era una persona que es desplaçava fora del seu entorn habitual, per un període inferior a 12 mesos, per una motivació d'oci. Les recomanacions de les Nacions Unides de 1994 introduïren de forma genèrica altres motivacions, com religioses, mèdiques, familiars... El 2010 es publica el document normatiu vigent, aprovat per la secció estadística de les Nacions Unides, i que és habitualment reconegut pel seu acrònim, IRTS, *International Recommendations por Tourism Statistics* (2010). En aquest document, s'amplia oficialment el rang del turisme, que ja no només inclou els viatgers per motius d'oci, sinó que incorpora noves motivacions.

Mentre que el debat públic i la percepció ciutadana assimila el concepte de turista amb el de visitant d'oci (i, de vegades, un clixé molt particular), les dades recullen un

fenomen molt més ampli i heterodox. De fet, alguns serveis estadístics ometen la variable motivació en els seus recomptes estadístics. D'aquesta manera, és turista qualsevol persona que es desplaça temporalment (menys d'un any, de tres mesos, d'un mes, segons el criteri oficial) fora del seu entorn habitual, independentment de la motivació del desplaçament.

L'IRTS implica l'ampliació del rang conceptual del turista, que no es limita a la motivació recreativa i detalla un conjunt de possibilitats molt àmplia:

- Negoci
- Oci
- Visita de familiars o coneguts
- Educació i formació durant menys d'un any
- Salut
- Religió
- Compres
- Trànsit (si entren en el territori econòmic i legal)
- Altres

Tanmateix, les recomanacions també detallen les motivacions que no permeten considerar turista un viatger, encara que es desplaci temporalment fora del seu entorn habitual. Els dos criteris bàsics són l'exclusió dels treballadors immigrants de caràcter temporal i les persones que tenen estades de llarga durada (com estudiants o pacients); també s'exclou de la classificació aquelles activitats que modifiquen el concepte de residència habitual (com els tripulants, les forces armades o els diplomàtics):

- Treballadors fronterers
- Treballadors estacionals
- Treballadors a curt termini
- Nòmades
- Refugiats
- Passatgers en trànsit que no entren en el territori econòmic i legal
- Tripulació
- Immigrants
- Estudiants (més d'un any)
- Pacients i familiars que es desplacen per un llarg període de temps
- Diplomàtics
- Forces armades

Les fronteres entre algunes categories no són massa precises. Per exemple, la frontera entre una estada mèdica curta i una estada llarga; tampoc és molt clara la diferència entre visitants per motius d'estudis i no visitants per la mateixa motivació. Però els conflictes són especialment evidents en la motivació laboral. Les recomanacions volen evitar que es consideri visitant els treballadors temporals, però el criteri "retribució en destinació" és massa imprecís. De fet, el document considera visitants els empleats

d'empreses externes que presten un servei en la destinació (instal·lacions d'equip, reparació, consultoria...) o els viatgers que busquen oportunitats comercials.

Determinar el número de turistes és especialment complex en una ciutat. Les IRTS estan dissenyades per al turisme internacional, en el que existeixen unes fronteres més o menys delimitades, i en les que és possible identificar espais d'intercepció per a enquestar els visitants. Així, per exemple, el model espanyol es basa en l'establiment de punts mostrals en les diverses entrades aèria, marítima i terrestre, tant a FRONTUR com a EGATUR. Per contra, l'estudi del turisme intern (que té com a origen i destinació el territori espanyol) es porta a terme a partir d'una enquesta en origen, recollida a FAMILITUR.

La quantificació del número de turistes de Barcelona es basa en una combinació entre els registres dels establiments hotelers i les enquestes realitzades tant en els hotels com en espais oberts. Els primers són dades àncora (*anchor*), perquè permeten disposar d'un número precís dels turistes que han utilitzat aquest tipus d'allotjament. Les segones permeten determinar la distribució de l'allotjament en les diverses modalitats i, per tant, estimar el volum total de turistes de la ciutat.

Hem de tenir present que no tots els usuaris dels hotels són turistes. És cert que molts registres estadístics consideren turista tots els usuaris dels equipaments hotelers. Per exemple, Frontur considera turista les persones que realitzen almenys una pernoctació, que es desplacen temporalment i fora de l'entorn habitual, independentment de la seva motivació. Tot i així, fins i tot Frontur exclou dels seus registres els professionals de la mobilitat (transportistes, taxistes...). El SINTA d'Astúries considera turistes totes les persones que s'allotgen en un equipament turístic, sense tenir en compte la seva motivació (Menéndez et al, 2002).

Tanmateix, és evident que una part de les persones que s'allotgen en un hotel, un hostel o en un apartament no són turistes, perquè pertanyen a alguna de les categories excloses per l'IRTS (residents, treballadors temporals, tripulació, immigrants, estudiants de llarga durada...).

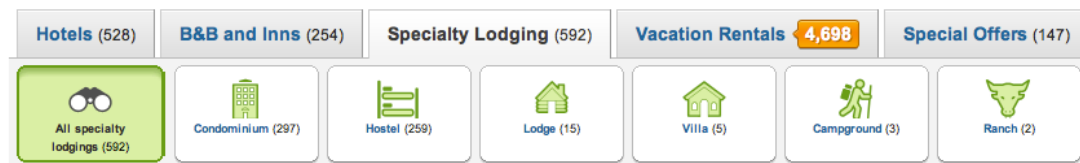
Recomanació

L'enquesta que realitza de forma periòdica Barcelona Turisme als usuaris dels establiments turístics (bàsicament, hotels i hostals) considera de forma automàtica que tots ells són turistes. La pregunta sobre motivació no permet discriminar la seva condició de turista. Es proposa introduir una pregunta que permeti identificar el pes dels no turistes entre els usuaris d'aquests establiments.

El segon problema en la identificació dels turistes està relacionat amb les altres formes d'allotjament. Una part significativa dels turistes no utilitza allotjaments turístics reglats. De fet, aquesta diferència ja és identificada en les diverses estimacions. L'estudi als visitants realitzat el 2009 considera que els hotels representen un 54% dels turistes i un 47% de les pernoctacions. Les noves formes d'allotjament (com el lloguer temporal, els habitatges compartits o els portals de venda d'habitacions) creixeran en el futur i poden provocar una menysvaloració del volum real de turistes.

És probable que en els propers anys, les formes d'allotjament no hoteler creixeran de forma notable. L'enquesta FRONTUR que realitza l'IET detecta que el 2011, les estades en apartaments van créixer un 14,8% i el 2012, un 8,7%. Un dels agents que ha motivat aquest canvi ha estat la consolidació dels sistemes p2p (peer to peer), com Airbnb, Homelidays, Housetrip, Windu, Bedycasa... Aquest sector (identificat com un dels àmbits amb més capacitat d'influència turística en el futur per l'Euromonitor) té unes expectatives de creixement evidents. Un símptoma de la transformació de la indústria de l'allotjament és la progressiva inclusió d'una extrema diversitat en els portals turístics, com tripadvisor.

Barcelona Specialty Lodging

Recomanació

L'enquesta anual promoguda per Turisme de Barcelona, que es porta a terme en una mostra dels hotels i (ocasionalment) en una mostra dels apartaments, haurà de fer front als nous canvis de l'oferta, amb una progressiva incorporació de noves formes d'allotjament.

La frontera és especialment difosa en aquelles persones que viuen temporalment a la ciutat de Barcelona, molt probablement en un allotjament de lloguer. Ni les estadístiques ni ells mateixos es consideren turistes, però si la seva estada és inferior a un any i no estan portant a terme una activitat remunerada en origen, són de facto, turistes. Per exemple, el col·lectiu d'estudiants estrangers o estatals que es matriculen durant un semestre o un curs en un centre universitari de la ciutat, i que difícilment optaran per alguna de les formes d'allotjament convencional. Aquests "usuaris temporals" de la ciutat poden tenir una importància rellevant, perquè les estades mitjanes són molt elevades i el seu pes en el conjunt de pernoctacions pot ser molt significatiu.

Hem de tenir present que la ciutat acull un contingent de visitants que no estan allotjats ni en un hotel ni en un apartament turístic, sinó que empran altres formes. Hi ha dos contingents que tenen un pes relatiu molt important. D'una banda, les persones que són allotjades per familiars i que de vegades són detectats en l'epígraf "visita a familiars i coneguts". Com és lògic, la majoria d'aquestes persones utilitzen el mateix allotjament que els seus amfitrions. Un segon contingent són totes les persones que utilitzen un habitatge de lloguer, que queda exclòs de la normativa sobre habitatges turístics i, per tant, dels registres estadístics.

De fet, hi ha dos processos que estan actuant de forma simultània. D'una banda, la presència cada vegada més important d'usuaris de la ciutat, amb motivacions no laborals, que realitzen estades molt llargues en establiments no turístics. D'altra banda,

l'extraordinària mobilitat dels residents de la ciutat o, per ser més curiosos, d'una part dels residents de la ciutat.

Residents

Com moltes altres ciutats europees, Barcelona ha viscut un procés de centralització primer, i després de descentralització en favor de la seva àrea metropolitana. En els darrers anys, s'observa un nou procés de centralització, que està configurant una nova geografia urbana. Londres, París o les ciutats mitjanes europees han seguit processos similars. París assoleix el seu màxim històric el 1921, i a partir d'aquest moment la ciutat perd població, perquè una part dels residents de la capital francesa s'instal·len en noves àrees urbanes, ben connectades i amb preus del sòl molt més baixos. A partir dels anys 70, aquesta pèrdua de població és equilibrada per l'atractiu de la ciutat per a migrants joves adults que culmina amb un increment de la població durant el període 1999 – 2005 (Odgen i Hall, 2004).

Està dinàmica es pot assimilar, en alguns casos, amb un procés de gentrificació. Sabem que els desplaçaments al Greater London, per exemple, estan molt relacionats amb la idea d'ascens social. Tant Londres com Glasgow o Manchester són ciutats d'immigració de les emergents classes mitjanes. Seo (2003) destaca que els factors que expliquen la localització d'aquestes classes en el centre són essencialment la proximitat a l'oferta cultural i d'oci de la ciutat. Als Estats Units, malgrat les evidents diferències amb el model europeu, aquest procés connecta amb el moviment *back to the city*, liderat essencialment per joves, amb un nivell alt d'instrucció i de renda, amb desitjos de viure en una atmosfera cosmopolita.

La dinàmica metropolitana de Barcelona ha estat molt ben estudiada per López Gay (2007). Barcelona creix de manera significativa durant les dècades dels 40, 50 i 60. En aquestes dues darreres, la primera corona metropolitana també creix a un ritme molt més elevat. A partir de la dècada dels 70, la ciutat arriba al seu sostre i els nous contingents s'instal·len en una àrea cada vegada més àmplia. El punt àlgid de pèrdua demogràfica se situa la dècada dels 91 – 96, en un procés evident de descentralització i de consolidació del model metropolità. Durant aquest període també perd població la primera corona, mentre que la segona creix de forma evident. Per contra, en el període 2001 – 2005 la ciutat de Barcelona torna a guanyar població, seguint la pauta de la recentralització d'altres ciutats metropolitanes europees.

Entre 1991 i 1996, la ciutat va tenir un saldo migratori de -116.000. Deu anys, més tard durant el quinquenni 2001 – 2006 el saldo ha estat de 112.000. Aquesta recuperació de la capacitat d'atracció residencial de la ciutat ha creat una nova estructura social. Des de la dècada dels 40, el percentatge de nascuts a Barcelona entre els residents de la ciutat se ha situat entorn el 50%, amb poques variacions. Hi ha, però, un canvi, molt significatiu: En els darrers anys, ha canviat l'origen de la immigració. El 1991, Barcelona tenia uns 40.000 residents nascuts a l'estranger; el 2001, uns 125.000; el 2005, 250.000. La localització de la població immigrada segueix, a grans trets, la cartografia de la ciutat turística.

Un altre indicador són els fluxos residencials diaris mitjans. Si projectem el comportament 2001 – 2005 d'acord amb les dades de López Gay (2007), cada dia canvien de domicili a Barcelona 35 persones a un radi de 10 km, 33 entre 10 i 20 km, 17 entre 20 i 30, 13 entre 30 i 45 i 4 en una corona de més de 45 km. A més, 29 persones es desplacen a una altra localitat de Catalunya i 34 es desplacen fora de Catalunya. Aquest “fuita” diària de més 160 persones, es compensa amb una entrada de nous residents, amb valors similars. Això vol dir que al marge de les variacions en el número de residents, la ciutat és un escenari en el que el factor residencial tendeix a ser volàtil, efímer.

L'índex sintètic de migració (ISM) calcula el número de variacions de canvis de domicili que realitzaria una persona al llarg de la seva vida, si es projecta el comportament del període estudiat i si manté una esperança de vida alta. L'ISM s'empra com a termòmetre de la mobilitat general d'una determinada població. En el cas de Barcelona, l'ISM és de 7,04, amb 4,08 desplaçaments dins el mateix municipi, 1,95 a la resta de l'àmbit provincial i 1,01 a altres territoris (López Gay, 2007). En altres paraules, un resident tipus a Barcelona realitzaria set canvis de domicili durant la seva vida, dels quals quatre es portarien a terme a la mateixa ciutat.

Els residents de Ciutat Vella són els qui canvien d'habitatge amb més freqüència: Més de deu vegades si es mantinguessin els comportaments residencials i migratoris actuals. Set de cada deu persones que canvien de domicili o de municipi amb origen al Raval són de nacionalitat estrangera. El Raval és l'epicentre d'un procés més generalitzat, en el que la condició de resident ja no és immutable, i en la que els habitatges són permanentment ocupats i desocupats per nous residents. En certa manera, els residents (per ser més precisos, una part dels residents) es comporten d'una forma similar als turistes d'estades llargues.

Barcelona continua perdent població, que es desplaça cap a altres municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, especialment els que no estan situats a la primera corona. El balanç és positiu per la immigració internacional i per la instal·lació a Barcelona de noves classes mitjanes. Aquestes són les qui manifesten amb més contundència la segona transició demogràfica: Descens de la fecunditat, creixement de l'edat de matrimoni i de maternitat, augment de la cohabitació, increment molt elevat del número de divorcis, i increment de les famílies monoparentals. Barcelona atreu i reté solters, mentre que permet la sortida de grans quantitats de casats. La migració potencia a Barcelona una població amb un elevat nivell d'instrucció. La ciutat és especialment hàbil a l'hora de retenir població universitària, en les edats amb una major mobilitat, a professionals i dones actives.

Set de cada deu persones que han arribat a Barcelona entre 2000 i 2001 tenen un règim de tinença de lloguer. En canvi, entre les persones que han marxat de Barcelona en aquest període, la proporció és inversa: Són dos de cada deu els qui tenen un règim de lloguer (López Gay, 2007). Una nova classe urbana s'instal·la a la ciutat. S'hi sent atret per l'oferta cultural, lúdica, recreativa, social de la capital. No està arrelat a la ciutat i és probable que una part d'aquest contingent acabi traslladant-s'hi a una altra localitat, o un altre país. Mentrestant, la seva mobilitat residencial interna serà molt

elevada. Són residents i no turistes, però les seves pautes de comportament són cada vegada més similars.

De fet, en els estudis europeus han nascut projectes de recerca per tal d'analitzar el fenomen dels “neo-residents”, com a l'Algarve portuguès, a la Gran Bretanya o a determinades zones de França, com la Cerdanya, Tolosa o la regió de Montpelier. Els primers resultats de l'estudi en aquest darrer espai mostra que els neo-residents visiten dos vegades més elements monumentals que els turistes i tres vegades més que els residents “de llarga durada”. Els primers estudis identifiquen l'emergència d'un col·lectiu de residents efimers, amb una relació intensa amb l'oferta cultural, recreativa, lúdica i social de la ciutat.

En el cas de Barcelona, hem de mencionar el treball de Quagliari i Russo (2010), els quals consideren que “les distincions entre residents i no – residents tendeix a ser cada vegada més borrosa, tant en la seva correspondència en paisatges alternatius com en els discursos sobre l'urbà i el turístic”. La seva recerca basada en el mètode etnogràfic, identifica noves categories i redibuixa el concepte de velles categories. La ciutat estaria ocupada per nous immigrants tradicionals, autòctons cosmopolites, nous residents (que segueixen el fil del que hem comentat en aquest capítol), *commuters*, turistes tradicionals, nous turistes culturals i post-bohemis. Aquesta darrera categoria juga un paper capital en l'organització de la narració urbana en aquest període “post-turístic”. Els post-bohemis no són turistes ni són residents; expressen una “demanda de ciutat”, plena d'atributs urbans estimulants; no tenen una vinculació familiar ni desenvolupen el sentit del lloc clàssic; les seves estades són llargues, sense una tornada definida; alternen activitats laborals breus amb períodes d'inactivitat; i defugen dels canals clàssics de la intermediació turística. Els post-bohemis són una generació que transcendeix el concepte clàssic de ciutat – museu i la substitueix per la ciutat neo-barroca, “teatre obert que mai tanca, en el que tothom pot ser actor i espectador al mateix temps”.

Això no vol dir que no resti una societat estàtica, arrelada i absolutament identificada emocionalment i simbòlica amb la ciutat. Un gruix dels residents a Barcelona, com a moltes altres ciutats europees, l'estructuren socialment i creen forts lligams entre biografia i geografia. No semblen turistes i no s'ho consideren en absolut. Alguns d'ells veuen en el turisme el factor causal de les transformacions de la ciutat en els darrers anys, especialment aquells canvis que són percebuts com a negatius.

Recomanació

La gestió turística de la ciutat, i els seus recomptes estadístics, han de començar a integrar alguns dels canvis socials que hem identificat. Això vol dir identificar un nou contingent d'usuaris de la ciutat, de caràcter no permanent, però amb una vinculació temporal amb la ciutat molt més llarga, fins i tot, per sobre del topall estadístic de l'any, que fixa l'OMT. Aquesta progressiva integració pot començar amb contingents que es poden identificar més fàcilment, com els estudiants universitaris d'un curs o un semestre.

Excursionistes

Els excursionistes són els visitants que no pernocten. Atès que l'arquitectura estadística del turisme a les grans ciutats es basa en els usuaris dels equipaments d'allotjament, aquest ha estat el contingent que ha comportat més dificultats d'anàlisi.

Fixem-nos que si apliquéssim de forma automàtica el criteri no restrictiu de les motivacions de turista, que considera pràcticament totes les motivacions, el número d'excursionistes seria astronòmic. Per exemple, Familitur considera que un excursionista és una persona que es desplaça fora de l'entorn habitual (a efectes estadístics, del seu municipi) per una motivació d'oci (IET, 2012). Per contra, el SINTA d'Astúries considera excursionista qualsevol motivació que no sigui una activitat remunerada, tot i que també inclou "visitar punts d'interès turístic". Aquesta és una tensió conceptual, ja que es tendeix a un criteri molt poc restrictiu en la concepció del turista, mentre que s'opta per una delimitació molt més severa del concepte d'excursionista. Simplificant, es tendeix a considerar turista qualsevol persona que dorm a la ciutat, temporalment, mentre que es considera excursionista els visitants que no pernocten i tenen una motivació d'oci. Hem de recordar que les IRTS consideren que un turista només es diferencia d'un excursionista perquè pernocta.

El 2009, en el marc del Pla Estratègic de turisme de Barcelona, es va portar a terme un estudi que permetés estimar el número d'excursionistes de la ciutat. El mètode va combinar l'enquesta en els diferents punts d'entrada (aeroport, estació de tren, estació d'autobusos, port) amb l'enquesta per intercepció en dos espais de concentració de visitants, que són la Sagrada Família i el Park Güell. Aquesta segona enquesta és necessària per tal d'inferir el número de visitants que ha arribat a la ciutat amb un vehicle propi. L'estratègia permet identificar els excursionistes que tenen com a motivació principal l'oci i, específicament, la visita a monuments o *sights* de la ciutat. Exclou un significatiu número d'usuaris de la ciutat que responen a alguns dels criteris previstos per les IRTS i que són, per tant, visitants que no pernocten, excursionistes. Per exemple, els fluxos comercials cap a Barcelona realitzats per residents en altres demarcacions no són recollits en aquest procés. Tampoc els fluxos motivats per l'oferta cultural (un museu, una obra de teatre), recreativa (l'aquari, el zoo), gastronòmica o, més enllà de l'àmbit lúdic, motivacions mèdiques, religioses, familiars, de negoci...

El multiplicador de visitants respecte dels turistes és sense cap mena de dubte molt superior al 2 que proposa l'estudi de Tea – Cegos Consultur, però és conseqüent amb el procés metodològic seguit i amb una concepció restrictiva de l'excursionista, basada en la motivació tradicional de l'oci (i, més específicament, de la visita de monuments). Per això, en l'estudi de l'impacte econòmic de 2012 mantenim aquest multiplicador. Tanmateix, hem de fer notar que el fenomen de l'excursionisme està molt infravalorat i la seva dimensió real és molt més àmplia.

Per altra banda, hem de tenir present que a la ciutat hi ha tres tipus d'excursionistes i que cada tipus requereix un tractament específic:

- En primer lloc, els turistes que estan allotjats en altres localitats del país i que realitzen un desplaçament d'un dia a la ciutat, ja sigui amb una excursió organitzada (normalment, un desplaçament en autobús des de la destinació) o bé de forma no organitzada, amb transport públic o privat. Les dades mostren que aquest contingent és cada vegada més rellevant perquè la ciutat s'ha consolidat com un *must see* turístic, que exerceix una poderosa capacitat d'atracció entre els turistes ubicats en destinacions veïnes (Costa de Barcelona, Costa Daurada, Costa Brava, Catalunya Central, Pirineus...). Aquest col·lectiu és al mateix temps turista (en la destinació) i excursionista (a Barcelona)¹.
- En segon lloc, els visitants que realitzen un circuit per diverses destinacions i no s'allotgen a la ciutat. El cas més evident són els passatgers de creuers que no formen part del contingent d'embarcament i desembarcament. En aquest cas, la ciutat de Barcelona és una etapa més d'un periple turístic que ha començat i acabarà en una altra localitat. Tot i que a Catalunya el pes dels viatges en ruta és molt inferior a la d'altres destinacions (com el nord d'Espanya, Castella – Lleó o Andalusia), la ciutat és també una etapa de rutes turístiques que neixen i s'acaben en altres espais.
- Finalment, són visitants aquells viatgers que s'han desplaçat fora del seu entorn habitual (un concepte que tractarem més endavant) per una activitat no remunerada i que tenen la intenció de retornar al lloc de residència el mateix dia. És un excursionista el resident a Girona que es desplaça a la ciutat per a assistir a un concert o el resident a Madrid que ha assistit a una reunió de negocis pel matí gràcies a l'AVE i ha tornat per la tarda a la capital espanyola. Hem de tenir present que els excursionistes catalans han crescut un 29,5% el 2012 respecte les dades de l'any anterior.

Les tres categories d'excursionistes són radicalment diferents en volum, comportament i, per tant, en despesa generada, de manera que haurien de ser tractats de forma diferenciada.

El més difícil és traçar la frontera entre visitant i viatger del tercer grup. Quins desplaçaments diaris a Barcelona es poden considerar desplaçaments d'excursionistes?. Tenim poca informació sobre els fluxos a Barcelona. Potser la informació més destacada és la que recull l'Enquesta de Mobilitat Quotidiana de Catalunya (EMQ), realitzada per la Generalitat de Catalunya i l'Autoritat Metropolitana del Transport. L'última dada de la que disposem és l'EMQ realitzada el 2006, que va ser emprada com a base per a la realització del Pla Director de Mobilitat de la Regió Metropolitana de Barcelona.

L'EMQ és una enquesta realitzada a 106.091 individus durant el 2006. El resultat han estat publicats el 2007. Si no tenim en compte la mobilitat professional (transport públic, transport privat...), els catalans van portar a terme uns 148 milions de desplaçaments

¹ Aquest procés també esdevé a la inversa. Una part dels turistes que estan allotjats a Barcelona dediquen una part del seu temps a visitar altres localitats veïnes o altres marques turístiques. El Pla Estratègic de turisme de Barcelona proposa que els fluxos des de Barcelona cap a altres espais s'incrementin, de manera que la tendència serà un doble joc d'entrades i sortides de turistes – excursionistes. Aquests fluxos inter-destinacions haurà de ser integrat en els estudis sobre l'impacte econòmic del turisme.

setmanals o, si es vol, 6.211 milions de desplaçaments anuals. Pensem que Catalunya va acollir el 2012 18 milions de turistes internacionals o de la resta de l'Estat; si estimem un total de deu viatges de mitjana per turista (entrada, sortida i moviment intern), no arribaríem als 200 milions de desplaçaments, aproximadament un 3% del total de moviments.

Aquests 148 milions de desplaçaments setmanals representen una mitjana de 21,64 desplaçaments per persona i setmana. Més concretament, 3,38 viatges per persona i dia feiner i 2,37 viatges per persona i dia festiu. El percentatge de persones que realitzen almenys un desplaçament en un dia feiner és del 93% (el 93,6% a la Regió Metropolitana de Barcelona) i del 78,6% en un dia festiu (el 79% a la RMB).

Taula 1. Motivacions dels desplaçaments a Catalunya (%)

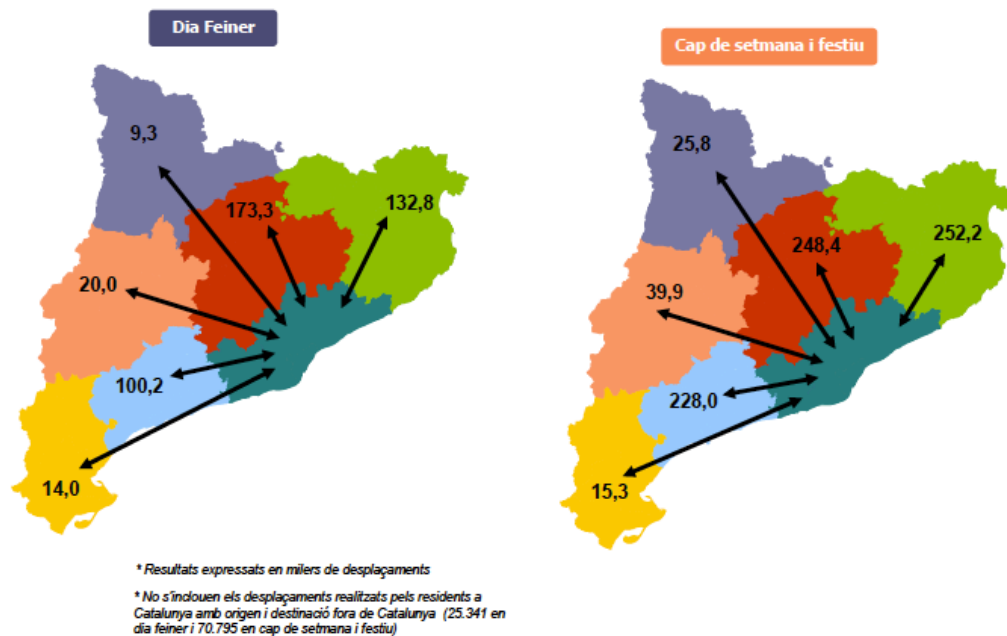
	Feiner	Festiu	Total
Treball	16,7	3,9	13,9
Estudis	7,9	0,2	6,2
Mobilitat ocupacional	24,6	4,1	20,1
Compres quotidianes	6,3	7,2	6,5
Compres no quotidianes	1,1	1,9	1,3
Acompanyament persones	4,7	1,6	4,0
Oci	4,6	13,7	6,6
Passejar	3,9	10,0	5,2
Visita familiars i coneguts	3,1	8,4	4,3
Gestions personals	2,8	2,3	2,7
Metges	1,8	0,3	1,4
Formació no reglada	1,0	0,4	0,9
Menjar no oci	0,5	1,0	0,6
Altres	0,3	1,9	0,6
Mobilitat personal	29,9	48,7	34,1
Tornada a casa ocupacional	20,4	3,6	16,7
Tornada a casa personal	25,1	43,7	29,2
Tornada a casa	45,5	47,3	45,9

Font. EMQ (2005)

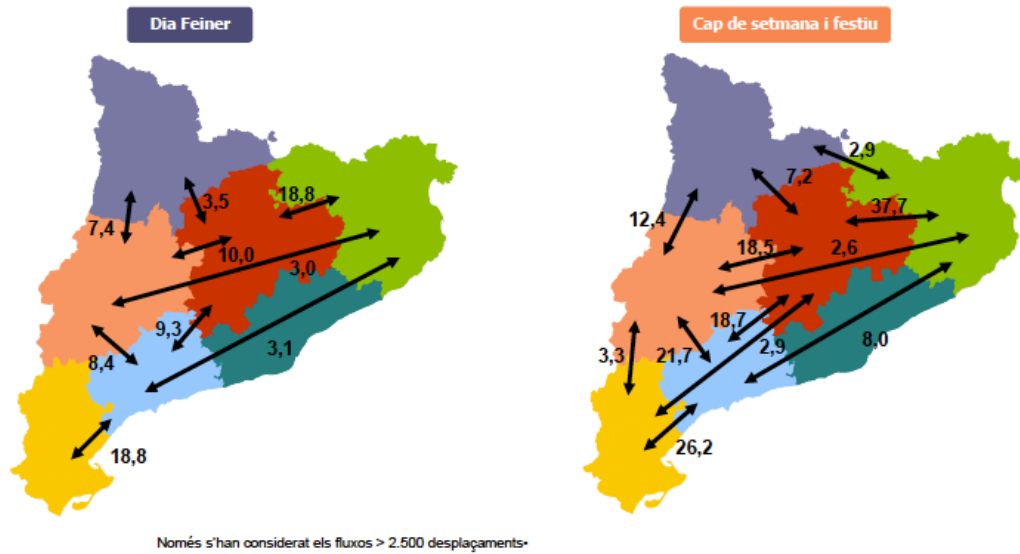
La mobilitat obligada representa un 20,1% del total de desplaçament, és a dir, desplaçaments a la feina o al lloc d'estudi. A aquest percentatge n'hauríem d'afegir el 16,7% dels desplaçaments que són de retorn a casa després de l'activitat ocupacional, que és coherent amb el caràcter pendular d'aquests fluxos. Fixem-nos, però, que el major gruix dels desplaçaments tenen una motivació personal. En aquest grup, els fluxos més importants tenen com a motivació l'oci i el lleure, que representen un 4,6% de tots els desplaçaments en dia feiner i un 13,7% en dies festius. Aquest flux es correspon aproximadament amb el concepte d'excursionista més restrictiu, que es desplaça per motius d'oci. Hi ha, però, altres criteris que formen part de la classificació oficial de les IRTS, com les compres no quotidianes (1,3%), i probablement una part de les compres quotidianes, passejar (5,2%), visita de familiars i coneguts (4,3%), motivació mèdica (1,4%), la formació no reglada (0,9%)...

En el seu conjunt, la mobilitat per motius de l'IRTS representa aproximadament un quart dels desplaçaments, és a dir, uns 37 milions de desplaçaments mensuals. Hem de tenir present, però, que un 71,3% dels desplaçaments en dies feiners i un 64,2% en dies festius tenen lloc dins del mateix municipi. És el que coneixem com a taxa d'autocontenció. Per tant, si fem el criteri IET per a delimitar l'espai habitual, que és el terme municipal, un terç aproximadament dels desplaçaments mensuals per motius IRTS podrien ser considerats excursionistes, és a dir, uns 12 milions de moviments mensuals. Com es pot veure en les dues representacions cartogràfiques, el major receptor i emissor de la mobilitat del país és la Regió Metropolitana i, d'aquesta, l'espai amb una major activitat és la ciutat de Barcelona.

Mapa 1. Desplaçaments diaris entre les regions de Catalunya (milers)

Mapa 2. Desplaçaments diaris entre les regions de Catalunya, excepte RMB (milers)

Taula 2. Motivacions dels desplaçaments a la RMB (%)

	Total
Treball	19,8
Estudis	4,0
Mobilitat ocupacional	23,8
Compres quotidianes	5,6
Compres no quotidianes	1,3
Acompanyament persones	5,9
Oci	4,8
Passejar	3,6
Visita familiars i coneguts	3,2
Gestions personals	3,9
Metges	2,3
Formació no reglada	0,9
Menjar no oci	0,5
Segona residència	0,2
Mobilitat personal	31,3
Tornada a casa	44,9

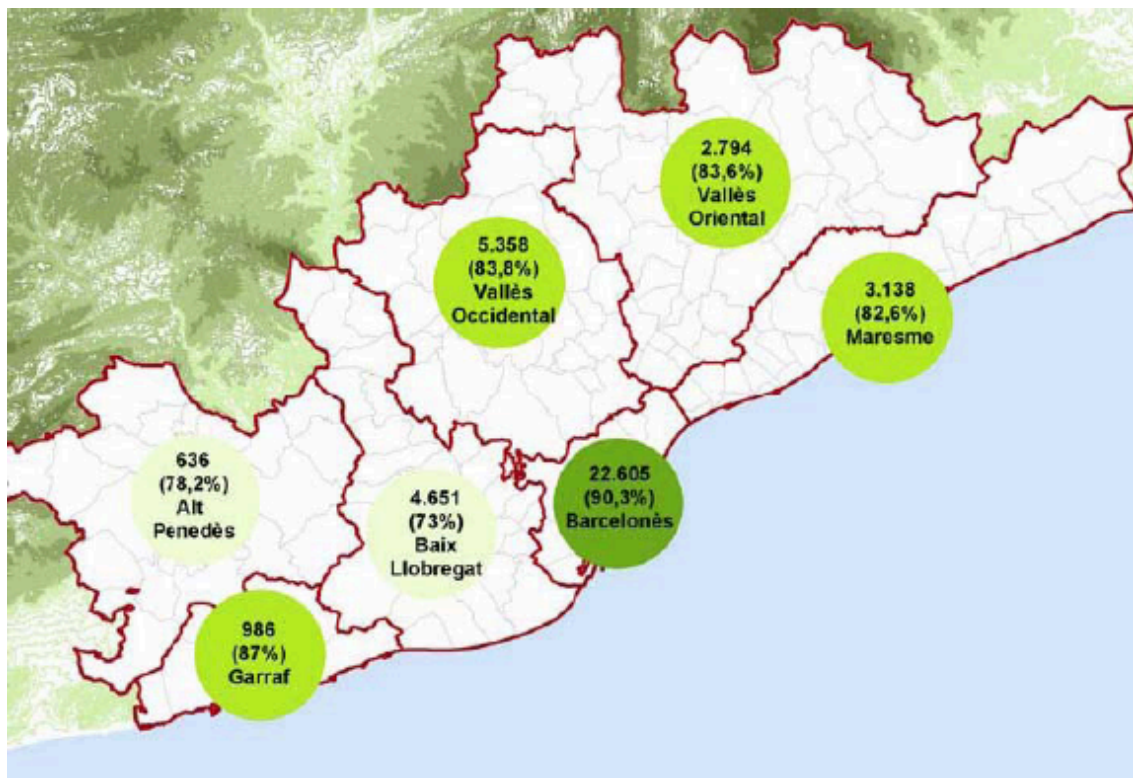
Font. EMQ (2005)

Si tenim en compte només l'àmbit de la Regió Metropolitana de Barcelona, veurem que el pes de la mobilitat obligada és lleugerament superior. Tot i així, la mobilitat per motivacions personals continua essent molt més rellevant que la mobilitat obligada. Podríem estimar que aproximadament una quart dels desplaçaments que tenen lloc a la Regió Metropolitana s'expliquen per alguns dels factors que es recullen a les IRTS. Si

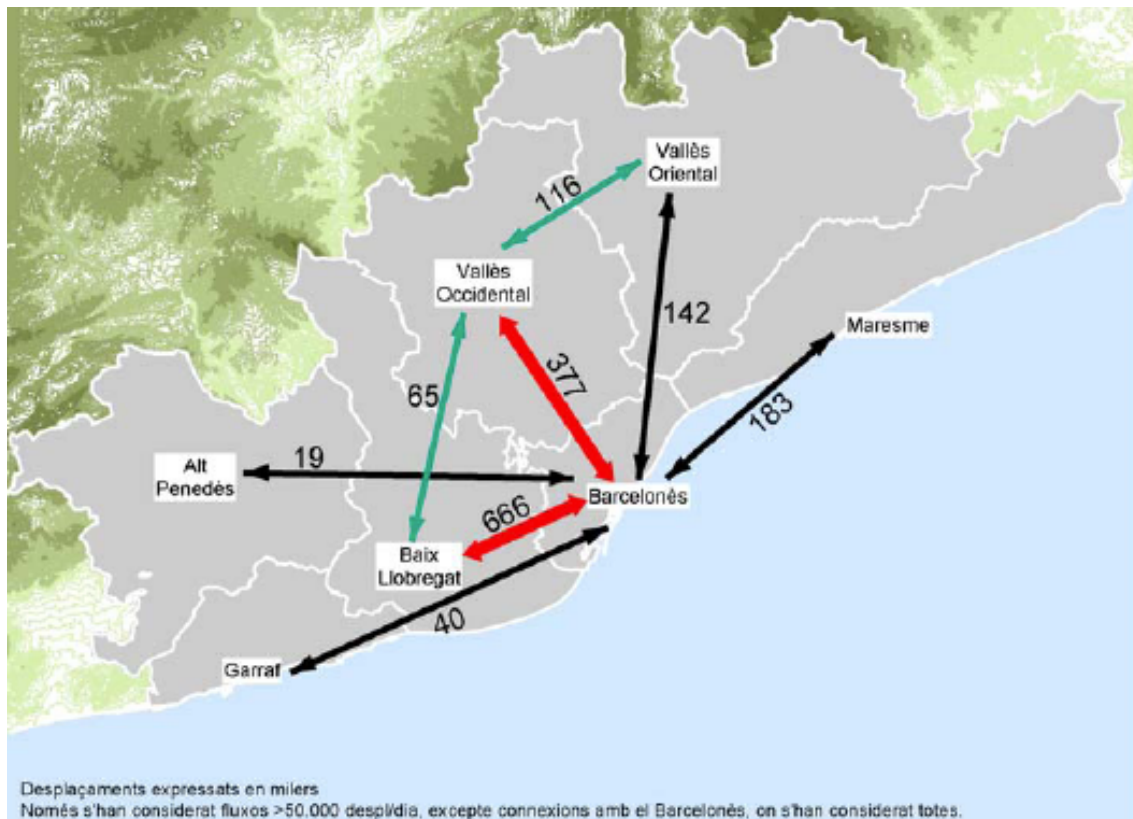
considerem l'autocontenció en termes comarcals, és a dir, el percentatge dels fluxos que tenen lloc a l'interior de cada comarca, veiem un gran pes dels fluxos interns, que fluctuen entre el 90,3% al Barcelonès i el 73% al Baix Llobregat.

De tota manera, el principal receptor dels fluxos intercomarcals a la Regió Metropolitana de Barcelona és el Barcelonès i, més específicament, la ciutat de Barcelona. Com es pot comprovar al mapa 4, el principal nexa de connexió és l'eix Barcelonès – Baix Llobregat, però també el Vallès Occidental – Barcelonès; en un nivell secundari, es troben els fluxos des del Maresme i el Vallès Oriental. Per contra, els desplaçaments des de les comarques més occidentals (Alt Penedès i Garraf) són molt menys importants. Els fluxos entre la resta de comarques només són significatius des del Vallès Occidental al Vallès Oriental o al Baix Llobregat. Això vol dir que malgrat l'estructura metropolitana de la Regió, que es defineix pels fluxos en totes direccions, Barcelona continua exercint un clar paper d'entrada i sortida dels grans fluxos urbans de la ciutat.

Mapa 3. Autocontenció comarcals dels desplaçaments a la RMB (%)

Mapa 4. Fluxos intercomarcals a la Regió Metropolitana de Barcelona (milers)

En conclusió, el fenomen dels excursionistes és molt més rellevant del que mostra l'estudi realitzat per Tea – Cegos Consultur. Si Barcelona és l'origen o destinació d'un 10% aproximadament dels desplaçaments diaris a Catalunya, podem estimar que Barcelona genera prop d'un milió de fluxos setmanals per motivacions d'oci segons la classificació de l'IRTS (uns 42 milions de fluxos anuals). Per contra, si només considerem els desplaçaments per motius estrictament d'oci, el valor s'aproxima als 250.000 per setmana, que són una mica més de 10 milions de fluxos anuals. És un valor que continua per sobre de l'estimació realitzada el 2009. Tanmateix, hem de tenir sempre present que les dades de l'EMQ fan referència l'any 2005.

Mentre que considerem turista qualsevol estada temporal, sense tenir en compte la motivació, tendim a considerar que els excursionistes són només aquelles persones que es desplacen per una motivació d'oci. Això genera una evident disfunció entre dues categories (turista i excursionista), que només es diferencien conceptualment per la pernoctació. El criteri motivacional hauria de ser el mateix pels dos casos. Si adoptem el criteri menys restrictiu (que recull aproximadament les motivacions definides per les IRTS), el pes dels excursionistes en el model turístic de la ciutat és evidentment molt més elevat. I el seu impacte sobre l'economia de la ciutat (i sobre la gestió dels fluxos d'oci), igualment molt rellevant.

Recomanació

El fenomen de l'excursionisme exigeix una aproximació molt més acurada, perquè pot modificar de forma radical el pes de les activitats d'oci en l'economia local, la proporció entre excursionistes i turistes, la gestió dels fluxos de lleure i la mateixa concepció de la gestió turística. En primer lloc, recomanem tractar de forma diferenciada els tres models d'excursionisme: turistes allotjats en altres localitats, turistes en trànsit i excursionistes que pernocten en el seu lloc de residència. L'anàlisi d'aquesta tercera categoria s'ha de portar a terme amb una metodologia similar a la que s'utilitza per l'EMQ i, per tant, coordinar amb el Departament la futura enquesta, amb la intenció d'identificar amb més precisió el col·lectiu dels excursionistes.

L'espai habitual i l'àrea geogràfica

El criteri d'espai habitual és central en la definició de turisme. Tant EUROSTAT com l'OMT consideren que la condició de visitant s'adquireix quan s'abandona aquest llinar. Les IRTS consideren que hi ha quatre factors que poden determinar la condició d'espai habitual:

- El factor distància. L'espai habitual s'abandona a partir d'un determinat llinar.
- El factor temps. L'espai habitual no es mesura en Kms. sinó en minuts.
- El factor freqüència. Pot ser un espai habitual aquell que és visitat de forma reiterada, encara que estigui allunyat. Eurostat recomana considerar freqüent els desplaçaments superiors a un cop per setmana.
- El límit administratiu. Orientació de caràcter estadístic, estrictament.

Els serveis estadístics resolen aquest conflicte de formes molt diverses. A Canadà, es considera que l'espai habitual es correspon als 40 Kms. El SINTA d'Astúries calcula l'espai habitual si es canvia de concejo o bé si es visita la localitat amb una periodicitat inferior a una setmana. L'IET va realitzar una estimació sobre el comportament dels viatges interns i va considerar que els límits municipals explicaven bé l'entorn habitual (IET, 2000).

Podem considerar cinc criteris per a delimitar l'entorn habitual:

- Municipi
- Districte turístic
- Comarca
- Primera corona de la RMB

Municipi

La ciutat és una de les grans urbs europees amb una dimensió més reduïda. Amb 100 km², la seva superfície és molt inferior a la de les grans ciutats del continent. Berlin, per

exemple, en té gairebé 1.000 i Roma d'apropa als 1.500. Tancada pels seus límits geogràfics naturals, els límits municipals trenquen un contínuum urbà que transcendeix l'organització administrativa. No és només una continuïtat física, sinó també funcional. Com totes les ciutats metropolitanes, els moviments de persones entre les peces de l'àrea són tan intensos que generen lògiques territorials d'escala supramunicipal.

Sabem, però, que l'activitat turística es desenvolupa essencialment en la ciutat de Barcelona. Més concretament, en un fragment molt reduït de la ciutat. El límit municipal és el criteri que segueix l'IET per a l'enquesta de Familitur, de manera que aquesta frontera garanteix una coherència estadística. També és el criteri estadístic essencial de la resta de dades turístiques i de dades generals. Per això, en aquest estudi, hem considerat el llinar municipal com a principi bàsic de l'anàlisi.

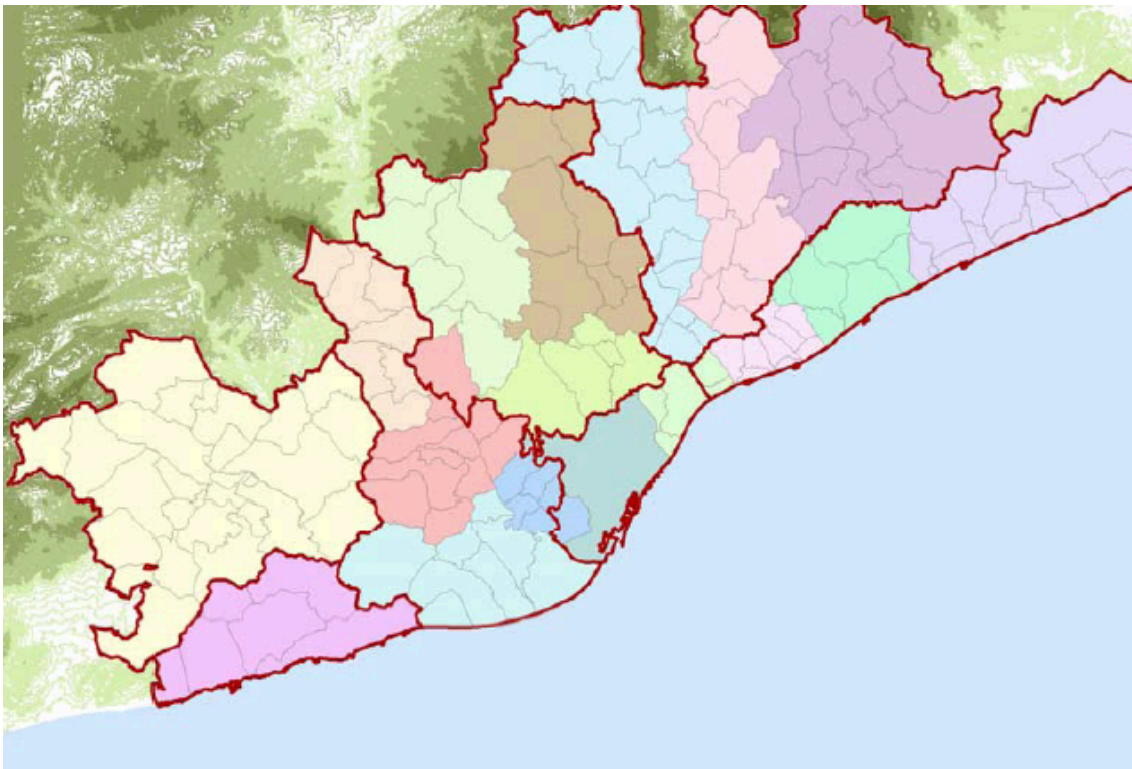
Districte turístic

El concepte de districte turístic fa referència a la concentració geogràfica de l'activitat turística és un espai de relacions múltiples, que transcendeix la lògica administrativa. Un districte és una àrea geogràfica en la que es localitzen els establiments d'allotjament, el trànsit dels turistes i els principals recursos turístics de la regió. La dinàmica de l'oferta i la demanda turística creen un "espai real" del turisme, més enllà dels límits administratius que el delimiten.

En el cas de Barcelona, el principal eix de creixement ha tingut lloc en la connexió Barcelona – Fira Gran Via – aeroport. Aquest eix ha desplaçat oferta d'allotjament vers el Llobregat, a partir essencialment del corredor litoral. Alguns autors suggereixen que el districte turístic ha d'incorporar aquells punts més allunyats que tenen una intensa vinculació amb la destinació i que són percebuts com un tot pels propis turistes. Així, Disneyland París o Versalles serien peces del districte turístic de París. Tenint en compte que un dels principals reptes del Pla Estratègic de turisme de Barcelona és la creació de fluxos de descongestió tant en la corona més immediata com un radi més ampli, aquesta "ciutat turística discontinua" tindrà un pes cada vegada més important.

El principal problema dels districtes turístics és la dificultat metodològica de la seva delimitació, ja que ha de considerar tant les relacions entre l'oferta com el comportament de la demanda. Hem de tenir present, però, que el límit municipal obvia la progressiva consolidació d'un districte turístic ampli. Aquesta tendència té una evident repercussió en l'estudi de l'efecte econòmic. Per exemple, les dades sobre ocupació hotelera només recullen les estades dins el terme municipal de Barcelona, i no les estades als hotels situats a l'entorn de la Fira de Barcelona a L'Hospitalet; tampoc recullen les estades hoteleres al Vallès o al Maresme dels assistents al World Mobile Congress.

Mapa 5. Sistemes urbans de la Regió Metropolitana de Barcelona

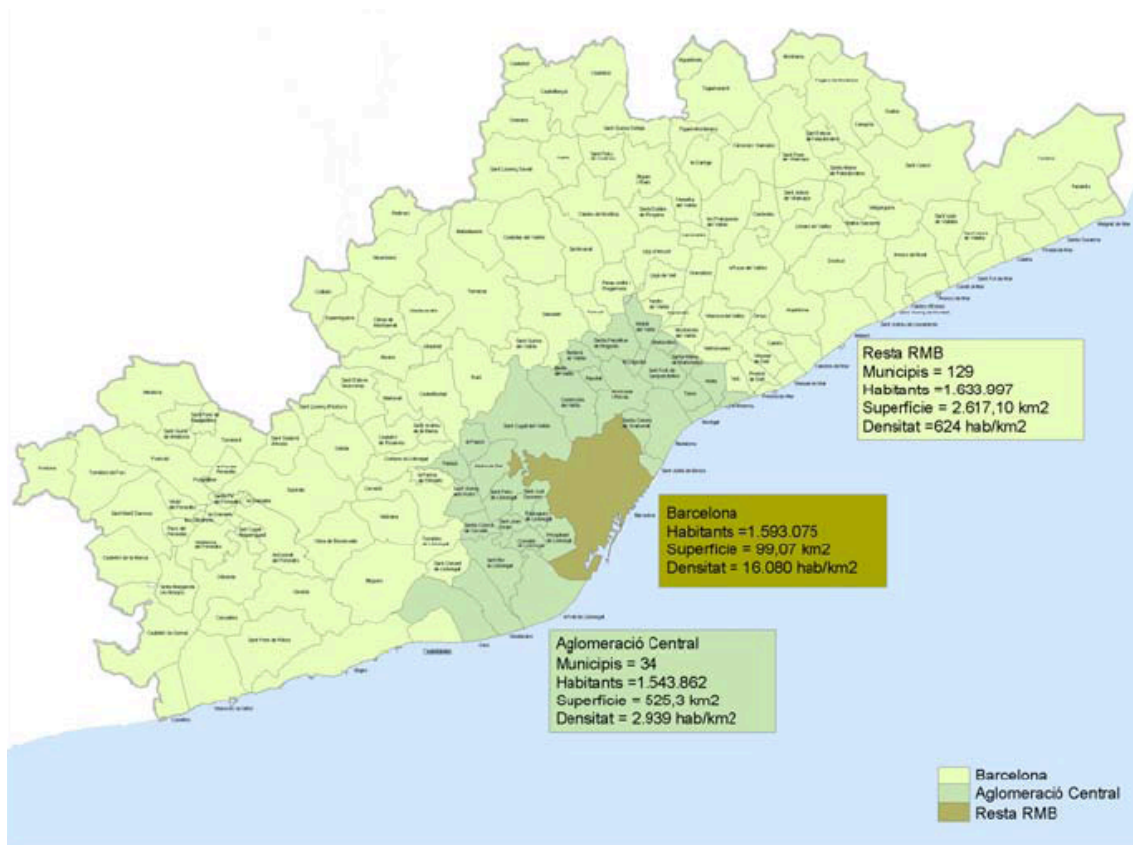
Comarca

La comarca del Barcelonès no és una unitat administrativa útil, ni per definir la lògica turística del territori ni el comportament dels residents. De fet, tal i com mostra el mapa precedent, a la proposta de sistemes urbans que es realitza al Pla Director de Mobilitat de la Regió Metropolitana de Barcelona (2008), el Barcelonès està dividit en tres sistemes urbans: la ciutat de Barcelona, el sistema del Besòs (que connecta amb el Baix Maresme) i el sistema del centre Llobregat.

Primera corona

La planificació territorial de la Regió Metropolitana de Barcelona diferencia entre la capital (Barcelona), la primera corona i el conjunt de la Regió Metropolitana. La RMB està formada per les comarques del Maresme, el Valles Oriental, el Valles Occidental, el Barcelonès, el Baix Llobregat, el Garraf i l'Alt Penedès, i es correspon amb una de les set àrees funcionals territorials identificades en la Pla Territorial de Catalunya. L'aglomeració central està formada per 34 municipis, amb una població equivalent a la de Barcelona, i una superfície d'uns 500 Km². Aquesta àrea es correspon pràcticament amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona, integrada per 36 municipis.

Mapa 6. Límits de la primera corona i de la RMB

L'aglomeració central és un espai de forta relació interna, amb fluxos obligats molt densos, amb un sistema de transport públic integrat i una sèrie de contínuums urbans, que creen *de facto* una ciutat real. Aquesta primera corona seria l'àmbit geogràfic que delimitaria de manera més precisa l'espai habitual de Barcelona.

Els estudis sobre mobilitat obligada creen àrees de cohesió a partir de dos criteris. Es considera que un determinat municipi està vinculat amb un altre si un percentatge superior un determinat llindar (usualment, el 15%) de la població resident del municipi B es desplaça diàriament al municipi A i, per tant, B forma part de l'àrea de cohesió d'A. En segon lloc, si més d'un determinat llindar (el 15%) dels llocs de treball localitzats en el municipi B estan ocupats per població del municipi A direm que B pertany a l'àrea de cohesió d'A. L'estudi de les àrees de cohesió és molt rellevant perquè delimiten les àrees a partir de la mobilitat obligada, que és el criteri bàsic per a dibuixar l'espai habitual. El principal problema és que les darreres dades de què disposem són del Cens de 2001, ja que encara no són públiques les dades del Cens de 2011. L'àrea de cohesió de Barcelona que es defineix a l'estudi de 2001 és més propera a la primera corona que a una superfície més àmplia. Per tant, estímem més adequada la delimitació geogràfica de la primera corona que el conjunt de la Regió Metropolitana de Barcelona.

Recomanació

La delimitació de l'àrea d'estudi es manté en els límits municipals. Es proposa, però, identificar els límits del districte turístic de Barcelona (a partir de les relacions funcionals de l'oferta i la demanda) i compartir la dimensió municipal amb la dimensió de districte.

Pel que fa a la identificació de l'espai habitual, necessari tant per la identificació dels turistes com dels excursionistes, es proposa que es modifiqui l'àmbit a la primera corona de la Regió Metropolitana de Barcelona, pel que fa al criteri de distància. Aquest criteri s'ha de complementar amb el criteri de freqüència, de manera que no es consideren visitants els qui accedeixen a la ciutat almenys un cop per setmana.

Mobilitat

El debat sobre els límits de la regió turística i sobre la delimitació del concepte de turista i d'excursionista mostra la creixent erosió dels conceptes tradicionals de turisme i de turista. Aquests conceptes s'han de mantenir per a garantir la coherència estadística i la comparació de les dades, però al mateix temps s'ha d'iniciar una línia de treball sobre noves conceptualitzacions de turisme i turista, en la línia de les propostes de Quaglieri i Russo (2010). La geografia, la sociologia i l'economia del turisme estan emprant el concepte més ampli de mobilitat i de relació dels individus amb el seu entorn geogràfic.

Avui sabem que els llocs mai es completen, limiten o acaben perquè estan essent construïts i re-construïts socialment de forma permanent. Els llocs són allò que els individus fan amb els llocs i les relacions que hi creen (Cresswell, 2001). La mobilitat fa referència a totes les formes en què les persones es relacionen canviant de lloc (Bourdin, 2003). En els darrers anys, gràcies especialment als treballs d'Urry, s'està vinculant la mobilitat espacial amb la mobilitat social. I s'hi treballa en l'estudi de la *motilitat*, entesa com la capacitat socio-espacial de les entitats (persones, béns, informacions). A poc a poc, el turisme és vist com una peça més d'un complex conjunt de mecanismes socials que relacionen la mobilitat i les relacions socials.

Aquesta línia de pensament ha iniciat l'estudi dels recorreguts individuals en l'espai i ha recuperat el model espacio-temporal de Hagerstrand. I ha pres una especial rellevància a partir dels sistemes de seguiment de l'activitat de residents i turistes, ja sigui de forma indirecta (fotografies, aplicacions d'smartphone) com de forma directa (gps, observació directa, tracks de la senyal mòbil). D'aquesta manera, els individus recorren una àrea urbana i es relacionen de forma dinàmica amb el territori i amb la resta dels individus que hi formen part. La mobilitat és el mecanisme que connecta les activitats individuals i les dota d'un sentit social.

El Multinational Time Use Survey (MTUS) classifica el temps en 69 activitats organitzades en els següents àmbits: cura personal, treball domèstic, treball, treball voluntari, oci i desplaçaments. En aquests estudis clàssics d'ús del temps, s'hi ha incorporat la variable espacial, especialment a partir de la geografia i de la sociologia de l'espai. D'aquesta

manera, l'activitat dels individus estaria organitzada en grans àmbits i la mobilitat permet connectar els uns amb els altres.

Podríem considerar que l'activitat diària dels individus està organitzada en tres grans àmbits: el domèstic, el professional (i d'estudi) i el personal. A banda, hi ha temps emprat en la mobilitat per a desplaçar-se des d'un punt a un altre i, per tant, des d'una activitat a una altra. Els turistes i excursionistes es caracteritzen perquè tota la seva activitat és percebuda com una activitat de lleure, de manera que la seva mobilitat connecta unes formes d'oci amb unes altres. A banda, però, altres usuaris de la ciutat, com els residents o els commuters, "usen" l'espai urbà per motius diversos, un dels quals és el de l'oci. Quan aquests residents o viatgers accedeixen a punts d'oferta de lleure coincideixen amb els turistes o excursionistes i, tots ells, desenvolupen una activitat d'oci. No hi ha excessives diferències en el comportament dels residents o dels turistes a l'Aquari, el zoo, un restaurant de reputació internacional, el MNAC, una exposició a la Tàpies, la compra lúdica del Passeig de Gràcia o un partit de futbol.

La lògica de les activitats espacio – temporals supera l'estricta frontera entre turistes, visitants de dia i residents i se centra en la forma com diferents individus es relacionen amb la ciutat. Alguns d'ells tenen una activitat recreativa permanent i els altres tenen una activitat d'oci discontinua. Però des del punt de vista de l'oferta (i també dels efectes econòmics de la seva activitat), l'obstinada separació entre turistes i no turistes genera problemes metodològics, discussions conceptuals i infravalora el pes real de l'oferta lúdica en l'activitat econòmica de la ciutat.

Referències bibliogràfiques

Autoritat del Transport Metropolità (2008); *Pla Director de Mobilitat de la Regió Metropolitana de Barcelona*, Barcelona, ATM

Bourdin, A. (2003); "Hypermoden individuals?", *International Colloquium The sense of movement*, IVM, París

Cerda Troncoso, J.F. (2012); *Efecto del comportamiento espacio temporal de la población sobre la estructura de actividades en la ciudad. Un acercamiento a los ritmos urbanos de Barcelona 2001 – 2006*, Tesi Doctoral, Universitat Politècnica de Barcelona

Departament de Política Territorial (2007); *Enquesta de mobilitat obligada de Catalunya*, Barcelona, DPTOP, ATM i Idescat

Eurostat (1998); *Community methodology on tourism statistics*, Brussel·les, Eurostat

Hall, C.M.; *Tourism change and time: Time concepts and understanding tourism related change*, CAUTHE Conference, Fremantle

IET (2000); *El concepto de entorno habitual en la estadística Familiar*, Madrid, Instituto de Estudios Turísticos

IET (2012); *Movimientos turísticos de los españoles. Familiar*. Madrid, Instituto de Estudios Turísticos

López Gay, A. (2007); *Canvis residencials i moviments migratoris en la renovació poblacional de Barcelona*, Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona

Menéndez, J.M., Torres, E., Valdés, L. (2002); "Análisis del concepto de entorno habitual de las estadísticas de demanda turística en destino; IV Congreso "Turismo y Tecnologías de la Información y las Comunicaciones" TuriTec

Odgen, P.E. i Hall, R. (2004); "The second demographic transition. New household form and the urban population of France during the 1990s", *Transactions of the Institute of British Geographers*, 29, 88 – 105

Quagliari, A. i Russo, P. (2010); "Paisajes urbanos en la época post-turística. Propuesta de un marco analítico", *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*. XIV

Seo, J.K. (2002); "Re-urbanisation in regenerated areas of Manchester and Glasgow. New residents and the problem of sustainability", *Cities*, 19 (2), 113 – 121

SEGONA PART.

L'impacte econòmic

Presentació

L'objectiu d'aquest estudi, realitzat pel Grup de Recerca en Economia, Indústria i Serveis de la Universitat de Girona, és estimar quin ha estat l'impacte econòmic de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona l'any 2012.

Aquest treball està precedit pels estudis d'impacte realitzats els anys 2009, 2007 i el període 2001-2004 pel Grup de Recerca AQR-IREA de la Universitat de Barcelona. En els informe previs els autors assenyalen que “les solucions metodològiques emprades en aquests treballs van estar condicionades per les fonts d'informació disponibles en el moment de realitzar-los”. I, certament, durant aquests anys ha augmentat considerablement l'esforç de recull sistemàtic de nova informació relacionada tant amb la demanda com amb l'oferta turística de la ciutat de Barcelona.

Podem assenyalar, per exemple, que al darrer informe 2009 es va incorporar la nova informació recollida a partir de:

- Enquesta per la quantificació del nombre total de visitants a la ciutat de Barcelona 2009, que va permetre estimar el multiplicador que relaciona el nombre de turistes i el nombre de visitants (turistes + excursionistes) entorn un valor de 2.
- Enquesta per identificar els multiplicadors que caracteritzaven les relacions intersectorials produïdes a conseqüència de la despesa directa realitzada pels visitants a la ciutat de Barcelona.
- Enquesta del Perfil del Turista de l'any 2009, realitzada per Turisme de Barcelona que va permetre tenir un coneixement més precís de la composició de la despesa realitzada pels turistes.

Aquest estudi d'impacte per l'any 2012 té per objectiu donar continuïtat a les millores que s'havien anat assolint en els estudis d'impacte previs, incorporar la nova informació estadística disponible en la línia del que s'ha vingut fent i realitzar una valoració dels desenvolupaments metodològics emprats fins ara, contrastant-los amb la literatura ben consolidada en les referències internacionals.

En aquest sentit, amb l'únic objectiu de reproduir per a l'any 2012 el més fidelment possible l'informe del 2009 per fer comparacions, a cadascun dels apartats que segueixen s'anirà especificant la metodologia que s'ha anat seguint. Ara bé, la presentació sempre anirà acompanyada d'algunes propostes metodològiques que caldrà considerar en el futur, atesa la seva presència ben contrastada en altres estudis internacionals d'impacte.

Quant a la informació disponible per a l'any 2012, cal destacar molt especialment l'enorme qualitat i quantitat de dades que aporta l'Enquesta del Perfil del Turista, enquesta realitzada per Turisme de Barcelona. El qüestionari d'enquesta va permetre recollir noves dades respecte la demanda turística de la ciutat de Barcelona per a l'any 2011, no només pels turistes allotjats en hotels, sinó per a tota la diversitat de turistes de la ciutat. Aquesta riquesa informativa permet analitzar amb més profunditat totes les

característiques de la demanda i, a efectes d'aquest estudi, permet quantificar amb molta precisió l'estada mitjana dels turistes i la seva despesa, tant d'allotjament com de no allotjament, segons el tipus de turista, per nacionalitats, per motiu de viatge,... Aquesta mateixa Enquesta del Perfil del Turista per a l'any 2012 continua afegint noves dades referents als turistes allotjats en hotels, la qual cosa aporta també un gran valor per a poder realitzar aquesta anàlisi de l'impacte de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona.

Les dades referides a estada mitjana del turista de la ciutat i a la seva despesa, presenten valors molt consistents amb l'evolució observada pel conjunt de dades del sector turístic català i espanyol. Les fonts d'informació disponibles a l'Institut d'Estadística de Catalunya, Instituto Nacional de Estadística o els informes de la pròpia Generalitat de Catalunya, apunten que durant el període 2009-2012, s'ha produït un augment de l'estada mitjana dels turistes i una reducció de la seva despesa diària. D'altres comparacions que s'exposaran més endavant també confirmen la robustesa dels resultats que s'obtenen a partir de la mostra de turistes enquestats a la ciutat de Barcelona. Per tant, aquesta enquesta és un pilar fonamental per a l'elaboració d'aquest estudi d'impacte de l'activitat turística.

La importància de disposar d'una gran base de dades tan completa sobre la demanda turística de la ciutat ha fet pensar que era imprescindible afegir a aquest estudi un annex on es presenti amb detall l'evolució de les principals variables econòmiques. És per això, que a l'Annex I es presenta la caracterització de la despesa turística dels visitants a la ciutat de Barcelona, pel anys 2011 i 2012, fent una comparativa amb les mateixes dades que ja estaven disponibles pel 2009. A petició de la Direcció Operativa de turisme i esdeveniments Barcelona Activa, també s'ha afegit un detall específic de la demanda turística vinculada als creuers.

Al nostre entendre, en estudis posteriors, caldria aprofundir més en l'ús d'altres bases de dades que es poden disposar per completar les llacunes d'informació existents encara en aquest informe. Això passaria per treballar en profunditat les dades anuals d'EGATUR, FRONTUR i FAMILITUR, que des de l'INE i el Ministerio del Govern Espanyol ens haurien de permetre accedir. Per avaluar la importància de considerar aquestes bases de dades, en aquest informe es considera l'evolució del sector del 2009 al 2012 i s'incorpora en un dels escenaris, donant indicis de la seva rellevància.

Una mancança informativa important en aquest estudi és no poder disposar de les Taules Input-Output més recents per a Catalunya. Les darreres taules continuen essent les de 2005, que van ser les emprades al darrer informe d'impacte del 2009. Des del 2005 ençà, és prou evident que la situació econòmica del país ha canviat considerablement i això pot haver modificat les interaccions sectorials que són les que determinen els multiplicadors de producció, ocupació i valor afegit. No disposar d'aquesta informació és una limitació important, per això, ens comprometem a realitzar dos treballs addicionals:

1. Quan surtin les noves Taules Input-Output de Catalunya, reproduïrem de nou tots els càlculs, per mesurar la variació dels resultats a partir de l'ús dels nous multiplicadors.

2. Atès que, segons informa Idescat, tampoc podrem disposar de les noves Taules Input-Output de Catalunya per elaborar l'Informe d'Impacte Econòmic per l'any 2013 dins els terminis establerts, ens comprometem a realitzar la tasca d'estimar el valor dels multiplicadors del sector turístic català si Idescat ens permet accedir a les Taules Origen – Destí de l'economia catalana i a l'Enquesta de Consums Intermedis elaborades per l'any 2011.

Amb aquestes dues aportacions addicionals, es podrà cobrir un problema d'informació important, i més encara atenent a l'actual conjuntura econòmica. Mentrestant, al següent apartat d'aquest estudi s'ofereix una comparativa dels multiplicadors utilitzats en estudis d'impacte d'activitats turístiques a nivell internacional, el que aporta consistència al treball i serveix per fer més comparable els resultats de Barcelona, amb els d'estudis aplicats a d'altres grans ciutats del món.

Una altra informació clarament destacable en aquest informe, ha estat la incorporació de les noves dades disponibles dels habitatges d'ús turístic amb habilitació municipal. A partir d'aquesta informació, molt rellevant després del procés de regularització l'any 2012 dels habitatges i apartaments d'ús turístic, i de la informació disponible de l'Associació d'Apartaments Turístics de Barcelona (APARTUR), l'estimació del nombre de turistes allotjats millora considerablement.

Amb aquestes incorporacions de noves dades i amb l'objectiu de mantenir, fins allà on és raonable, la metodologia emprada a l'informe del 2009, s'estructuraran en els apartats següents de l'informe els diferents escenaris que permetran estimar quin ha estat l'impacte econòmic del turisme a la ciutat de Barcelona.

Una vegada feta aquesta presentació, a l'apartat següent es presenta el seguiment del plantejament metodològic de l'informe 2009, entenent que és el que es demana que es realitzi. Però, alhora, es planteja una discussió raonada i recolzada en les referències de la literatura econòmica més consolidada, que caldrà considerar per als informes posteriors. Per tant, es plantegen nous elements metodològics a considerar que fins ara no havien estat presents però que es troben estandarditzats en la literatura referida a estudis d'impacte d'altres ciutats del món.

Al tercer apartat es presentaran les característiques dels escenaris que s'han dissenyat per estimar la despesa directa generada per l'activitat turística, amb la intenció de donar continuïtat a l'informe 2009 i aportant la nova evidència estadística disponible, prèviament comentada.

A l'apartat quatre, es presenten els resultats obtinguts per a cadascun dels escenaris, tant dels efectes directes com dels efectes secundaris de l'activitat turística, mesurant els efectes en termes de valor afegit brut i en termes d'ocupació que genera el sector turístic a la ciutat de Barcelona.

Finalment, es presenta un recull dels principals efectes econòmics generats per l'activitat turística a la ciutat de Barcelona l'any 2012, una comparació amb els resultats de l'any 2009, conclusions i una discussió dels resultats.

Metodologia emprada en aquest estudi i discussió

A l'estudi d'impacte econòmic del turisme a la ciutat de Barcelona l'any 2009, amb l'objectiu d'estimar la contribució dels sectors turístics de la ciutat de Barcelona, el Grup de Recerca AQR de la UB varen considerar tres efectes:

- **Efectes directes:** que es varen definir com la suma de la despesa realitzada als hotels, restaurants, comerços, etc., del territori considerat.
- **Efectes indirectes:** o activitat que, la despesa generada pels visitants a uns sectors concrets del territori, provoca sobre la resta de sectors a través dels vincles proveïdors-clients que hi ha entre les diferents empreses.
- **Efectes induïts:** que es deriven de l'impuls que es transmet a l'economia a partir del consum que es duu a terme amb les rendes del treball que es generen com a conseqüència de la despesa turística realitzada pels visitants.

De manera, que a l'informe de 2009 AQR definia l'efecte total com la suma d'aquests tres tipus d'efectes.

Si s'atén estrictament al que la literatura econòmica internacional dóna suport i al que les aplicacions pràctiques a altres ciutats del món posen en evidència, cal introduir alguns matisos a aquest plantejament metodològic. Per això, a continuació es realitza una discussió sobre quins són els efectes a calcular, sobre les limitacions dels càlculs a partir de les estadístiques disponibles i també, respecte l'ús dels multiplicadors.

Un estudi d'impacte vol mesurar el conjunt d'activitat econòmica (bàsicament producció, renda i ocupació) generada directament o secundàriament per l'activitat turística. Concretament, l'impacte econòmic del turisme es pot estimar, seguint la metodologia emprada a l'estudi de l'any 2009, a partir de diferents variacions i refinaments de l'expressió següent:

$$\text{Impacte econòmic del turisme} = \text{Nombre de visitants} * \text{Estada Mitjana} * \text{Despesa mitjana diària per visitant} * \text{Multiplicador}$$

Malgrat la simplicitat aparent d'aquesta expressió, cal tenir present que a la pràctica no resulta immediat determinar els valors de:

1. Nombre de visitants per tipologia.
2. Despesa de cada tipologia de visitant.
3. Percentatge de la despesa que queda capturada per la ciutat de Barcelona.
4. Multiplicadors rellevants en el cas de la ciutat de Barcelona.

Les dades estadístiques disponibles ens permeten calcular dos tipus d'impacte econòmic del turisme a la ciutat de Barcelona:

- **Efectes Directes.** Corresponen als efectes econòmics directament generats per la compra i el lloguer dels recursos (productes, serveis, treball, etc.) que són utilitzats en l'activitat turística. Els efectes directes capturen la incidència directa

que tenen les despeses realitzades per les empreses turístiques sobre l'economia de la ciutat de Barcelona. Aquestes despeses tenen el seu origen en l'adquisició i lloguer dels factors de producció utilitzats en la provisió dels béns i serveis turístics.

- **Efectes Secundaris:** Corresponen a l'activitat que la despesa generada pels visitants a uns sectors concrets del territori provoca sobre la resta de sectors a través dels vincles proveïdors-clients que hi ha entre les diferents empreses. Aquestes despeses no estan directament relacionades amb el consum dels béns i serveis turístics, però en cas que aquest consum no s'hagués produït tampoc no s'haurien efectuat a la ciutat. Per exemple, els hotels o restaurants compren béns i serveis a l'entorn on estan situats, de manera que aquestes empreses es beneficien de manera indirecta de la despesa que els turistes fan als seus establiments. Tots els efectes secundaris es poden capturar a través dels multiplicadors provinents de les taules input-output.

Hi ha uns altres tipus d'efectes i mesures més sofisticades que també són rellevants per determinar l'impacte econòmic del turisme a Barcelona però que no és possible calcular amb les dades existents. Sobretot, cal destacar els efectes induïts, els efectes sobre els preus i sobre la qualitat dels serveis. A continuació es defineixen breument els efectes, amb exemples il·lustratius i fent èmfasi en les possibilitats reals de mesurar-los. Són:

- **Efectes Induïts:** Inclouen totes les repercussions econòmiques que els efectes directes i secundaris tenen en l'economia de la ciutat, tant en els aspectes de producció o renda com en ocupació. Aquest tipus d'impacte es correspon amb els efectes multiplicadors que les activitats directament i complementàriament lligades al consum dels béns i serveis turístics generen a la ciutat. És a dir, les persones ocupades a les empreses turístiques i altres empreses relacionades gasten la seva renda i creen vendes i activitat econòmica addicional, que al seu torn genera encara més activitat econòmica. Per calcular aquests efectes cal ampliar la informació de les taules input-output amb matrius de comptabilitat social (*social accounting matrices*, SAM). En l'actualitat no existeixen matrius de comptabilitat social que es puguin aplicar al cas del turisme de Barcelona.

A l'informe 2009, el Grup de Recerca AQR de la UB va calcular el que en aquest informe s'anomenen efectes directes i secundaris, i va fer un intent per calcular els efectes induïts a partir de la incorporació de nova evidència empírica recollida a partir de l'enquesta per identificar i territorialitzar els efectes intersectorials que genera la despesa turística directa. Malauradament l'escassa resposta per part de les empreses (109 respostes només d'hotels, museus i apartaments) va condicionar en gran mesura els càlculs realitzats, pel que cal avaluar la conveniència de mantenir-los en aquest informe.

De cares a l'informe de 2013, el disseny d'una nova enquesta d'oferta, amb nova metodologia i combinant diferents tècniques de recollida d'informació, es pretén aportar una millora de la informació indispensable per poder aproximar-se al càlcul dels efectes induïts amb mínimes garanties.

- **Efectes sobre els preus:** La perspectiva clàssica dels estudis d'impacte es concentra en avaluar l'augment d'activitat econòmica *ex novo* generada pel turisme. La lògica és que la demanda específica de l'esdeveniment o institució posa en marxa nova activitat productiva i nous llocs de treball. Es fa el supòsit implícit que l'impuls de la demanda rep un comportament passiu de l'oferta: augmenta la quantitat produïda per fer front a la major demanda. Una resposta alternativa és òbviament l'augment de preus (vegeu Fluvià, Rigall i Saló, 2013). Si l'impuls de la demanda genera un augment de preus, aleshores no hi ha increment d'activitat econòmica ni de llocs de treball. Aquest efecte no es pot mesurar a partir de les dades estadístiques disponibles per a aquest estudi. Ara bé, la recent evidència empírica mostra un ajustament a la baixa dels preus en resposta a la crisi. En particular, des del 2008 ençà els preus dels hotels han disminuït any rere any. Interessaria esbrinar quina part de l'ajustament s'escapa per la via dels preus o, en cas contrari, en quina mesura l'ajustament de preus evita una major reducció de l'activitat. Aquesta combinació d'ajustaments en quantitat i ajustaments en preus és una peça a completar, especialment evident en les actuals circumstàncies. L'anàlisi dels preus turístics esdevé un complement imprescindible per avaluar correctament l'impacte econòmic del sector turístic a la ciutat de Barcelona.

Així, com l'estudi dels efectes induïts incorpora una problemàtica difícil atès que la informació és escassíssima, els efectes sobre els preus són de més fàcil mesura atès que les dades necessàries per a l'estudi estan disponibles. Analitzar els efectes dels preus i la interrelació entre diferents formes d'oferta turística, a partir de la nostra expertesa en anàlisi de preus amb metodologia hedònica, ens porta a concloure que pot esdevenir rellevant per a una ciutat turística com Barcelona.

- **Efectes sobre la qualitat dels béns i serveis.** El turisme pot augmentar la quantitat dels béns i serveis disponibles a la ciutat, que poden ser de superior o inferior qualitat. El seguiment de la qualitat del sector turístic és una extensió més d'un estudi d'impacte completat en les dimensions econòmiques més rellevants.

A més d'aquests efectes, que són sens dubte els més importants, es podrien considerar també els efectes sobre la fiscalitat, sobre l'entorn macroeconòmic o els efectes sobre aspectes socials i mediambientals. És ben sabut que la fiscalitat pot augmentar o disminuir amb la presència del turisme en funció de si els impostos recaptats de manera directa o indirecta sobre els turistes serveixen per reduir altres impostos o bé de si s'augmenten els impostos sobre els residents per a cobrir els superiors costos d'infraestructures i serveis. Aquests efectes es poden avaluar mitjançant un estudi d'impacte fiscal, estudi que aniria molt més enllà de l'objectiu d'aquest informe.

Des d'una altra perspectiva, el turisme –com a activitat econòmica rellevant– té també efectes sobre variables de tipus macroeconòmic. Per exemple, sobre el nivell general de preus. En ocasions s'ha argumentat que la demanda turística podia propiciar un nivell elevat de preus i també comportar una tendència

inflacionària. Tanmateix, l'evidència empírica no suporta aquesta idea (vegeu Espinet, Fluvà i Rigall, 2011). L'especialització productiva en turisme i el tipus de demanda de treball que genera poden tenir efectes sobre la productivitat global i, en conseqüència, sobre la renda per càpita i les perspectives de creixement.

Quant als efectes sobre aspectes socials i mediambientals, caldria considerar, per exemple, la congestió, contaminació, molèsties als veïns, etc. Aquests aspectes no es veuen reflectits directament al mercat, de manera que no es poden estudiar mitjançant un estudi d'impacte econòmic com el que es presenta aquí. Per quantificar aquests efectes caldria portar a terme una anàlisi cost-benefici social. Aquest tipus d'anàlisi pretén determinar l'efecte net sobre el benestar social, considerant totes les vies a través de les quals el turisme afecta el benestar, generin o no una activitat econòmica explícita, és a dir, comportin o no transaccions de mercat. Tot i que l'anàlisi cost-benefici és la clau per respondre a la pregunta de si des d'una perspectiva social resulta o no justificada l'activitat turística, la seva aplicació resulta sovint més complexa i sofisticada que l'estudi d'impacte. Si bé diferents en objectius i abast, estudis d'impacte i anàlisi cost-benefici no són tampoc independents: si una activitat genera un gran dinamisme econòmic, probablement també contribuirà positivament al benestar social.

Ara bé, després de definir totes les dimensions dels efectes a considerar de l'activitat turística i la seva problemàtica a l'hora de mesurar-los, passem a concretar la metodologia que es segueix en aquest estudi, una vegada considerades totes les limitacions ja esmentades.

La metodologia per estimar la despesa directa realitzada pels visitants l'any 2012 segueix amb absoluta fidelitat la que es va emprar l'any 2009. Per tant, cal conèixer:

- El **nombre de visitants**: turistes i excursionistes, a la ciutat de Barcelona.
- La seva **estada mitjana**, en nits i dies.
- La **despesa mitjana per persona i dia**, i la seva distribució entre els diferents sectors d'activitat econòmica. Aquí convé diferenciar entre la despesa en allotjament (hotels, pensions, apartaments turístics i altres allotjaments) i la de no allotjament (menjar i beguda, compres, transport intern, entreteniment i altres).

De manera que la despesa directa en allotjament és simplement el resultat de multiplicar el NOMBRE DE TURISTES per l'ESTADA MITJANA (nits) per la DESPESA MITJANA EN ALLOTJAMENT per persona i nit, i això per a cada tipus d'allotjament definit.

I, d'igual manera, la despesa directa de no allotjament és el resultat de multiplicar el NOMBRE DE TURISTES per l'ESTADA MITJANA (dies) per la DESPESA MITJANA DE NO ALLOTJAMENT per persona i dia, i això per a cada tipus d'allotjament definit.

Tal i com es va fer a l'informe 2009, l'estada mitjana en dies es calcula augmentant en una unitat l'estada mitjana en nits, per a tots els tipus d'allotjaments turístics.

Quant a les fonts d'informació disponibles per a realitzar efectivament aquests càlculs, es disposa de les següents:

Hotels:	- INE i IDESCAT - Enquesta de Directors d'Hotels (Turisme de Barcelona) - Enquesta del Perfil del Turista (DYM-Turisme Barcelona) - EGATUR
Pensions:	- INE i IDESCAT - Enquesta del Perfil del Turista (DYM-Turisme Barcelona) - EGATUR
Apartaments turístics:	- INE i IDESCAT - Ajuntament de Barcelona - Enquesta del Perfil del Turista (DYM-Turisme Barcelona) - EGATUR - Associació d'Apartaments Turístics de Barcelona
Altres allotjaments:	- INE i IDESCAT - Enquesta del Perfil del Turista (DYM-Turisme Barcelona) - EGATUR
Excursionistes:	- Enquesta Costa de Barcelona

Utilitzant aquesta varietat de fonts d'informació s'han construït els escenaris per estimar la despesa directa dels turistes i que es presenten en l'apartat següent d'aquest treball. Val a dir, que respecte l'informe de l'any 2009 s'incorporen noves dades procedents d'**EGATUR**, font estadística que encara dona molt més marge per incorporar major informació en el futur i per a totes les tipologies d'allotjaments, l'**Enquesta Costa de Barcelona** que ofereix una estimació consistent de la despesa que realitzen els excursionistes a la ciutat de Barcelona i les noves dades sobre Apartaments Turístics tant d'**APARTUR** com de l'**Ajuntament de Barcelona**.

En el cas dels excursionistes, que són els que visiten la ciutat però no hi pernocten, recordar que en el cas de l'informe d'impacte de 2007 es va calcular el nombre d'excursionistes com el nombre de turistes que hi pernocten multiplicats per 1,7, seguint el que la literatura estableix en estudis similars per entorns urbans. I com que no es coneixia la despesa dels excursionistes, es va imputar la despesa mitjana de no allotjament per persona i dia del conjunt de turistes. Ara bé, per l'any 2009 es va realitzar l'Enquesta per a la Quantificació del nombre de visitants a la ciutat de Barcelona del Pla Estratègic que va fer possible estimar el multiplicador que relaciona el nombre de turistes i de visitants (valor de 2 visitants/turista), i va permetre estimar la despesa mitjana d'un excursionista en (44,56€ pels catalans i 44,13€ pels no catalans).

Respecte a la metodologia d'aquest treball, tan sols resta realitzar una discussió entorn la metodologia emprada per estimar els efectes secundaris.

Els estudis d'impacte econòmic de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona realitzats fins ara és basen en la metodologia input-output, és a dir, en la seqüència despesa-

producció-renda: la despesa turística incentiva la producció local i aquesta producció genera renda, a més, òbviament, d'ocupació.

L'inconvenient d'aquesta metodologia és que contempla estàticament l'economia, en el sentit que canvis de la demanda desencadenen una acomodació perfecta per part de l'oferta productiva, una hipòtesi que no sembla plausible en el cas del sector turístic amb un percentatge d'ocupació de l'oferta molt considerable. Per reduir aquesta problemàtica inherent a l'estudi, caldria mesurar amb més detall els efectes de la demanda sobre els preus turístics a la ciutat de Barcelona, com ja s'ha exposat.

Per contra, la metodologia input-output té l'avantatge de modelar acuradament les interrelacions entre els sectors econòmics. Per això, per quantificar els efectes totals sobre el sistema econòmic de la ciutat de Barcelona (producció i activitat, renda o ocupació) s'utilitzen resultats del compte satèl·lit del turisme, per finalment, amb l'objectiu de dimensionar l'impacte econòmic del turisme, establir la relació d'aquests diferents efectes sobre el conjunt de l'activitat econòmica i de l'ocupació de la ciutat de Barcelona, i procedir a estimar la distribució sectorial dels efectes.

Hi ha un aspecte especialment crític en els estudis d'impacte: la selecció de l'àmbit territorial d'incidència. En aquest sentit, aquest informe no té per objectiu incorporar cap aportació en aquest sentit, per tant, se seguiran les mateixes pautes considerades a l'informe del 2009. Ara bé, caldria estudiar amb més profunditat dos indicadors bàsics: els fluxos comercials de béns i serveis i els fluxos laborals, és a dir, la mobilitat cap endins i cap enfora dels treballadors del sector.

Ja s'ha anunciat a la presentació d'aquest treball que les darreres Taules Input-Output de Catalunya disponibles corresponen a l'any 2005 i això constitueix una limitació molt important. Però també hi ha altres aspectes a tenir en compte en l'ús dels multiplicadors.

Els multiplicadors existents per aquest estudi són a nivell català i espanyol. Aquests multiplicadors tendeixen a sobreestimar els efectes de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona, ja que no tenen en compte que part de les despeses directes i indirectes es fan en productes i serveis produïts fora de la ciutat de Barcelona. Els multiplicadors pel turisme a nivell local solen estar entre 1,0 i 1,5.

Sovint s'incorre en supòsits que sobredimensionen els valors dels multiplicadors:

- Es suposa una relació lineal entre despesa i renda, quan una renda més gran sol traduir-se en més estalvi i inversió i en compres de béns i serveis no produïts a la regió d'interès.
- Hi ha fraccions de la renda que no es tornen a gastar immediatament a la regió d'interès (per exemple, les cotitzacions a la seguretat social).
- No totes les persones viuen a la mateixa regió on treballen o estudien.

En síntesi, el valor dels multiplicadors depèn de quatre factors:

1. La grandària global i la diversitat econòmica de l'economia de la regió. Com més gran i diversificada, més grans seran els multiplicadors.

2. L'extensió geogràfica de la regió i el paper de la regió en el seu entorn.
3. La naturalesa dels sectors econòmics en consideració. Les empreses relacionades amb el turisme solen ser intensives en treball, de manera que generen efectes induïts més grans que els efectes indirectes.
4. L'any. Els multiplicadors representen les característiques de l'economia en un moment del temps. Per tant, els multiplicadors poden canviar al llarg del temps quan canvien l'estructura econòmica i els preus. Els multiplicadors de l'ocupació s'han d'ajustar per la inflació i pels augments de productivitat. Però no s'han d'ajustar els multiplicadors referents a les vendes i a la renda, ja que la inflació ja queda incorporada a les ràtios.

Un altre element ben consolidat a la literatura econòmica és que el multiplicador s'ha d'aplicar només al percentatge de despesa dels turistes capturada per l'economia de la ciutat. La literatura estima que normalment aquest percentatge se situa entre el 70% i el 90%. Als estudis d'Impacte econòmic de l'activitat turística de la ciutat de Barcelona realitzats fins ara se suposa que el 100% de la despesa directa es realitza a la mateixa ciutat.

A l'Annex III s'ha fet un recull de multiplicadors emprats a la literatura relativa a estudis d'impacte econòmic. En aquest recull, per exemple, es pot observar com el multiplicador de la despesa directa usat a l'estudi d'Impacte econòmic del turisme a la ciutat de Nova York és de 1,50, un valor molt similar al que s'acabarà aplicant en aquest treball de la ciutat de Barcelona.

Així, doncs, els multiplicadors usats en aquest estudi són els següents:

Taula 3. Multiplicadors emprats en l'estudi

Productes	Producció	Multiplicadors	
		Ocupació (per milió €)	Valor afegit
Serveis de comerç al detall (excepte vehicles de motor) i de reparacions	1,44	31,82	0,89
Serveis d'hotels, càmpings i altres tipus d'allotjament	1,51	16,54	0,76
Serveis de restaurants, d'establiments de begudes, de menjadors col·lectius i provisió de menjars preparats	1,48	13,92	0,80
Serveis d'altres tipus de transport terrestre	1,63	16,25	0,69
Serveis recreatius, culturals i esportius	1,38	12,56	0,71

Font: Idescat

Ara bé, tal i com s'ha justificat els multiplicadors de l'ocupació s'han d'ajustar per la inflació i pels augments de productivitat. Per tant, aplicant un factor d'actualització intermedi els multiplicadors de l'ocupació que s'obtenen són els següents:

Taula 4. Multiplicador ajustats

Productes	Multiplicadors	
	Ocupació (per milió €)	Actualitzats
Serveis de comerç al detall (excepte vehicles de motor) i de reparacions	31,82	23,86
Serveis d'hotels, càmpings i altres tipus d'allotjament	16,54	12,41
Serveis de restaurants, d'establiments de begudes, de menjadors col·lectius i provisió de menjars preparats	13,92	10,44
Serveis d'altres tipus de transport terrestre	16,25	12,19
Serveis recreatius, culturals i esportius	12,56	9,42

Font: Idescat

Característiques dels escenaris dissenyats per estimar l'impacte econòmic.

Els escenaris que a continuació es presenten són fruit de diferents combinacions de totes les fonts d'informació disponibles que s'han comentat prèviament i de les hipòtesis realitzades, fidels a les formulades a l'informe 2009. Per exemple, en tots els escenaris la relació entre el nombre de visitants i els turistes és de 2. Són escenaris dissenyats per estimar la despesa directa que permetrà calcular l'impacte econòmic de l'activitat turística.

El primer escenari es correspon essencialment amb les dades del Instituto Nacional de Estadística per a l'any 2012, pel que fa a nombre de visitants allotjats en hotel, pensió o apartaments turístics. Quant als altres allotjaments, s'estima el nombre de turistes en funció de la proporció mitjana emprada a l'informe del 2009. Això, més introduir la relació estimada a l'informe 2009 de que existeixen 2 visitants per cada turista, ens aproxima a un total de 21.574.500 de visitants a la ciutat de Barcelona. Tot fa pensar que aquest escenari és el més pessimista dels que es defineixen en aquest apartat, atès que aquest nombre de visitants seria considerat baix a la vista dels informes d'evolució del sector. Per tant, aquest escenari delimitarà la cota inferior d'impacte econòmic. La diferència amb l'escenari 2 és, únicament, en què s'aplica l'estimació més alta del nombre de turistes dins la categoria d'altres allotjaments seguint la metodologia de l'informe 2009.

Taula 5. Estimacions de visitants per a cada escenari

2012		Escenari 1	Escenari 2	Escenari 3	Escenari 4
Turistes	Hotel	7.440.113	7.440.113	7.440.113	7.440.113
	Pensió	354.078	354.078	354.078	354.078
	Apartament turístic	192.815	192.815	987.028	987.028
	Altres allotjaments	2.800.244	4.360.107	3.078.695	4.793.667
Excursionistes		10.787.250	12.347.113	11.859.914	13.574.886
Visitants		21.574.500	24.694.226	23.719.828	27.149.772

Font: Elaboració pròpia

A l'escenari següent, escenari 3, s'introdueix una modificació important. Mentre que es manté el nombre de visitants estimats per l'INE en la categoria de turistes allotjats en hotels i pensions, s'incorpora el nombre de visitants allotjats en apartaments turístics d'acord amb la informació aportada per l'Ajuntament de Barcelona i APARTUR. D'aquesta manera, degut al procés de regularització municipal dels habitatges d'ús turístic (HUT), de l'any 2011 al 2012 es passa de 2.683 HUT a 4.730 HUT. Tenint en compte el nombre mitjà de persones per apartament, l'estada mitjana i el percentatge d'ocupació, que estima APARTUR, això permet determinar el nombre de turistes allotjats en apartaments en 987.028. També es pren d'APARTUR l'estimació de la despesa mitjana tant d'allotjament com de no allotjament en un dels escenaris econòmics descrits

més endavant. Altra vegada, a l'escenari 3 s'usa una proporció mitjana de visitants emprada a l'informe del 2009, mentre que a l'escenari 4 només canvia que s'introdueix una proporció alta de turistes presents en la categoria "altres allotjaments".

Aquests quatre escenaris aporten una cota mínima i màxima de turistes i visitants a la ciutat de Barcelona, que sembla consistent amb l'evolució del sector i en cap cas es pot considerar sobredimensionada. Per tenir una referència, al quadre següent es pot veure el nombre de visitants que s'estimaven en els diferents escenaris inclosos a l'informe de l'any 2009.

Taula 6. Número de visitants dels escenaris de l'informe 2009

Escenaris 2009	Nombre de visitants
E31	14.931.884
E32	21.635.545
E4A1 i E4B1	19.781.792
E4A2 i E4B2	22.641.363
E51 i E52	24.534.261

Del 2009 al 2012, tots els indicadors apunten a un increment considerable del nombre de visitants. Per exemple, segons dades de l'INE el nombre de turistes allotjats en hotel ha passat de 6.476.033 l'any 2009 a 7.440.113 l'any 2012, el que significa un increment de gairebé un 15%. Tant aquesta com altres referències de l'Institut d'Estadística de Catalunya, Egatur o bé el propi sector turístic, coincideixen a reforçar la idea que els escenaris proposats en aquest informe esdevenen realistes. Al quadre següent es fa un resum dels valors assolits, quant a nombre de visitants l'any 2012, en els diferents escenaris.

Taula 7. Número de visitants segons escenaris

Escenaris 2012	Nombre de visitants
Escenari 1	21.574.500
Escenari 2	24.694.226
Escenari 3	23.719.828
Escenari 4	27.149.772

Font: Elaboració pròpia

Una vegada definits els possibles escenaris que determinen el nombre de visitants estimats en aquest informe, es planteja la discussió respecte la idoneïtat d'usar les dades disponibles que permeten estimar els valors d'estada mitjana i despesa del turista, atenent a les diferents fonts d'informació que s'han enumerat a l'apartat anterior.

En aquest informe, per estimar millor els valors d'estada i despesa turística, hom suggereix introduir a l'anàlisi les dades que ofereix l'Enquesta del Perfil del Turista, que

aporta una gran riquesa informativa en relació a la demanda turística de la ciutat de Barcelona. Fins ara, els informes previs s'han elaborat a partir de les dades procedents de fonts vinculades a l'oferta turística. Des del nostre punt de vista, per millorar l'estudi és convenient introduir les dues perspectives del mercat turístic: oferta i demanda. Certament, el resultat de l'evolució real del sector turístic respon tant a canvis en l'oferta com a canvis a la demanda. Són, conjuntament, l'oferta i la demanda les que determinen els preus del mercat, el nombre de visitants i les condicions de la seva estada turística. En aquest sentit, es considera que l'Enquesta de Perfil del Turista aporta una informació molt rellevant per poder fer el seguiment complet del mercat turístic a la ciutat de Barcelona.

Ara bé, a efectes d'aquest estudi d'impacte econòmic, es vol demostrar que les dades de demanda poden enriquir l'estudi en múltiples extensions d'anàlisi, tal i com s'apunten a l'Annex I d'aquest treball, remarcant que en cap cas distorsionen els resultats de l'impacte econòmic. Per això, a continuació es realitza una simple comparació dels diferents valors d'estada mitjana i despesa per visitant, tant d'allotjament com de no allotjament. En els dos quadres següents, es prenen, per exemple, dues fonts d'informació bàsiques: d'una banda, l'Enquesta d'Ocupació Hotelera i l'INE que ens aporten informació respecte l'oferta pels turistes allotjats en hotel; i, d'altra banda, l'Enquesta del Perfil del Turista, que ens aporta informació respecte el comportament de la demanda dels turistes allotjats en hotels. Segons aquests bases de dades, el càlcul de les mitjanes donen els resultats següents:

Taula 8. Mitjanes segons dades d'oferta hotelera, procedents de l'INE.

Estada mitjana (nits)	Despesa d'allotjament (per persona i nit)	Despesa de no allotjament (per persona i dia)
2,14	99,85	110,22

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades de l'INE

Taula 9. Mitjanes segons dades de demanda hotelera, de l'Enquesta del Perfil del Turista. Despesa ponderada segons les Categories (núm. d'estrelles) dels Hotels.

Estada mitjana (nits)	Despesa d'allotjament (per persona i nit)	Despesa de no allotjament (per persona i dia)
3,28	75,83	68,63

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades de Turisme de Barcelona.

Aquestes dades, procedents de l'Enquesta del Perfil del Turista de l'any 2012, permeten calcular amb molta precisió la despesa mitjana dels turistes allotjats en hotel. Tant és així, que la despesa per visitant, tant d'allotjament com de no allotjament, es pot ponderar per les categories dels hotels, és a dir, el nombre d'estrelles de l'hotel. Si es calcula la despesa d'allotjament per persona i nit, sense fer cap mena de ponderació, la mitjana pren el valor de 80,41 euros, mentre que ponderant-la resulta un valor de 75,83 euros. El mateix passa amb el càlcul de la despesa de no allotjament per persona

i dia, que sense ponderacions pren el valor de 71,62, però ponderant-la resulta un valor de 68,63. A efectes d'aquest informe es prenen els valors no ponderats a fi de fer més comparables els resultats d'impacte respecte els de 2009, tot i que des d'un punt de vista metodològic fóra més correcte ponderar les mitjanes.

Al quadre que segueix es pot observar com la despesa mitjana de no allotjament per persona i dia és clarament diferent segons la categoria d'hotel on està allotjat el turista. Per tant, des d'un punt de vista estadístic és molt més correcte no calcular directament la mitjana, sinó calcular-la ponderada pel pes que tenen al sector hotelier els hotels segons la seva categoria.

Taula 10. Despesa d'allotjament per persona i nit

CATEGORIA DE L'HOTEL		Despesa total persona i dies
5 estrelles	Mitjana	91,58
	N	374
	Desv. típ.	59,24
4 estrelles	Mitjana	74,27
	N	1729
	Desv. típ.	45,56
3 estrelles	Mitjana	63,82
	N	895
	Desv. típ.	35,79
2 estrelles	Mitjana	46,31
	N	142
	Desv. típ.	25,45
1 estrella	Mitjana	46,84
	N	60
	Desv. típ.	25,99
Total	Mitjana	71,62
	N	3200
	Desv. típ.	45,13

Font: Elaboració pròpia, a partir de les dades de Turisme de Barcelona.

Per això, mentre que a partir de les dades de l'Enquesta del Perfil del Turista 2012, la mitjana de despesa de no allotjament per persona i dia és de 71,62 euros, si es pondera aquesta despesa segons el nombre de places per categories d'hotel, la mitjana ponderada és de 68,63 euros.

Des d'un punt de vista econòmic, la ponderació és la millor manera d'aproximar el càlcul de la despesa per persona i dia.

Taula 11. Despesa d'allotjament per persona i nit

CATEGORIA DE L'HOTEL		Despesa total persona i dies
5 estrelles	Mitjana mostra	91,58
	N = places població	10.923
	Desv. típ. Mostra	59,24
4 estrelles	Mitjana mostra	74,27
	N = places població	53.423
	Desv. típ. Mostra	45,56
3 estrelles	Mitjana mostra	63,82
	N = places població	47.583
	Desv. típ. Mostra	35,79
2 estrelles	Mitjana mostra	46,31
	N = places població	10.374
	Desv. típ. Mostra	25,45
1 estrella	Mitjana mostra	46,84
	N = places població	4.232
	Desv. típ. Mostra	25,99
Total	Mitjana ponderada	68,63
	N = places població = 126.535	

Font: Elaboració pròpia

Hem de fer notar també que les dades són consistents amb el comportament habitual de la despesa. Als hotels de 5 estrelles la despesa de no allotjament és superior a les altres categories. De manera que la despesa augmenta a mesura que augmenta el nombre d'estrelles dels hotels.

Un altre element que determina la consistència de les dades que aporta l'Enquesta del Perfil de Turista la proporciona la comparació per a l'any 2011 dels resultats d'aquesta enquesta amb les dades procedents de l'Enquesta als Directors d'Hotel. Si es comparen les despeses per visitants, en ambdós casos ponderant-les pel pes dels hotels segons la seva categoria, els resultats són molt robustos. Vegeu els resultats a la taula següent:

Taula 12. Despesa per visitant

Any 2011	Despesa per Visitant	
	Allotjament	No allotjament
Enquesta Perfil del Turista	77,76	72,82
Enquesta a Directors Hotel	75,85	74,2

Font: Elaboració pròpia

Per tant, a partir d'aquestes mitjanes, es pot calcular directament quina és la despesa per turista allotjat en hotel i les variacions observades, en funció de la font d'informació que s'utilitza. Al quadre següent es presenta un resum d'aquests resultats.

Taula 13. Estimacions de la despesa per turista allotjat en hotel, segons font d'informació

Estimacions 2012	Estada mitjana (nits)	Despesa d'allotjament (per nit)	Despesa de no allotjament (per dia)	Despesa total de l'estada per turista
INE	2,14	99,85	110,22	559,77
E. Perfil Turista				
<i>Sense ponderar</i>	3,28	80,41	71,62	570,27
E. Perfil Turista				
<i>Amb ponderació</i>	3,28	75,83	68,63	542,46
Evolució sector				
2009-2012	2,14*	107,56	107,88	568,92

*Idem. a l'estimació d'INE

És a dir, la despesa mitjana per tota l'estada d'un turista allotjat a un hotel a la ciutat de Barcelona, segons l'INE és de 559,77 euros, segons l'Enquesta de Perfil del Turista feta per Turisme de Barcelona és de 570,27 si no es fa cap ponderació (mentre que és de 542,46 euros calculant la mitjana ponderada com s'ha descrit abans) i, si es projecta l'estimació de despesa de l'any 2009 actualitzant-la en funció de la variació anual de la despesa turística que estima l'Institut d'Estadística de Catalunya, la mitjana és de 568,92 euros. Aquests valors en sí mateixos són ben consistents, és a dir, les variacions no determinaran grans diferències en l'impacte econòmic finalment estimat. Per tant, la introducció de les noves dades procedents de la demanda turística reforcen els resultats d'aquest informe i atorguen una riquesa addicional a l'anàlisi més micro de les diferents tipologies de turistes de la ciutat de Barcelona.

Una vegada mesurada la conveniència d'usar totes les dades econòmiques disponibles, es perfilen ara els diferents escenaris d'estada i despesa del turista per a cada tipus de turista, segons si està allotjat en hotel, pensió, apartament turístic, altres allotjaments i, també, pels excursionistes. En concret se'n perfilen tres de diferents, consistents amb als criteris presentats i amb el que s'havia fet a l'informe 2009, a fi de prioritzar la comparabilitat, igualment com s'ha fet també amb l'estimació del nombre de visitants.

Escenari A

L'escenari A es correspon, majoritàriament, amb les dades procedents del Instituto Nacional de Estadística per a l'any 2012, tant pel que fa a estada mitjana com despesa per turista, seguint les pautes següides a l'informe del 2009. Són dades, per tant, procedents de l'oferta turística. En un dels escenaris elaborats per calcular la despesa directa es proposarà contrastar aquests resultats amb els d'un escenari fet a partir de dades de demanda turística, per apreciar la variabilitat.

Taula 14. Estada mitjana i despesa a l'escenari A

		Estada mitjana		Despesa per visitant	
2012		Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	2,14	3,14	99,85	110,22
	Pensió	2,52	3,52	38,33	76,91
	Apartament turístic	3,44	4,44	42,16	93,46
	Altres allotjaments	5,05	6,05	20,99	80,92
Excursionistes					103,75
Visitants					

Escenari B

A l'escenari B es mantenen les estimacions d'estada mitjana de l'escenari A, però la despesa per visitant, tant d'allotjament com de no allotjament, s'estima prenent com a referència la despesa mitjana que a l'estudi del 2009 es va prendre per a calcular l'escenari de despesa directa més representatiu i s'actualitza en funció de la variació anual de la despesa turística que calcula l'Institut d'Estadística de Catalunya. D'aquesta manera, l'escenari B també és un escenari continuista amb la metodologia de l'informe 2009, tal i com es demanava.

Taula 15. Estada mitjana i despesa a l'escenari B

		Estada mitjana		Despesa per visitant	
2012		Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	2,14	3,14	107,56	107,88
	Pensió	2,52	3,52	47,69	64,19
	Apartament turístic	3,44	4,44	79,64	72,14
	Altres allotjaments	5,05	6,05	28,82	47,32
Excursionistes					91,81
Visitants					

Escenari C

L'escenari C és el que presenta major novetat i ja s'ha justificat la conveniència d'introduir. En aquest escenari, s'incorporen les dades d'estada mitjana i despesa per visitant calculades a partir de les microdades de l'Enquesta del Perfil del Turista de Barcelona. Pels hotels són calculades directament de la base de dades de 2012. Per a la resta de categories d'allotjament es realitzen els càlculs a partir de les microdades de l'Enquesta de 2011, complerta per a tot tipus d'allotjament turístic, i s'actualitzen al 2012. I, les dades d'estada i despesa vinculades als turistes allotjats en apartaments turístics, les estimacions es prenen d'APARTUR. D'altra banda, per a l'estimació de la despesa realitzada pels excursionistes s'incorpora un valor més ajustat als escenaris optimistes que s'havien previst en l'Informe 2009. Val a dir, que a l'informe 2013 es farà una aproximació a través de les dades de FAMILITUR atès que els valors existents als informes precedents són molt dispers. Per exemple, les dades de l'enquesta Costa de Barcelona, per l'any 2010, mostren un valor de 66,31 euros.

Taula 15. Estada mitjana i despesa a l'escenari C

		Estada mitjana		Despesa per visitant	
2012		Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	3,28	4,28	80,41	71,62
	Pensió	3,69	4,69	31,96	49,16
	Apartament turístic	6,55	7,55	34	74
	Altres allotjaments	5,51	6,51	17,51	51,71
Excursionistes					101,27
Visitants					

Per tant, a tots els efectes de càlcul de la despesa directa que genera l'activitat turística a la ciutat de Barcelona, es plantegen 4 escenaris que determinen el nombre de visitants i 3 escenaris econòmics que determinen l'estada i la despesa per visitant. A partir d'aquests escenaris, amb la voluntat de simplificar els diferents casos analitzats destriant els més representatius, es presenten cinc estimacions de la despesa directa que són una mostra de les combinacions més pessimistes, les més optimistes i tres d'intermèdies

Escenari 1A

Així, en primer lloc, es construeix l'escenari 1A, on la principal font d'informació és l'INE. La denominació 1A es correspon amb l'escenari 1 descrit en determinar el nombre de visitants i l'escenari econòmic A que estima la mitjana tant de l'estada com de la despesa per visitant.

Taula 16. Característiques principals de l'escenari 1A

		Estada mitjana			Despesa per visitant	
2012		Visitants	Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	7.440.113	2,14	3,14	99,85	110,22
	Pensió	354.078	2,52	3,52	38,33	76,91
	Apartament turístic	192.815	3,44	4,44	42,16	93,46
	Altres allotjaments	2.800.244	5,05	6,05	20,99	80,92
Excursionistes		10.787.250				103,75
Visitants		21.574.500				

Escenari 2A

A l'escenari 2A es mantenen les estimacions econòmiques si només hi ha inclosa la previsió més optimista de nombre de turistes en altres allotjaments de la ciutat.

Taula 17. Característiques principals de l'escenari 2A

		Estada mitjana			Despesa per visitant	
2012		Visitants	Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	7.440.113	2,14	3,14	99,85	110,22
	Pensió	354.078	2,52	3,52	38,33	76,91
	Apartament turístic	192.815	3,44	4,44	42,16	93,46
	Altres allotjaments	4.360.107	5,05	6,05	20,99	80,92
Excursionistes		12.347.113				103,75
Visitants		24.694.226				

Escenari 3B

L'escenari 3B incorpora l'actualització del nombre d'apartaments turístics i els turistes que acullen, i s'actualitzen els valors de despesa en funció del creixement observat de la mitjana catalana.

Taula 18. Característiques principals de l'escenari 3B

		Estada mitjana			Despesa per visitant	
2012		Visitants	Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	7.440.113	2,14	3,14	107,56	107,88
	Pensió	354.078	2,52	3,52	47,69	64,19
	Apartament turístic	987.028	3,44	4,44	79,64	72,14
	Altres allotjaments	3.078.695	5,05	6,05	28,82	47,32
Excursionistes		11.859.914				91,81
Visitants		23.719.828				

Escenari 4C

L'escenari 4C és el que incorpora la previsió més elevada de nombre de visitants i les dades d'estada i despesa es fonamenten en l'enquesta que aporta dades de la demanda turística. Aquest escenari 4C, juntament amb el posterior, el 4A, són els escenaris més optimistes dels que es presenten en aquest informe.

Taula 19. Característiques principals de l'escenari 4C

		Estada mitjana			Despesa per visitant	
2012		Visitants	Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	7.440.113	3,28	4,28	80,41	71,62
	Pensió	354.078	3,69	4,69	31,96	49,16
	Apartament turístic	987.028	6,55	7,55	34	74
	Altres allotjaments	4.793.667	5,51	6,51	17,51	51,71
Excursionistes		13.574.886				101,27
Visitants		27.149.772				

Escenari 4A

I, encara un escenari més, el 4A, amb l'única intenció de mesurar la variabilitat dels resultats de l'impacte econòmic quan usem dades d'estada i despesa per visitant procedents de la demanda, com s'ha fet a l'escenari 4C, o procedents de l'oferta, que és l'únic canvi que s'aplica en aquest escenari 4A. Per tant, en aquests escenaris 4C i 4A es mantenen iguals les estimacions de nombre de visitants.

Taula 20. Característiques principals de l'escenari 4A

			Estada mitjana		Despesa per visitant		
2012			Visitants	Nits	Dies	Allotjament	No allotjament
Turistes	Hotel	7.440.113	2,14	3,14	99,85	110,22	
	Pensió	354.078	2,52	3,52	38,33	76,91	
	Apartament turístic	987.028	3,44	4,44	42,16	93,46	
	Altres allotjaments	4.793.667	5,05	6,05	20,99	80,92	
Excursionistes		13.574.886				103,75	
Visitants		27.149.772					

Amb aquestes dades procedents de fonts d'informació ben diversa, es componen diferents escenaris plausibles i consistents amb l'evolució general del sector turístic català, que els darrers tres anys observa un augment del nombre de turistes, de l'estada mitjana i una disminució de la despesa mitjana. Aquest mateix comportament també s'observa al conjunt del sector turístic espanyol.

A l'apartat següent, es presenten els càlculs de la despesa directa per a cadascun dels escenaris i els càlculs dels efectes secundaris, sobre la renda i l'ocupació.

Resultats obtinguts per a cadascun dels escenaris

Després de presentar la informació bàsica dels diferents escenaris, quant a estimació de nombre de visitants, estada mitjana i despesa per visitant (allotjament i no allotjament), ara es calcula l'estimació de la despesa directa realitzada.

Per a cada un dels escenaris plantejats es calcula la despesa directa, separant-la entre la despesa d'allotjament i no allotjament per a tota la tipologia de visitants segons si pernocten en hotel, pensió, apartament turístic i altres allotjaments.

També es presenta l'estimació de la despesa directa mostrant quina part d'aquesta es realitza de manera desagregada: allotjament, compres, menjar i beguda, transport intern, entreteniment i altres.

Pel que fa als impactes econòmics generats, es presenten els efectes secundaris en termes de VAB i d'ocupació per a la ciutat de Barcelona.

Escenari 1A

Despesa turística per tipologia de visitants.

		Despesa directa visitants			
		Allotjament	No allotjament	Total	%
Turistes	Hotel	1.589.795.906	2.574.954.660	4.164.750.566	58
	Pensió	34.200.960	95.857.129	130.058.089	2
	Apartament turístic	27.964.036	80.010.975	107.975.011	1,5
	Altres allotjaments	296.824.463	1.370.904.254	1.667.728.718	23
Excursionistes			1.119.177.188	1.119.177.188	15,5
Visitants		1.948.785.367	5.240.904.206	7.189.689.573	100

Despesa turística per conceptes de despesa.

	Despesa directa	%
Allotjament	1.948.785.367	27
Compres	1.272.650.887	18
Menjar i beguda	2.560.656.813	36
Transport intern	569.554.881	7,5
Entreteniment	791.307.700	11
Altres	46.733.925	0,5
Total	7.189.689.573	100

Efectes generats pels visitants a la ciutat de Barcelona.

Despesa directa total	7.189.689.573
Activitat econòmica generada	10.649.927.163
Impacte sobre PIB i renda	5.650.264.040
Impacte sobre ocupació	96.120 llocs de treball

Impacte econòmic agregat a la ciutat de Barcelona

En termes de PIB	En termes d'ocupació
9,2%	9,8%

Escenari 2A

Despesa turística per tipologia de visitants.

		Despesa directa visitants			
		Allotjament	No allotjament	Total	%
Turistes	Hotel	1.589.795.906	2.574.954.660	4.164.750.566	50,2
	Pensió	34.200.960	95.857.129	130.058.089	1,6
	Apartament turístic	27.964.036	80.010.975	107.975.011	1,3
	Altres allotjaments	462.169.161	2.134.560.144	2.596.729.306	31,4
Excursionistes			1.281.012.974	1.281.012.974	15,5
Visitants		2.114.130.065	6.166.395.882	8.280.525.947	100

Despesa turística per conceptes de despesa.

	Despesa directa	%
Allotjament	2.114.130.065	25,5
Compres	1.502.405.448	18
Menjar i beguda	2.992.856.415	36
Transport intern	656.085.847	7,9
Entreteniment	959.868.508	11,5
Altres	55.179.663	1,1
Total	8.280.525.947	100

Efectes generats pels visitants a la ciutat de Barcelona.

Despesa directa total	8.280.525.947
Activitat econòmica generada	12.255.414.145
Impacte sobre PIB i renda	6.511.548.266
Impacte sobre ocupació	110.888 llocs de treball

Impacte econòmic agregat a la ciutat de Barcelona

En termes de PIB	En termes d'ocupació
10,6%	11,3%

Escenari 3B

Despesa turística per tipologia de visitants.

		Despesa directa visitants			
		Allotjament	No allotjament	Total	%
Turistes	Hotel	1.712.553.306	2.520.287.686	4.232.840.992	57,5
	Pensió	42.552.669	80.003.499	122.556.168	1,7
	Apartament turístic	270.407.770	316.146.647	586.554.417	7,9
	Altres allotjaments	448.076.349	881.387.276	1.329.463.626	18,1
Excursionistes			1.088.858.704	1.088.858.704	14,8
Visitants		2.473.590.094	4.886.683.814	7.360.273.908	100

Despesa turística per conceptes de despesa.

	Despesa directa	%
Allotjament	2.473.590.094	33,6
Compres	1.195.025.216	16,2
Menjar i beguda	2.391.479.049	32,5
Transport intern	533.225.846	7,2
Entreteniment	722.350.443	9,8
Altres	44.603.260	0,7
Total	7.360.273.908	100

Efectes generats pels visitants a la ciutat de Barcelona.

Despesa directa total	7.360.273.908
Activitat econòmica generada	10.922.900.585
Impacte sobre PIB i renda	5.769.147.116
Impacte sobre ocupació	97.902 llocs de treball

Impacte econòmic agregat a la ciutat de Barcelona

En termes de PIB	En termes d'ocupació
9,4%	10%

Escenari 4C

Despesa turística per tipologia de visitants.

		Despesa directa visitants			
		Allotjament	No allotjament	Total	%
Turistes	Hotel	1.962.291.115	2.280.644.622	4.242.935.737	49,4
	Pensió	41.757.268	81.636.365	123.393.633	1,5
	Apartament turístic	219.811.135	551.452.543	771.263.679	8,9
	Altres allotjaments	462.493.471	1.613.702.189	2.076.195.660	24,2
Excursionistes			1.374.728.705	1.374.728.705	16
Visitants		2.686.352.991	5.902.164.425	8.588.517.416	100

Despesa turística per conceptes de despesa.

	Despesa directa	%
Allotjament	2.686.352.991	31,3
Compres	1.457.780.020	17
Menjar i beguda	2.858.145.134	33,3
Transport intern	620.777.822	7,2
Entreteniment	910.964.367	10,6
Altres	54.497.081	0,6
Total	8.588.517.416	100

Efectes generats pels visitants a la ciutat de Barcelona.

Despesa directa total	8.588.517.416
Activitat econòmica generada	12.729.855.693
Impacte sobre PIB i renda	6.739.382.924
Impacte sobre ocupació	114.621 llocs de treball

Impacte econòmic agregat a la ciutat de Barcelona

En termes de PIB	En termes d'ocupació
10,9%	11,7%

Escenari 4A

Despesa turística per tipologia de visitants.

		Despesa directa visitants			
		Allotjament	No allotjament	Total	%
Turistes	Hotel	1.589.795.906	2.574.954.660	4.164.750.566	45,71186
	Pensió	34.200.960	95.857.129	130.058.089	1,427504
	Apartament turístic	143.149.065	409.579.507	552.728.573	6,066691
	Altres allotjaments	508.126.305	2.346.816.379	2.854.942.684	31,33555
Excursionistes			1.408.394.423	1.408.394.423	15,45839
Visitants		2.275.272.237	6.835.602.098	9.110.874.335	100

Despesa turística per conceptes de despesa.

	Despesa directa	%
Allotjament	2.275.272.237	25
Compres	1.681.615.929	18,3
Menjar i beguda	3.302.490.847	36
Transport intern	715.566.350	8
Entreteniment	1.073.046.311	12
Altres	62.882.660	0,7
Total	9.110.874.335	100

Efectes generats pels visitants a la ciutat de Barcelona.

Despesa directa total	9.110.874.335
Activitat econòmica generada	13.478.829.602
Impacte sobre PIB i renda	7.168.088.106
Impacte sobre ocupació	122.260 llocs de treball

Impacte econòmic agregat a la ciutat de Barcelona

En termes de PIB	En termes d'ocupació
11,6%	12,5%

En síntesi, els escenaris presentats generen un impacte en termes de PIB que oscil·la entre un 9,2% i un 11,6%. Mentre que en termes d'ocupació, l'impacte oscil·la entre un 9,8 i un 12,5%.

Atesos aquests resultats i la naturalesa dels diferents escenaris construïts, es pot concloure que no hi ha cap motiu per pensar que l'impacte econòmic de l'activitat turística a Barcelona és inferior al 10% en termes de PIB, ans el contrari.

Taula 21. Quadre resum de l'Impacte econòmic agregat de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona, any 2012

Impacte econòmic (%)	En termes de PIB	En termes d'ocupació
Escenari 1 A	9,2	9,8
Escenari 2A	10,6	11,3
Escenari 3B	9,4	10
Escenari 4C	10,9	11,7
Escenari 4A	11,6	12,5

Impacte econòmic generat per l'activitat turística de Barcelona l'any 2012: conclusions i resultats finals

En primer lloc, sembla adequat comparar els resultats de l'impacte econòmic de l'activitat turística a la ciutat de Barcelona per l'any 2012 amb els resultats previs obtinguts als informes de 2009 i 2007. Com que al llarg d'aquests anys s'han succeït canvis metodològics considerables i canvis en les fonts d'informació disponibles, tot sembla aconsellar fer comparacions entre els escenaris que podríem definir com: el més pessimista, el més optimista i un escenari intermedi. Es proposa, doncs, presentar les comparacions d'aquests escenaris dels resultats de l'impacte econòmic agregat en termes de VAB i en termes d'ocupació.

Taula 22. Efectes en termes de VAB generats pels visitants a la ciutat de Barcelona. Anys 2007, 2009 i 2012.

Escenari	2007	2009*	2012	Variació 2009-2012	Variació 2007-2012
Pessimista	3.681.791.638	3.168.885.974	5.650.264.040	78%	53%
Intermedi	4.578.288.040	3.845.538.904	6.511.548.266	69%	42%
Optimista	4.739.811.071	3.901.934.633	7.168.088.106	84%	51%

*Dades dels escenaris continuïstes creats a l'informe 2009 per AQR.

Mentre al període 2007-2009 la reducció en termes de VAB estava entre un 14 i un 18%, durant el període 2009-2012 l'augment ha estat molt important, oscil·lant entre un 69 i un 84%. Oscil·len menys les variacions al llarg de tot el període, on l'efecte en termes de VAB de l'activitat turística indica un creixement entre un 42 i 53%.

A la taula que segueix, es fa la comparació en termes de l'ocupació que genera l'activitat turística a la ciutat de Barcelona.

Taula 23. Efectes en termes d'ocupació generada pels visitants a la ciutat de Barcelona. Anys 2007, 2009 i 2012.

Escenari	2007	2009*	2012	Variació 2009-2012	Variació 2007-2012
Pessimista	62.169	51.828	96.120	85%	55%
Intermedi	77.243	64.416	110.888	72%	44%
Optimista	79.077	71.226	122.260	72%	55%

*Dades dels escenaris ad hoc creats a l'informe 2009 per AQR.

Mentre que durant el període 2007-2009, es va produir una disminució en termes d'ocupació d'entre un 10 i un 17%, durant el període 2009-2012 s'ha incrementat entre un 72 i un 85%. I, durant tot el període 2007-2012 l'efecte en termes d'ocupació indica un clar creixement d'entre un 44 i un 55%.

A l'annex V d'aquest informe es realitza un simple exercici per a territorialitzar l'impacte econòmic de l'activitat turística realitzada a la ciutat de Barcelona, seguint estrictament la metodologia que va emprar AQR a l'Informe previ realitzat (2009). En aquest annex V també es descriuen les limitacions metodològiques que s'assumeixen en fer la territorialització.

A l'informe 2009, també s'esmerçaven esforços per calcular quina part de les variacions del 2007 al 2009 s'explicaven pels canvis metodològics i quina part s'explicaven per l'evolució de les dades que permeten calcular la despesa directa del visitants. En aquest informe 2012 no és pertinent cap diferenciació, atès que no s'ha incorporat cap canvi metodològic. Per tant, tot l'efecte en termes de VAB i en termes d'ocupació es produeix per l'evolució molt positiva d'un sector econòmic, el turisme, en clara expansió a la ciutat de Barcelona. Si bé és cert que l'augment del nombre de turistes va acompanyat d'un augment de l'estada mitjana i una disminució de la despesa per visitant. Això fa pensar que els efectes sobre els preus, que no recull aquest estudi d'impacte econòmic, esdevenen fonamentals per determinar l'evolució real del sector turístic a la ciutat de Barcelona.

ANNEXOS

Annex I.

Caracterització de la despesa turística dels visitants

En els següents apartats d'aquest annex es proposa una anàlisi més acurada segmentant la demanda turística segons el seu origen i segons el motiu de la visita a la ciutat de Barcelona. Aquesta segmentació permet obtenir dades més detallades de determinats turistes que visiten la ciutat i que pot permetre ampliar el ventall de diferents perfils de turista a tenir en compte per definir futures estratègies de model turístic per la ciutat de Barcelona.

1. Despesa turística dels visitants allotjats en hotels segons l'origen del turista. Enquesta DYM 2012

A partir de l'enquesta de DYM per l'any 2012 s'obtenen resultats de visitants que l'allotjaven als hotels de la ciutat de Barcelona. Les següents taules permeten l'anàlisi segons l'origen del turista tenint en compte el mateix criteri de classificació que es va utilitzar en l'informe del 2009.

Taula 24. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament i extra-hotelera, per origen del turista. 2012.

2012	despesa allotjament	despesa extra-hotelera
Espanya	73,89 euros	63,58 euros
Resta Europa	81,03 euros	69,62 euros
EE.UU	89,12 euros	92,35 euros
Resta Amèrica	79,33 euros	73,94 euros
Japó	84,75 euros	78,23 euros
Resta Món	65,39 euros	70,91 euros
Estranger	80,09 euros	71,79 euros
Total	80,41 euros	71,62 euros

Font: Enquesta DYM 2012

El visitant estranger gasta més, de mitjana, tant en termes de despesa d'allotjament (uns 80 euros) com de despesa extra-hotelera (al voltant de 72 euros) respecte als 74 euros i 64 aproximadament que gasta un turista espanyol a la ciutat.

Per nacionalitats estrangeres, cal destacar el Japó i els EE.UU que gasten molt més de mitjana respecte altres àrees geogràfiques. En el cas europeu, podem destacar el turisme rus amb uns 107 en despesa d'allotjament i 90 euros de despesa extra-hotelera que fa augmentar la mitjana del grup "Reste Europa".

Taula 25. Comparativa de la distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament, per origen del turista. 2009-2012.

2009-2012	despesa allotjament 2009	despesa allotjament 2012	variació (%)
Espanya	88,23 euros	73,89 euros	-16,2%
Resta Europa	90,64 euros	81,03 euros	-10,6%
EE.UU	108,48 euros	89,12 euros	-17,8%
Resta Amèrica	94,39 euros	79,33 euros	-16,0%
Japó	105,89 euros	84,75 euros	-20,0%
Resta Món	109,58 euros	65,39 euros	-40,3%
Estranger	94,62 euros	80,09 euros	-15,4%
Total	93,13 euros	80,41 euros	-13,7%

Font: Enquesta DYM 2012 i Informe 2009

La taula 25 compara els resultats anteriors amb les dades de l'informe del 2009. El resultat més significatiu és el descens entre un 10% i un 20% de la despesa d'allotjament que concorda amb els resultats més generals introduïts i justificats en el cos de l'informe. El grup de països de la resta del món és el col·lectiu que ha disminuït més notablement la seva despesa mitjana diària en allotjament al voltant d'un 40%.

Taula 26. Comparativa de la distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hotelera, per origen del turista. 2009-2012.

2009-2012	despesa extra-hotelera 2009	despesa extra-hotelera 2012	variació (%)
Espanya	79,08 euros	73,89 euros	-6,6%
Resta Europa	94,85 euros	81,03 euros	-14,6%
EE.UU	103,2 euros	89,12 euros	-13,6%
Resta Amèrica	92,4 euros	79,33 euros	-14,1%
Japó	110,7 euros	84,75 euros	-23,4%
Resta Món	124,12 euros	65,39 euros	-47,3%
Estranger	98,42 euros	80,09 euros	-18,6%
Total	93,4 euros	80,41 euros	-13,9%

Font: Enquesta DYM 2012 i Informe 2009

La taula 26 compara també els resultats de 2009 amb 2012 per la despesa extra-hotelera. En aquest cas, també hi ha un descens en els valors. Tot i així, en el cas espanyol aquest descens és del 6,6% i en el cas estranger el descens és més significatiu amb un 18,6%. Dins aquest darrer grup, novament el visitant del grup "resta del món" disminueix notablement aquest tipus de despesa (47,3%) i també els visitants japonesos (23,4%).

Taula 27. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hotelera, per origen del turista. 2012

2012	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	7,71 euros	33,61 euros	9,82 euros	13,51 euros	0,86 euros
Resta Europa	8,34 euros	35,09 euros	9,67 euros	17,85 euros	0,07 euros
EE.UU	9,43 euros	41,98 euros	11,22 euros	33,42 euros	0,57 euros
Resta Amèrica	7,99 euros	33,68 euros	8,98 euros	26,09 euros	0,67 euros
Japó	7,99 euros	36,11 euros	9,25 euros	26,89 euros	0,00 euros
Resta Món	7,08 euros	31,88 euros	7,25 euros	27,30 euros	0,31 euros
Estranger	8,33 euros	35,49 euros	9,62 euros	20,56 euros	0,15 euros
Total	8,28 euros	35,35 euros	9,63 euros	20,01 euros	0,21 euros

Font: Enquesta DYM 2012

La pauta de consum extra-hoteler per visitant i dia és similar entre les diferents nacionalitats. Així predomina majoritàriament el consum de menjar i beguda i el de compres (els dos sumen al voltant del 70% de la despesa mitjana diària fora de l'hotel). Es pot destacar també la major despesa estrangera en compres per part dels estrangers (20,56 euros) respecte els espanyols (13,51 euros).

Taula 28. Estada mitjana (dies) per origen del turista. 2012.

2012	estada mitjana (dies)
Espanya	3,59
Resta Europa	4,05
EE.UU	5,66
Resta Amèrica	5,47
Japó	5,04
Resta Món	4,52
Estranger	4,33
Total	4,28

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 29. Comparativa de l'estada mitjana (dies) per origen del turista. 2009-2012.

2009-2012	estada mitjana (dies) 2009	estada mitjana (dies) 2012	variació (%)
Espanya	2,49	3,59	44,3%
Resta Europa	3,23	4,05	25,3%
EE.UU	2,9	5,66	95,3%
Resta Amèrica	3,39	5,47	61,3%
Japó	3,03	5,04	66,5%
Resta Món	3,21	4,52	40,8%
Estranger	3,2	4,33	35,3%
Total	2,98	4,28	43,5%

Font: Enquesta DYM 2012 i Informe 2009

Les taules 28 i 29 reflecteixen l'estada mitjana per nacionalitats. Es manté la tendència respecte a que els estrangers resten més dies a Barcelona respecte als nacionals tant en el 2009 com en el 2012. A més, els dos col·lectius han augmentat aquesta estada mitjana respecte el 2009, més d'un 35% en el cas estranger i més d'un 44% en el cas espanyol. Durant el 2012 els espanyols s'allotgen més de 3,5 dies i els estrangers més de 4,3 dies de mitjana.

Durant el 2009, hi havia una certa homogeneïtzació en la pauta d'estada mitjana dels estrangers al voltant dels 3 dies i els espanyols amb 2,5 dies. En canvi, pel 2012 s'observa una clara diferenciació segons l'origen del turista. Els turistes que provenen de localitzacions més llunyanes resten més dies a Barcelona, com és el cas del continent americà i Japó amb més de 5 dies d'estada mitjana.

Pel cas europeu i de la resta del món es mostren valors més baixos amb 4 dies i 4,5 dies respectivament. Tot i així, cal insistir en l'increment positiu en tots els casos en el concepte d'estada mitjana. Els visitants nord-americans pràcticament dupliquen la seva estada respecte el 2009. La resta d'Amèrica i Japó incrementen més del 60% la seva estada mitjana. La resta del món incrementa al voltant d'un 40% i els europeus un 25%.

Taula 30. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotel·ler de cinc estrelles i extra-hoteler, per origen del turista. 2012.

hotels 5 estrelles	despesa allotjament	despesa no allotjament
Espanya	136,32 euros	84,20 euros
Resta Europa	129,74 euros	90,87 euros
EE.UU	126,59 euros	107,53 euros
Resta Amèrica	116,53 euros	71,74 euros
Japó	116,96 euros	96,71 euros
Resta Món	73,00 euros	90,20 euros
Estranger	123,68 euros	92,13 euros
Total	124,64 euros	91,58 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Les dades disponibles a partir de l'enquesta DYM 2012 també permeten classificar les dades de despesa mitjana diària per persona segons la categoria de l'hotel. Aquesta informació és útil per classificar les pautes de despesa dels turistes per diferents nacionalitats que revelen diferents preferències de confort i localització en l'hotel escollit i permet estudiar no només la despesa sobre l'hotel però sobretot la distribució de la despesa no hotel·lera.

Els visitants espanyols són els que paguen més per una habitació d'hotel de cinc estrelles respecte als estrangers (136 euros respecte 124 euros). Per àrees concretes, la resta d'Europa i els nord-americans són els que paguen més per una habitació d'hotel. En el cas europeu la mitjana de despesa diària és alta principalment pels anglesos (166 euros), russos (154 euros) i alemanys (153 euros).

També és destacable el grup de la “resta del món” que paga preus inferiors (73 euros) possiblement degut a la reserva amb antelació i pel contacte promocional amb nous perfils de visitants i touroperadors de mercats menys tradicionals.

En el capítol de despesa no hotelera la tendència s'inverteix en el comportament entre espanyols i estrangers. Els estrangers que s'allotgen en hotels de màxima categoria són els que gasten més fora de l'hotel (92 euros respecte 84 euros dels espanyols). Els nord-americans amb 107 euros de mitjana i els japonesos amb 96 euros són els grups que gasten més per dia a la ciutat. Dins la classificació dels europeus cal destacar els russos amb una despesa no hotelera de 127 euros per persona i dia, la més alta dels visitants a Barcelona i significativament superior a la resta d'europeus.

Taula 31. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotel·ler de quatre estrelles i extra-hoteler, per origen del turista. 2012.

hotels 4 estrelles	despesa allotjament	despesa no allotjament
Espanya	83,10 euros	69,89 euros
Resta Europa	88,88 euros	71,97 euros
EE.UU	89,28 euros	87,54 euros
Resta Amèrica	87,62 euros	85,74 euros
Japó	92,21 euros	75,58 euros
Resta Món	66,44 euros	77,12 euros
Estranger	88,24 euros	74,58 euros
Total	87,83 euros	74,27 euros

Font: Enquesta DYM 2012

L'anàlisi pels hotels de quatre estrelles presenta una menor dispersió en els seus resultats. En aquest cas, però, els estrangers paguen de mitjana diària i visitant més euros per una habitació de quatre estrelles respecte als espanyols (88 euros respecte 83 euros). Japonesos i nord-americans paguen més per allotjament hotel·ler de quatre estrelles al voltant dels 90 euros. En el cas europeu cal destacar els països nòrdics amb 99 euros i els russos amb 101 euros. Igual que en el cas anterior amb cinc estrelles, els visitants de “resta del món” paguen preus més econòmics (66 euros) respecte la resta d'estrangers presumiblement pels motius que abans s'han indicat.

La despesa de no allotjament a la ciutat presenta una major dispersió. En aquest cas, els estrangers també gasten més respecte als espanyols (74,5 i 70 euros respectivament). Els nord-americans així com la resta d'Amèrica (87,5 euros i 85,7 euros respectivament) són els que més gasten respecte la resta d'estrangers de manera molt significativa.

Taula 32. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotel·ler de tres estrelles i extra-hotel·lera, per origen del turista. 2012.

hotels 3 estrelles	despesa allotjament	despesa no allotjament
Espanya	53,29 euros	55,74 euros
Resta Europa	59,94 euros	62,69 euros
EE.UU	61,50 euros	96,58 euros
Resta Amèrica	58,06 euros	58,52 euros
Japó	59,35 euros	79,93 euros
Resta Món	62,36 euros	56,72 euros
Estranger	60,04 euros	64,68 euros
Total	59,29 euros	63,82 euros

Font: Enquesta DYM 2012

A mesura que l'allotjament és més assequible econòmicament, com en el cas d'hotels de tres estrelles, la despesa d'allotjament és més homogènia per nacionalitats i la despesa externa mostra majors diferències per nacionalitats. En primer lloc els espanyols gasten menys per una habitació de tres estrelles (53 euros) respecte als 60 euros dels estrangers. No hi ha diferències importants entre els estrangers, excepte els russos que paguen al voltant de 78 euros per una habitació per visitant i dia.

En la despesa extra-hotel·lera, destaquem els 96 euros dels nord-americans i els prop de 80 euros dels japonesos molt per sobre la resta de nacionalitats. En el cas europeu, els russos que s'allotgen en hotels de tres estrelles gasten 112,5 euros al dia, una xifra que representa més del 60% del que gasten la resta d'europaus.

Taula 33. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotel·ler de dues estrelles i extra-hotel·lera, per origen del turista. 2012.

hotels 2 estrelles	despesa allotjament	despesa no allotjament
Espanya	47,96 euros	40,76 euros
Resta Europa	47,50 euros	44,87 euros
EE.UU	69,83 euros	101,94 euros
Resta Amèrica	31,33 euros	39,97 euros
Japó	37,88 euros	41,43 euros
Resta Món	56,88 euros	38,33 euros
Estranger	48,22 euros	47,17 euros
Total	48,19 euros	46,31 euros

Font: Enquesta DYM 2012

En el cas de visitants que s'allotgen en hotels de dues estrelles hi ha un grup que destaca per sobre la resta, els nord-americans. Aquest grup té una despesa per habitació d'hotel de com a mínim un 40% més respecte tota la resta de nacionalitats, amb uns 70 euros per persona i nit. Espanyols i estrangers en general paguen uns 48 euros de mitjana.

La despesa de no allotjament és més alta en el cas estranger amb 47 euros pels aproximadament 41 euros dels espanyols. Els nord-americans com a mínim dupliquen la seva despesa respecte la resta de grups i s'enfilen fins als 102 euros de despesa per persona i dia.

Taula 34. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotel·ler d'una estrella i extra-hotel·lera, per origen del turista. 2012.

hotels 1 estrella	despesa allotjament	despesa no allotjament
Espanya	62,40 euros	34,12 euros
Resta Europa	52,15 euros	48,30 euros
EE.UU	41,67 euros	40,67 euros
Resta Amèrica	59,60 euros	47,60 euros
Japó	35,25 euros	60,00 euros
Resta Món	36,25 euros	41,55 euros
Estranger	51,04 euros	48,00 euros
Total	52,01 euros	46,84 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Finalment, la classificació de visitants segons allotjament en hotels d'una estrella indica una major despesa per habitació dels espanyols amb 62 euros respecte als 51 euros dels estrangers. El grup estranger que paga més de mitjana per una habitació és el de resta d'Amèrica amb 59 euros. Pel que fa a la despesa de no allotjament els estrangers gasten quinze euros més que els espanyols de mitjana per persona i dia (48 euros i 34 euros respectivament) i el grup estranger més destacat són els japonesos amb 60 euros per aquest tipus de despesa.

Taula 35. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hotel·lera, per turista allotjat en hotel de cinc estrelles i per origen del turista. 2012.

hotels 5 estrelles	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	12,37 euros	42,09 euros	9,12 euros	17,68 euros	0,00 euros
Resta Europa	12,28 euros	45,15 euros	10,99 euros	24,59 euros	0,42 euros
EE.UU	11,54 euros	47,93 euros	10,40 euros	58,69 euros	0,00 euros
Resta Amèrica	12,18 euros	27,50 euros	8,20 euros	39,28 euros	0,00 euros
Japó	10,69 euros	44,95 euros	11,34 euros	40,92 euros	0,00 euros
Resta Món	8,77 euros	39,64 euros	7,15 euros	53,05 euros	0,03 euros
Estranger	11,84 euros	44,09 euros	10,52 euros	32,60 euros	0,29 euros
Total	11,88 euros	43,95 euros	10,42 euros	31,56 euros	0,27 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Les taules 35 a 39 desagreguen la distribució de la despesa extra-hotel·lera en visitants allotjats en hotels de diferents categories. Aquesta anàlisi permet seguir la pista de despesa segons si el visitant s'allotja en hotels més luxosos i/o de gran localització o hotels més austers i/o no ubicats en àrees de referència turística a la ciutat.

La despesa mitjana diària en un visitant d'hotel de cinc estrelles oscil·la entre els 82 i 100 euros aproximadament. Per aquest perfil de visitant d'hotel de cinc estrelles (taula

12) les partides de major despesa per totes les nacionalitats són les referides a *menjar i beguda* i a *compres*. Més del 70% de la despesa diària per visitant es reflecteix en aquests dos conceptes.

Els visitants espanyols són els que gasten menys en compres, quasi bé la meitat que els estrangers (18 euros respecte 32,5 euros). Els estrangers que més gasten en compres són els nord-americans amb 59 euros i visitants de la resta del món amb 53 euros diaris. A Europa novament el col·lectiu líder en despesa pel concepte de compres és el rus amb uns 56 euros diaris. En termes de restauració (menjar i beguda) russos i països nòrdics gasten més per dia i persona, al voltant de 50 euros de mitjana, seguits pels suïssos (49 euros) i nord-americans (48 euros).

Taula 36. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hotelera, per turista allotjat en hotel de quatre estrelles i per origen del turista. 2012.

hotels 4 estrelles	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	9,29 euros	36,68 euros	10,73 euros	14,18 euros	1,79 euros
Resta Europa	9,02 euros	36,35 euros	10,02 euros	17,81 euros	0,05 euros
EE.UU	9,14 euros	40,01 euros	10,88 euros	28,89 euros	0,00 euros
Resta Amèrica	8,42 euros	38,07 euros	9,39 euros	31,08 euros	0,00 euros
Japó	7,96 euros	35,67 euros	9,12 euros	23,19 euros	0,00 euros
Resta Món	7,57 euros	34,93 euros	7,32 euros	28,44 euros	0,00 euros
Estranger	8,87 euros	36,68 euros	9,90 euros	20,31 euros	0,03 euros
Total	8,90 euros	36,68 euros	9,95 euros	19,91 euros	0,15 euros

Font: Enquesta DYM 2012

La despesa total diària per visitant en hotels de quatre estrelles oscil·la entre 73 i 80 euros. En els hotels de quatre estrelles es manté una tendència similar als visitants allotjats en hotels de cinc estrelles. En aquesta ocasió també es manté la pauta de despesa de més del 65% de "menjar i beguda" més "compres" per totes les nacionalitats. Els espanyols també gasten menys en compres respecte als estrangers (14 i 20 euros respectivament). Per nacionalitats no s'observen diferències evidents en l'apartat de "menjar i begudes". En l'apartat de "compres" hi ha un ventall més ampli de valors entre 17 i 31 euros diaris però sense cap grup que destaquí especialment.

Taula 37. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hotelera, per turista allotjat en hotel de tres estrelles i per origen del turista. 2012.

hotels 3 estrelles	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	5,55 euros	30,04 euros	9,35 euros	12,99 euros	0,14 euros
Resta Europa	6,41 euros	31,93 euros	8,46 euros	17,29 euros	0,00 euros
EE.UU	8,20 euros	43,68 euros	12,33 euros	27,54 euros	3,24 euros
Resta Amèrica	6,07 euros	31,94 euros	8,30 euros	14,31 euros	0,01 euros
Japó	7,14 euros	34,22 euros	7,93 euros	31,60 euros	0,00 euros
Resta Món	6,00 euros	25,73 euros	7,61 euros	15,95 euros	0,00 euros
Estranger	6,49 euros	32,28 euros	8,59 euros	18,22 euros	0,18 euros
Total	6,40 euros	32,07 euros	8,66 euros	17,72 euros	0,17 euros

Font: Enquesta DYM 2012

La despesa total diària per visitant en turistes allotjats en hotels de tres estrelles oscil·la entre 60 i 70 euros. Els visitants allotjats en hotels de tres estrelles també mantenen la tendència anterior en termes percentuals tot i que en termes absoluts es posa de manifest una menor despesa en tots els conceptes. Els espanyols continuen gastant menys en “compres” respecte als estrangers (13 i 18 euros respectivament). El concepte amb major dispersió és novament les “compres”. Els japonesos i nord-americans gasten molt més que la resta (31,6 euros i 27,5 euros respectivament). Dins el grup europeu els russos tornen a destacar amb 48 euros de despesa mitjana diària per turista.

Taula 38. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hotelera, per turista allotjat en hotel de dues estrelles i per origen del turista. 2012.

hotels 2 estrelles	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	3,20 euros	22,31 euros	6,71 euros	9,68 euros	0,00 euros
Resta Europa	4,51 euros	22,58 euros	9,10 euros	9,31 euros	0,00 euros
EE.UU	13,50 euros	50,14 euros	16,53 euros	26,04 euros	0,00 euros
Resta Amèrica	5,13 euros	20,05 euros	12,13 euros	12,05 euros	0,05 euros
Japó	3,80 euros	24,69 euros	12,56 euros	18,33 euros	0,00 euros
Resta Món	2,94 euros	17,17 euros	0,83 euros	5,71 euros	11,25 euros
Estranger	4,90 euros	23,73 euros	9,40 euros	10,39 euros	0,37 euros
Total	4,67 euros	23,54 euros	9,04 euros	10,30 euros	0,32 euros

Font: Enquesta DYM 2012

La despesa total diària per visitant en hotels de dues estrelles varia entre els valors 42-46 euros. Pràcticament no hi ha diferències destacables entre la pauta espanyola i estrangera. Els pesos de “menjar i beguda” més “compres” continuen superiors al 70% del total diari. El grup turístic més important en els allotjats en aquest tipus d'hotels són els nord-americans que gasten més del doble en “menjar i begudes” respecte a la resta (50 euros) i també més del doble en “compres” (26 euros). Tot i així, les dades recollides són molt menors que en els altres visitants d'hotels de cinc, quatre i tres estrelles i no es poden extreure conclusions robustes.

Taula 39. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hotelera, per turista allotjat en hotel d'una estrella i per origen del turista. 2012.

hotels 1 estrella	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	1,72 euros	23,75 euros	12,52 euros	0,00 euros	0,00 euros
Resta Europa	5,28 euros	21,04 euros	11,75 euros	10,51 euros	0,00 euros
EE.UU	4,47 euros	16,39 euros	13,78 euros	4,83 euros	0,00 euros
Resta Amèrica	2,24 euros	13,20 euros	8,35 euros	1,35 euros	20,00 euros
Japó	3,75 euros	20,25 euros	10,00 euros	0,00 euros	0,00 euros
Resta Món	4,79 euros	15,48 euros	9,76 euros	5,36 euros	0,00 euros
Estranger	4,89 euros	19,84 euros	11,41 euros	8,80 euros	1,82 euros
Total	4,62 euros	20,17 euros	11,51 euros	8,06 euros	1,67 euros

Font: Enquesta DYM 2012

En darrer lloc, els visitants allotjats en hotels d'una estrella gasten aproximadament entre 39 i 42 euros al dia. No s'observen diferències significatives per nacionalitats amb

l'excepció de la resta d'uropeus. La categoria "entreteniment" té un major pes respecte a "compres" en aquest perfil de visitant d'hotel d'una estrella especialment entre els que no són europeus. Tot i així, no es poden extreure masses conclusions degut a que no hi ha masses dades recollides per aquesta categoria (una estrella) ni tampoc destacar a cap nacionalitat en concret.

Taula 40. Estada mitjana (dies) en hotel de cinc estrelles, per origen del turista. 2012.

hotel 5 estrelles	estada mitjana (dies)
Espanya	3,81
Resta Europa	3,88
EE.UU	5,84
Resta Amèrica	6,10
Japó	5,19
Resta Món	4,92
Estranger	4,40
Total	4,36

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 41. Estada mitjana (dies) en hotel de quatre estrelles, per origen del turista. 2012.

hotel 4 estrelles	estada mitjana (dies)
Espanya	3,44
Resta Europa	4,12
EE.UU	5,73
Resta Amèrica	5,50
Japó	5,20
Resta Món	4,43
Estranger	4,42
Total	4,36

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 42. Estada mitjana (dies) en hotel de tres estrelles, per origen del turista. 2012.

hotel 3 estrelles	estada mitjana (dies)
Espanya	3,67
Resta Europa	4,00
EE.UU	5,68
Resta Amèrica	5,46
Japó	4,59
Resta Món	4,46
Estranger	4,22
Total	4,16

Font: Enquesta DYM 2012

La darrera variable a analitzar dins la segmentació dels visitants per nacionalitats i categoria d'estrelles hoteleres és l'anàlisi de l'estada mitjana. Aquesta discriminació per categories d'hotel no mostra resultats molt diferenciats entre categories especialment per hotels de cinc, quatre i tres estrelles (taules 17, 18 i 19). Hi ha unes tendències que ja s'han comentat en el cos del treball. En els hotels de cinc estrelles l'estada dels espanyols és menor entre 3,4 i 3,8 dies respecte els estrangers entre 4,2 i 4,4 dies. Els visitants que provenen de més lluny tenen una estada mitjana més alta (continent americà, Japó i resta del món) entre 4,5 i 6 dies.

Taula 43. Estada mitjana (dies) en hotel de dues estrelles, per origen del turista. 2012.

hotel 2 estrelles	estada mitjana (dies)
Espanya	3,84
Resta Europa	3,94
EE.UU	3,83
Resta Amèrica	3,50
Japó	4,50
Resta Món	4,25
Estranger	3,95
Total	3,94

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 44. Estada mitjana (dies) en hotel d'una estrella, per origen del turista. 2012.

hotel 1 estrella	estada mitjana (dies)
Espanya	3,60
Resta Europa	3,84
EE.UU	3,33
Resta Amèrica	4,00
Japó	4,50
Resta Món	5,00
Estranger	3,89
Total	3,87

Font: Enquesta DYM 2012

En les taules 43 i 44 amb hotels de menor categoria sí que es poden apreciar alguns canvis. L'estada mitjana pels espanyols es manté aproximadament igual que abans entre 3,5 i 3,8 dies. L'estada dels estrangers és una mica més curta entre hotels de major categoria respecte als de menor categoria. En aquest darrer cas, baixa de quatre dies l'estada mitjana. Per nacionalitats també s'observa una major homogeneïtzació entre totes les nacionalitats sense poder distingir cap comportament diferenciat entre els d'origen més llunyà respecte als visitants europeus.

Despesa turística dels visitants allotjats en hotels segons motiu del viatge. Enquesta DYM 2012

En aquest segon apartat es pretén analitzar els visitants allotjats en hotels però discriminant segons el motiu del seu viatge. Aquesta informació és de gran utilitat per determinar diferents disposicions a gastar a la ciutat degut a les diferents pautes de consum que s'observen.

Taula 45. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotel·ler i extra-hotel·ler, per motiu del viatge. 2012.

2012	despesa allotjament	despesa extra-hotel·ler
Negocis	107,03 euros	85,80 euros
Fires i reunions	101,52 euros	84,53 euros
Professional	103,59 euros	85,01 euros
Oci	50,48 euros	62,70 euros
Personal i altres	73,42 euros	62,68 euros
Total	80,41 euros	71,62 euros

Font: Enquesta DYM 2012

La taula 45 reflecteix la despesa efectuada a l'hotel i l'extra-hotel·ler per dia i visitant. En el primer tipus de despesa, els visitants de perfil professional gasten el doble que els visitants d'oci (103 euros i 50 euros respectivament). Els que viatgen per motius "personals i altres" gasten uns 73 euros diaris. Aquests darrers i els professionals tenen una menor flexibilitat en termes d'allotjament i mostren una major disposició a pagar. En termes de despesa extra-hotel·ler els professionals, que inclou negocis i fires i reunions, gasten uns tretze euros més respecte a la resta de col·lectius (85 euros respecte 62-63 euros).

Taula 46. Comparativa de la distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament, per motiu del viatge. 2009-2012.

2009-2012	despesa allotjament 2009	despesa allotjament 2012	Variació (%)
Negocis	106,82 euros	107,03 euros	0,2%
Fires i reunions	99,94 euros	101,52 euros	1,6%
Professional	104,86 euros	103,59 euros	-1,2%
Oci	84,54 euros	50,48 euros	-40,3%
Personal i altres	95,13 euros	73,42 euros	-22,8%
Total	93,13 euros	80,41 euros	-13,7%

Font: Enquesta DYM 2012 i Informe 2009

La taula 46 reflecteix l'evolució d'aquest perfil de turista entre 2009 i 2012. Els turistes professionals pràcticament gasten el mateix demostrant la seva menor flexibilitat en termes de despesa en allotjament hotel·ler. La despesa dins de l'hotel pel visitant per motius "personals i altres" cau un 23%. La caiguda més remarcable és la del turista d'oci

que gasta de mitjana diària un 40% menys entre 2009 i 2012. Aquest perfil és més flexible en termes de despesa i més sensible als canvis econòmics de l'entorn respecte als altres dos col·lectius (professional i “personal i altres”).

Taula 47. Comparativa de la distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hoteler, per origen del turista. 2009-2012.

2009-2012	despesa extra-hoteler 2009	despesa extra-hoteler 2012	Variació (%)
Negocis	109,74 euros	85,80 euros	-21,8%
Fires i reunions	91,78 euros	84,53 euros	-7,9%
Professional	104,87 euros	85,01 euros	-18,9%
Oci	80,35 euros	62,70 euros	-22,0%
Personal i altres	123,15 euros	62,68 euros	-49,1%
Total	93,40 euros	71,62 euros	-23,3%

Font: Enquesta DYM 2012 i Informe 2009

La comparativa enter 2009 i 2012 pel que fa a la despesa extra-hoteler mostra un comportament lleugerament diferent. El perfil que té una major caiguda percentual en termes de despesa és el “personal i altres” amb pràcticament un 50% (de 123 euros a 63 euros diaris). El segueix els visitants d'oci amb un 22% i els professionals amb un 19%. Dins els professionals cal remarcar que l'evolució negativa de la despesa dels visitants de negocis ha estat més notable (22%) respecte als de fires i reunions (8%).

Taula 48. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona extra-hoteler, per origen del turista. 2012

2012	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Negocis	12,93 euros	43,70 euros	10,13 euros	19,43 euros	0,30 euros
Fires i reunions	11,33 euros	42,90 euros	9,71 euros	21,81 euros	0,44 euros
Professional	11,93 euros	43,20 euros	9,87 euros	20,92 euros	0,39 euros
Oci	5,91 euros	29,97 euros	9,69 euros	19,34 euros	0,06 euros
Personal i altres	5,54 euros	30,80 euros	8,41 euros	19,72 euros	0,20 euros
Total	8,28 euros	35,35 euros	9,63 euros	20,01 euros	0,21 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Dins la composició de la despesa extra-hoteler hi ha algunes diferències entre els perfils que s'estudien en aquest apartat. Així els professionals gasten bastant més en termes de “menjar i beguda” respecte als visitants d'oci i de motius “personals i altres” (43 euros respecte a 30 euros diaris). També s'observen diferències en el transport, concretament el doble de despesa diària (12 euros i 6 euros respectivament). De la mateixa manera que en l'apartat anterior es manté una pauta generalitzada. Més del 70% del consum es situar en els components de “menjar i beguda” i “compres”.

Taula 49. Estada mitjana (dies) per origen del turista. 2012.

2012	estada mitjana (dies)
Negocis	3,71
Fires i reunions	4,23
Professional	4,03
Oci	4,42
Personal i altres	4,55
Total	4,28

Font: Enquesta DYM 2012

L'estada mitjana ofereix un altre tipus de resultat. Per motius lògics el visitant professional s'està de mitjana menys dies que la resta de perfils, concretament al voltant de 4 dies. Els visitants d'oci i "personal i altres" es situen al voltant dels 4,5 dies.

Taula 50. Comparativa de l'estada mitjana (dies) per origen del turista. 2009-2012.

	estada mitjana (dies) 2009	estada mitjana (dies) 2012	variació (%)
Negocis	2,73	3,71	35,9%
Fires i reunions	3,03	4,23	39,6%
Professional	2,81	4,03	43,5%
Oci	3,14	4,42	40,6%
Personal i altres	2,9	4,55	56,9%
Total	2,98	4,28	43,5%

Font: Enquesta DYM 2012 i Informe 2009

Així com anteriorment s'argumentava la menor despesa diària tant en allotjament com fora de l'allotjament entre 2009 i 2012, en aquest cas l'estada té un comportament contrari amb un creixement positiu en el mateix període i amb percentatges molt elevats. Els visitants que més augmenten l'estada respecte el 2009 són els de motiu "personal i altres" amb un 57%, seguit del visitant professional (43,5%) i el d'oci (40,6%). En tots els casos superant la barrera dels 4 dies de mitjana, xifra supera notablement la tendència de 3 dies de mitjana del 2009.

A les taules següents (51 a 55) es vol segmentar el mateix perfil de visitant però especificant la categoria d'hotel on s'allotja i com influeix aquest aspecte en la seva despesa i estada mitjana. En el primer cas, els visitants allotjats en hotels de màxima categoria (cinc estrelles) mostra dos grups amb despesa similar en termes de despesa a l'hotel: el professional (133 euros per persona i nit) i el visitant de motius "personals i altres", amb 123 euros. El visitant d'oci gasta uns 90 euros per persona i nit. Pel que fa a la despesa extra-hotelera són els visitants de motiu "personal i altres" els que decideixen gastar més amb 102 euros. Els professionals gasten 96 euros i els visitants d'oci uns 82 euros.

Taula 51. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament i extra-hotelera, per motiu del viatge en hotel de cinc estrelles. 2012.

Hotels 5 estrelles	despesa allotjament	despesa extra-hotelera
Negocis	160,20 euros	100,99 euros
Fires i reunions	116,19 euros	92,69 euros
Professional	133,05 euros	95,87 euros
Oci	90,01 euros	82,24 euros
Personal i altres	123,32 euros	102,13 euros
Total	124,64 euros	91,58 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 52. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament i extra-hotelera, per motiu del viatge en hotel de quatre estrelles. 2012.

Hotels 4 estrelles	despesa allotjament	despesa extra-hotelera
Negocis	98,98 euros	86,07 euros
Fires i reunions	107,41 euros	86,02 euros
Professional	104,26 euros	86,04 euros
Oci	51,61 euros	64,56 euros
Personal i altres	79,30 euros	62,58 euros
Total	87,83 euros	74,27 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Els professionals que s'allotgen en hotels de quatre estrelles mostren despeses molt superiors respecte els altres perfils. En el cas de la despesa a l'hotel el professional fins i tot duplica al visitant d'oci (104 euros respecte a 51 euros). Els visitants per motius "personals i altres" gasten per persona i nit 79 euros. En l'apartat de despesa extra-hotelera, els professionals també gasten més (86 euros) respecte perfils d'oci i motius personals i altres (els dos al voltant dels 63 euros).

Taula 53.: Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament i extra-hotelera, per motiu del viatge en hotel de tres estrelles. 2012.

Hotels 3 estrelles	despesa allotjament	despesa extra-hotelera
Negocis	88,55 euros	72,74 euros
Fires i reunions	74,53 euros	77,77 euros
Professional	79,70 euros	75,92 euros
Oci	47,75 euros	59,55 euros
Personal i altres	61,65 euros	59,89 euros
Total	59,29 euros	63,82 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Els visitants allotjats en hotels de tres estrelles mostren una tendència similar tot i que òbviament, com era previst, amb un menor volum de despesa diària. Els professionals continuen gastant més per nit d'hotel (80 euros), seguit dels visitants per motius "personals i altres" amb 61 euros i els visitants d'oci amb 48 euros. En termes de

despesa extra-hotelera els professionals gasten més (76 euros) respecte a visitants d'oci i motius personals, ambdós grups amb despesa mitjana diària al voltant de 60 euros.

Taula 54. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament i extra-hotelera, per motiu del viatge en hotel de dues estrelles. 2012.

Hotels 2 estrelles	despesa allotjament	despesa extra-hotelera
Negocis	72,50 euros	71,15 euros
Fires i reunions	59,31 euros	50,67 euros
Professional	64,96 euros	59,45 euros
Oci	40,09 euros	42,64 euros
Personal i altres	55,67 euros	44,46 euros
Total	48,19 euros	46,31 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Amb hotels de dues estrelles els valors de despesa continuen disminuint però mantenint la pauta anterior. En termes d'allotjament, els professionals també gasten més (65 euros), a continuació els visitants per motius "personals i altres" amb 55 euros i els visitants d'oci amb 40 euros. En la despesa extra-hotelera, els professionals hi destinen diàriament uns 60 euros i la resta de grups al voltant dels 42-44 euros.

Taula 55. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament i extra-hotelera, per motiu del viatge en hotel d'una estrella. 2012.

Hotels 1 estrella	despesa allotjament	despesa extra-hotelera
Negocis	102,88 euros	75,42 euros
Fires i reunions	70,61 euros	52,19 euros
Professional	80,54 euros	59,33 euros
Oci	39,74 euros	46,25 euros
Personal i altres	61,22 euros	31,30 euros
Total	52,01 euros	46,84 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Els resultats pels visitants allotjats en hotels d'una estrella s'analitzen amb cautela degut a que hi ha poques dades (al voltant de 60 observacions) i els resultats no són del tot concloents. Tot i així, es manté la tendència de que el professional paga més que el visitant per motius personals i que el visitant d'oci tant en despesa d'allotjament com en despesa extra-hotelera.

Dins el criteri de motiu del viatge per analitzar el visitant a la ciutat també ens interessa conèixer l'estada mitjana segons la categoria d'hotel. En les taules següents (33 a 37) es discrimina per aquest criteri. En aquestes cinc taules podem diferenciar els hotels de cinc, quatre i tres estrelles respecte als de dues i una estrella. El primer grup no mostra diferències entre perfils però la mitjana sempre se situa al voltant dels quatre dies. En els hotels de quatre i tres estrelles, el grup "personal i altres" fins i tot s'acosta als cinc dies d'estada mitjana. Per altra banda, en el segon grup d'hotels més austers l'estada mitjana baixa i fins i tot en alguns casos per sota dels quatre dies.

Taula 56. Estada mitjana (dies) per origen del turista. 2012.

Hotels 5 estrelles	estada mitjana (dies)
Negocis	3,57
Fires i reunions	4,49
Professional	4,14
Oci	4,76
Personal i altres	4,14
Total	4,36

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 57. Estada mitjana (dies) per origen del turista. 2012.

Hotels 4 estrelles	estada mitjana (dies)
Negocis	3,69
Fires i reunions	4,31
Professional	4,08
Oci	4,55
Personal i altres	4,86
Total	4,36

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 58. Estada mitjana (dies) per origen del turista. 2012.

Hotels 3 estrelles	estada mitjana (dies)
Negocis	3,93
Fires i reunions	3,82
Professional	3,86
Oci	4,22
Personal i altres	4,49
Total	4,16

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 59. Estada mitjana (dies) per origen del turista. 2012.

Hotels 2 estrelles	estada mitjana (dies)
Negocis	3,67
Fires i reunions	3,88
Professional	3,79
Oci	3,94
Personal i altres	4,07
Total	3,94

Font: Enquesta DYM 2012

Taula 60. Estada mitjana (dies) per origen del turista. 2012.

Hotels 1 estrella	estada mitjana (dies)
Negocis	3,00
Fires i reunions	3,22
Professional	3,15
Oci	4,16
Personal i altres	3,67
Total	3,87

Font: Enquesta DYM 2012

Despesa turística dels visitants en diferents tipus d'allotjament segons l'origen del turista. Enquesta DYM 2011

En aquest tercer apartat s'inicia la recerca i anàlisi de dades de l'enquesta de l'empresa DYM duta a terme l'any 2011. Aquesta enquesta a diferència de l'anterior presenta el problema que no són dades corresponents al 2012 però sí que es més completa. La seva explotació és molt útil degut a la segmentació més àmplia per tipus d'allotjaments (hotels, pensions, apartaments turístics i altres tipus d'allotjament).

Aquesta riquesa informativa permet esbrinar comportaments de despesa i estada mitjana per nacionalitat i per motiu de la visita. En aquest cas, però, no només en hotels sinó també per altres allotjaments. Això permet cobrir molt millor diferents perfils de visitant a la ciutat de Barcelona.

Seguint l'estructura dels apartats 1 i 2 anteriors, es comença l'anàlisi segons l'origen del turista i per diferents tipus d'allotjaments. El primer allotjament analitzat és l'hotel. Els visitants espanyols gasten per nit d'hotel uns 77 euros respecte als 81 euros dels estrangers. Dins el grup d'estrangers, els nord-americans són els que gasten més (85 euros). En el grup dels europeus destaquen principalment els alemanys amb 90 euros de despesa diària.

Taula 61. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotel·ler i no allotjament, per origen del turista. 2011.

2011	despesa allotjament hotel	despesa no allotjament
Espanya	76,95 euros	69,99 euros
Resta Europa	80,68 euros	73,66 euros
EE.UU	84,92 euros	88,18 euros
Resta Amèrica	79,12 euros	74,73 euros
Japó	80,96 euros	83,82 euros
Resta Món	75,90 euros	80,87 euros
Estranger	80,78 euros	75,90 euros
Total	80,39 euros	75,35 euros

Font: Enquesta DYM 2011

Pel que fa a la despesa extra-hotelera els espanyols gasten uns 70 euros i els estrangers uns 75 euros. Novament el grup de més despesa és el nord-americà amb uns 88 euros seguit dels japonesos amb 83 euros. A Europa, els russos tornen a destacar en aquest 2011 amb 104 euros de despesa diària fora de l'hotel.

Taula 62. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament de pensions i no allotjament, per origen del turista. 2011.

2011	despesa allotjament	despesa no allotjament
Espanya	29,80 euros	51,06 euros
Resta Europa	30,98 euros	49,46 euros
EE.UU	30,78 euros	50,49 euros
Resta Amèrica	29,25 euros	36,61 euros
Japó	29,61 euros	56,22 euros
Resta Món	35,56 euros	54,25 euros
Estranger	31,06 euros	49,83 euros
Total	30,91 euros	49,98 euros

Font: Enquesta DYM 2011

El segon tipus d'allotjament estudiat és la pensió. En aquest cas, òbviament la despesa disminueix ostensiblement. No s'observen pràcticament diferències en la despesa dins l'allotjament. Espanyols i estrangers gasten pràcticament el mateix, al voltant d'uns 30 euros. Pel que fa a la despesa de no allotjament, hi ha una major dispersió tot i que no massa accentuada. El col·lectiu que gasta més a la ciutat per dia és el japonès i el grup de la resta del món amb un ventall de 54-56 euros diaris. Dins el grup europeu destaquen els suïssos amb 65 euros de despesa diària.

Taula 63. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament de apartaments turístics i no allotjament, per origen del turista. 2011.

2011	despesa allotjament apartaments turístics	despesa no allotjament
Espanya	28,00 euros	56,31 euros
Resta Europa	31,31 euros	56,93 euros
EE.UU	33,51 euros	76,81 euros
Resta Amèrica	41,94 euros	85,84 euros
Japó	23,47 euros	59,58 euros
Resta Món	34,65 euros	57,71 euros
Estranger	31,71 euros	61,00 euros
Total	31,47 euros	60,73 euros

Font: Enquesta DYM 2011

El tercer tipus d'establiment és l'apartament turístic. En aquest cas la dispersió de valors és més evident. Tot i que els espanyols i estrangers aproximadament destinen el mateix import per nit d'allotjament (al voltant dels 30 euros), hi ha diferències entre els estrangers. Els de resta d'Amèrica paguen 42 euros per persona i nit, el grup que paga més.

Dins el grup de despesa de no allotjament, creuant les dades dels quadres 30-39-40, s'observa una despesa dels allotjats en apartaments lleugerament superior al de les pensions però notablement inferior a la despesa de no allotjament per allotjats en hotels. Els estrangers gasten 61 euros diaris pels 56 dels espanyols. El col·lectiu que sobresurt és el de "resta d'Amèrica" amb 85 euros i nord-americans (77 euros). A Europa lidera la taula el grup d'Itàlia amb 61 euros de despesa externa per persona i dia.

Taula 64. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en altres allotjaments i no allotjament, per origen del turista. 2011.

2011	despesa allotjament	despesa no allotjament
Espanya	6,48 euros	44,70 euros
Resta Europa	18,67 euros	52,51 euros
EE.UU	20,87 euros	62,75 euros
Resta Amèrica	7,13 euros	58,68 euros
Japó	25,39 euros	64,17 euros
Resta Món	22,50 euros	46,54 euros
Estranger	18,68 euros	53,84 euros
Total	16,94 euros	52,58 euros

Font: Enquesta DYM 2011

El darrer tipus d'allotjament per analitzar és la resta o "altres allotjaments" entre els que es poden trobar les cases de familiars o amics, albergs, entre altres. Al ser un grup heterogeni els resultats són difícils d'interpretar. Els estrangers hi gasten més diners en concepte d'allotjament respecte als espanyols (18 euros respecte a 6 euros), especialment els japonesos amb uns 25 euros. En l'apartat de despesa externa (no allotjament) els estrangers també gasten més que els espanyols (53 euros i 44 euros respectivament). Els grups que sobresurten són japonesos (64 euros) i nord-americans (63 euros).

Taula 65.: Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (dels visitants allotjats en hotels), per origen del turista. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	9,52 euros	37,63 euros	9,99 euros	15,23 euros	0,00 euros
Resta Europa	9,36 euros	38,14 euros	10,17 euros	17,24 euros	0,17 euros
EE.UU	10,68 euros	42,98 euros	11,53 euros	24,67 euros	0,18 euros
Resta Amèrica	8,49 euros	36,69 euros	9,38 euros	21,01 euros	0,00 euros
Japó	8,72 euros	38,24 euros	11,14 euros	27,36 euros	0,33 euros
Resta Món	9,07 euros	37,15 euros	8,92 euros	32,00 euros	0,88 euros
Estranger	9,39 euros	38,47 euros	10,25 euros	19,32 euros	0,21 euros
Total	9,40 euros	38,40 euros	10,23 euros	18,95 euros	0,19 euros

Font: Enquesta DYM 2011

A continuació es desglossa la despesa mitjana diària fora de l'allotjament en diferents capítols de despesa i segons on dorm el visitant. En el cas dels visitants que s'allotgen a hotels, novament més del 70% de les despesa externa per dia i visitant es destina a

“menjar i beguda” i “compres”. Les pautes de despesa entre espanyols i estrangers és pràcticament la mateixa. Per grups concrets, els nord-americans gasten més en menjar i beguda (43 euros), seguit de nacionalitats europees com els suïssos, alemanys i russos al voltant dels 40 euros de despesa en menjar i beguda. En el capítol de compres, el grup de la “resta del món” té una despesa més alta amb uns 32 euros diaris. A Europa, els líders de la categoria “compres” són els russos mb uns 53 euros diaris.

Taula 66. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (dels visitants allotjats en pensions), per origen del turista. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	4,37 euros	25,71 euros	11,65 euros	7,76 euros	0,00 euros
Resta Europa	4,73 euros	25,11 euros	10,57 euros	9,82 euros	0,58 euros
EE.UU	4,34 euros	24,10 euros	13,50 euros	9,05 euros	0,00 euros
Resta Amèrica	3,94 euros	19,77 euros	7,72 euros	6,42 euros	0,00 euros
Japó	5,66 euros	30,76 euros	11,66 euros	8,16 euros	0,00 euros
Resta Món	3,91 euros	21,42 euros	11,61 euros	14,76 euros	0,00 euros
Estranger	4,71 euros	25,07 euros	10,81 euros	9,82 euros	0,47 euros
Total	4,67 euros	25,15 euros	10,91 euros	9,57 euros	0,41 euros

Font: Enquesta DYM 2011

El següent grup que s'estudia és la distribució de la despesa a la ciutat per visitants allotjats en pensions. La primera conclusió que es pot extreure és el canvi en la pauta respecte els allotjats en hotels. Els visitants de pensions gasten més en “entreteniment” (10-11 euros diaris) que no pas en “compres” (7-9 euros diaris). La principal despesa continua essent “menjar i beguda” amb uns 25 euros diaris. No s'observen diferències destacables per entre espanyols i estrangers i tampoc entre nacionalitats estrangeres.

Taula 67. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (dels visitants allotjats en apartaments turístics), per origen del turista. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	3,78 euros	24,21 euros	12,54 euros	14,65 euros	0,00 euros
Resta Europa	5,96 euros	27,28 euros	10,15 euros	13,80 euros	0,29 euros
EE.UU	6,75 euros	36,33 euros	8,95 euros	22,35 euros	0,00 euros
Resta Amèrica	7,41 euros	34,31 euros	9,20 euros	43,44 euros	0,00 euros
Japó	5,74 euros	23,89 euros	11,32 euros	18,99 euros	0,00 euros
Resta Món	4,30 euros	34,58 euros	9,44 euros	9,51 euros	0,00 euros
Estranger	6,02 euros	28,88 euros	9,99 euros	16,35 euros	0,20 euros
Total	5,89 euros	28,63 euros	10,13 euros	16,26 euros	0,19 euros

Font: Enquesta DYM 2011

Els visitants allotjats en apartaments turístics tenen un altre tipus de pauta de consum. Aquests visitants gasten menys que els visitants hotelers en termes de transport (3-6 euros i 9 euros), en termes de “menjar i beguda” (24-28 euros i 37-38 euros) i en termes de compres (14-16 euros i 15-19 euros). A diferència de les pensions aquest col·lectiu gasta més en “compres” que no pas en “entreteniment” (14-16 euros i 10-12 euros). No

s'observen tampoc diferències notables entre espanyols i estrangers. Per nacionalitats, dins les “compres” destaca el grup “resta Amèrica” amb 43 euros per persona i dia.

Taula 68. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (dels visitants allotjats en altres tipus d'allotjament), per origen del turista. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Espanya	5,99 euros	22,44 euros	8,90 euros	9,12 euros	0,03 euros
Resta Europa	5,60 euros	25,36 euros	11,59 euros	11,82 euros	0,19 euros
EE.UU	6,67 euros	27,88 euros	13,06 euros	15,70 euros	0,03 euros
Resta Amèrica	4,95 euros	21,05 euros	8,67 euros	16,36 euros	0,00 euros
Japó	6,90 euros	27,58 euros	10,92 euros	22,61 euros	0,00 euros
Resta Món	4,88 euros	22,85 euros	9,17 euros	9,96 euros	0,81 euros
Estranger	5,68 euros	25,34 euros	11,42 euros	12,79 euros	0,19 euros
Total	5,73 euros	24,93 euros	11,07 euros	12,28 euros	0,17 euros

Font: Enquesta DYM 2011

Finalment, el grup de visitants en altres tipus d'allotjaments tenen una pauta de despesa percentualment similar a l'anterior però en termes absoluts els valors són inferiors fins i tot al grup de pensions. Per tant, és el col·lectiu que gasta menys al dia a la ciutat. No hi ha tampoc diferències importants entre espanyols i estrangers. La major partida de despesa és “menjar i beguda” amb 22-25 euros diaris per persona. La despesa en la resta de partides no és destacable.

Taula 69. Estada mitjana (dies) en allotjament hotel·ler per origen del turista. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Espanya	4,14
Resta Europa	4,50
EE.UU	6,78
Resta Amèrica	6,82
Japó	7,09
Resta Món	5,06
Estranger	5,00
Total	4,92

Font: Enquesta DYM 2011

En el següent grup de taules, s'estudia l'estada mitjana per nacionalitats i pel tipus d'allotjament (hotel, pensió, apartament turístic i altres tipus d'allotjament).

L'anàlisi per hotels mostra similituds amb les dades de 2012 pel mateix establiment. Els estrangers resten a la ciutat més dies que els espanyols (5 dies i 4,1 dies respectivament). Per nacionalitats, els que provenen de més lluny hi resten més dies. Així, els japonesos set dies, els nord-americans 6,7 dies i resta d'Amèrica 6,8 dies. Dins el grup europeu destaquen els russos amb 5,8 dies d'estada mitjana.

Taula 70. Estada mitjana (dies) en pensions, per origen del turista. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Espanya	3,98
Resta Europa	4,32
EE.UU	4,96
Resta Amèrica	5,50
Japó	5,15
Resta Món	4,29
Estranger	4,43
Total	4,38

Font: Enquesta DYM 2011

Pel que a fa a les pensions l'estada cau respecte als hotels. Els espanyols hi estan 4 dies i els estrangers prop de 4,5 dies. No hi ha massa dispersió entre nacionalitats tot i que altre cop el continent americà i Japó tenen els valors més alts entre 5 i 5,5 dies. A Europa no hi ha diferències per nacionalitats.

Taula 71. Estada mitjana (dies) en apartaments turístics, per origen del turista. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Espanya	5,21
Resta Europa	6,26
EE.UU	9,32
Resta Amèrica	8,91
Japó	10,25
Resta Món	6,64
Estranger	7,10
Total	7,00

Font: Enquesta DYM 2011

Els visitants que s'allotgen en apartaments turístics mostren comportament molt més diferenciats. El que s'allotja en apartament turístics és el perfil que s'està més dies a la ciutat de Barcelona. Els espanyols 5,2 dies de mitjana i els estrangers al voltant de 7 dies, per tant, una setmana. Aquesta diferenciació en termes d'estada mitjana en hotels i apartaments turístics és un comportament ja generalitzat en el turisme a nivell de Catalunya i Espanya. Dins el grup d'estrangers cal destacar per damunt de tot novament els que provenen de més lluny. Així trobem els nord-americans (9,3 dies), resta d'Amèrica (8,9 dies) i el Japó amb 10,2 dies. En el grup europeu, destaquen els països nòrdics amb 7,7 dies d'estada mitjana.

Taula 72. Estada mitjana (dies) en altres allotjaments, per origen del turista. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Espanya	5,29
Resta Europa	5,69
EE.UU	7,82
Resta Amèrica	8,31
Japó	7,39
Resta Món	7,87
Estranger	6,17
Total	6,05

Font: Enquesta DYM 2011

El darrer grup a analitzar són els visitants allotjats en “altres tipus d'allotjament”. En aquest cas, l'estada mitjana es situa entre la dels hotels i apartaments turístics. Els espanyols passen 5,3 dies de mitjana i els estrangers 6,2 dies. Per nacionalitats, òbviament els més llunyans tornen a destacar (nord-americans amb 7,8 dies, resta Amèrica amb 8,3 dies, japonesos amb 7,4 dies i resta del món amb 7,9 dies). A Europa tornen a destacar els països nòrdics al voltant de 6 dies d'estada mitjana.

4. Despesa turística dels visitants en diferents tipus d'allotjament segons motiu del viatge. Enquesta DYM 2011

El darrer apartat d'aquest informe annex fa referència a la despesa i estada mitjana que efectuen els visitants discriminant el motiu del seu viatge i el tipus d'allotjament que s'escull.

Taula 73. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en allotjament hotelier i no allotjament, per motiu del viatge. 2011.

2011	despesa allotjament hotel	despesa no allotjament
Negocis	109,99 euros	84,56 euros
Fires i reunions	120,34 euros	88,33 euros
Professional	116,48 euros	86,92 euros
Oci	60,51 euros	69,74 euros
Personal i altres	76,38 euros	83,72 euros
Total	80,39 euros	75,35 euros

Font: Enquesta DYM 2011

Els visitants que s'allotgen en hotels tenen el següent comportament. De la mateixa manera que en l'anterior anàlisi d'hotels pel 2012, els professionals són els que gasten més dins l'hotel amb 117 euros, seguit del visitant per motius “personals i altres” amb 77 euros de despesa i el visitant d'oci amb 60,5 euros. Pel que fa a la despesa de no allotjament els resultats són més homogenis. Els professionals i el grup de motius

personals gasta entre 83 i 86 euros diaris fora de l'allotjament hotel·ler. El grup de visitants d'oci gasta al voltant de 70 euros.

Taula 74. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en pensions i no allotjament, per motiu del viatge. 2011.

2011	despesa allotjament	despesa no allotjament
Negocis	35,00 euros	62,50 euros
Fires i reunions	48,60 euros	101,67 euros
Professional	46,33 euros	95,14 euros
Oci	30,66 euros	49,77 euros
Personal i altres	30,88 euros	44,90 euros
Total	30,91 euros	49,98 euros

Font: Enquesta DYM 2011

En segon lloc, s'analitza el visitant allotjat en pensions. Aquesta despesa en general disminueix de manera molt pronunciada. La pauta de despesa canvia respecte els hotels. Els professionals gasten més per habitació (46 euros) respecte als altres col·lectius (al voltant de 30-31 euros). Dins la despesa de no allotjament, els professionals dupliquen la despesa que fan els visitants d'oci i de motius personals i altres (95 euros respecte als 50 d'oci i 45 de motius personals).

Taula 75. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en apartaments turístics i no allotjament, per motiu del viatge. 2011.

2011	despesa allotjament	despesa no allotjament
Negocis	61,77 euros	78,63 euros
Fires i reunions	43,22 euros	78,74 euros
Professional	48,84 euros	78,71 euros
Oci	27,82 euros	58,16 euros
Personal i altres	36,50 euros	49,76 euros
Total	31,47 euros	60,73 euros

Font: Enquesta DYM 2011

A continuació s'analitzen els apartaments turístics. La despesa per nit d'allotjament no és massa diferent respecte al que es gasta en una pensió en termes de mitjana diària i per persona. Dins l'apartament el professional es gasta 49 euros, el visitant per motius personals i altres gasta 36,5 euros i el visitant d'oci uns 28 euros. Pel que fa a la despesa de no allotjament, els professionals gasten una mica menys respecte als que s'allotgen a un hotel (78 euros i 87 euros). En canvi, els visitants d'oci i per motius personals gasten més a la ciutat si s'allotgen en hotels més que no pas en apartaments turístics. D'aquesta manera, en el cas de visitants d'oci gasten 58 euros per 69,7 en hotels i els visitants per motius personals gasten 49,7 euros pels 83,7 euros si s'allotgen en hotels.

Taula 76. Distribució de la despesa mitjana diària per persona en altres allotjaments i no allotjament, per motiu del viatge. 2011.

2011	despesa allotjament	despesa no allotjament
Negocis	23,44 euros	85,37 euros
Fires i reunions	26,33 euros	76,17 euros
Professional	25,50 euros	79,03 euros
Oci	18,80 euros	49,68 euros
Personal i altres	10,89 euros	53,76 euros
Total	16,94 euros	52,58 euros

Font: Enquesta DYM 2011

En el cas dels “altres allotjaments” novament la informació és més difícil d'interpretar per la barreja de conceptes que s'hi poden incloure, especialment per interpretar la dada de despesa d'allotjament. Tot i així, si ens fixem en la despesa de no allotjament els professionals continuen gastant més amb 79 euros, seguit dels visitants per motius personals amb 53,7 euros i els visitants d'oci amb uns 50 euros.

Els quatre quadres següents representen la distribució de la despesa de no allotjament efectuada a la ciutat depenent del motiu del viatge i del tipus d'allotjament seleccionat.

Taula 77. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (dels visitants allotjats en hotels), per motiu del viatge. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Negocis	12,82 euros	47,54 euros	8,92 euros	16,67 euros	0,21 euros
Fires i reunions	13,46 euros	49,17 euros	9,97 euros	15,73 euros	0,46 euros
Professional	13,22 euros	48,56 euros	9,58 euros	16,08 euros	0,36 euros
Oci	7,89 euros	34,17 euros	10,55 euros	19,36 euros	0,05 euros
Personal i altres	8,09 euros	36,59 euros	9,59 euros	29,16 euros	0,88 euros
Total	9,40 euros	38,40 euros	10,23 euros	18,95 euros	0,19 euros

Font: Enquesta DYM 2011

En el cas dels hotels, es manté la pauta de més del 70% del pressupost diari dedicat a “menjar i beguda” i “compres”. Els professionals gasten més en “menjar i beguda” respecte els altres grups (48 euros i 34-36 euros). En canvi, en termes de “compres” la dinàmica és la contrària. Els visitants d'oci (19 euros) i especialment els visitants per motius personals (29 euros) gasten més que els professionals (16 euros). Els professionals també gasten molt més en “transport” per dia (13 euros) respecte els altres grups (7-8 euros).

Taula 78. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (dels visitants allotjats en pensions), per motiu del viatge. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Negocis	12,50 euros	25,00 euros	12,50 euros	6,25 euros	-
Fires i reunions	14,97 euros	35,37 euros	20,50 euros	15,10 euros	53,33 euros
Professional	14,56 euros	33,64 euros	19,17 euros	13,63 euros	53,33 euros
Oci	4,51 euros	25,27 euros	11,03 euros	9,60 euros	0,01 euros
Personal i altres	4,63 euros	22,64 euros	8,50 euros	8,57 euros	0,00 euros
Total	4,67 euros	25,15 euros	10,91 euros	9,57 euros	0,41 euros

Font: Enquesta DYM 2011

Pel que fa a les pensions, la distribució és més homogènia entre els diferents conceptes tot i que sempre destaca el grup “menjar i beguda”. La despesa en general sempre és més baixa respecte als hotels. Els professionals lideren totes les classificacions per cadascun dels conceptes. Destaca especialment el transport amb 14 euros diaris respecte als 4 euros que hi destinen els altres tipus de visitants.

Taula 79. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (dels visitants allotjats en apartaments turístics), per motiu del viatge. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Negocis	9,41 euros	42,19 euros	8,79 euros	22,45 euros	0,00 euros
Fires i reunions	8,04 euros	37,46 euros	8,97 euros	16,27 euros	2,08 euros
Professional	8,51 euros	38,76 euros	8,91 euros	18,19 euros	1,39 euros
Oci	5,61 euros	27,14 euros	10,31 euros	16,11 euros	0,02 euros
Personal i altres	2,75 euros	24,75 euros	10,82 euros	10,64 euros	0,00 euros
Total	5,89 euros	28,63 euros	10,13 euros	16,26 euros	0,19 euros

Font: Enquesta DYM 2011

En els apartaments turístics és interessant la comparativa amb els hotels. En general, la despesa diària és menor en molts conceptes respecte als hotels, especialment amb transport i menjar i begudes. No és tan evident en els grups d'entreteniment i compres. Pel que fa als diferents perfils de visitant potser destaca la diferència de despesa en el concepte “menjar i beguda” entre el professional (39 euros) i el perfil d'oci i personal (24-27 euros).

Taula 80. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament (visitants allotjats en altres tipus d'allotjament), per motiu del viatge. 2011

2011	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Negocis	10,26 euros	40,28 euros	9,64 euros	28,09 euros	0,00 euros
Fires i reunions	11,14 euros	38,31 euros	11,62 euros	15,68 euros	0,00 euros
Professional	10,84 euros	38,93 euros	10,99 euros	19,68 euros	0,00 euros
Oci	5,63 euros	23,36 euros	11,66 euros	11,23 euros	0,04 euros
Personal i altres	4,77 euros	25,48 euros	9,60 euros	13,17 euros	0,50 euros
Total	5,73 euros	24,93 euros	11,07 euros	12,28 euros	0,17 euros

Font: Enquesta DYM 2011

En darrer terme, s'analitzen els visitants d'altres tipus d'allotjament. Aquest col·lectiu és el segon que gasta menys després dels visitants en pensions. Aquest grup més heterogeni concentra la despesa diària en més del 75% en "menjar i beguda" i "compres". Creuant les dades pels diferents perfils de visitant, el professional destaca especialment en transport (on duplica l'import diari amb 10 euros respecte als 4-5 euros de la resta) i en menjar i beguda. En cas últim cas, el professional gasta 39 euros diaris mentre que els visitants d'oci i per motiu personal gasten entre 23 i 25,5 euros.

La darrera anàlisi d'aquest annex i que es resumeix en les posteriors taules (58 a 61) és l'estudi de l'estada mitjana segons motiu del viatge i tipus d'allotjament.

Taula 81. Estada mitjana (dies) en allotjament hotel·ler, per motiu del viatge. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Negocis	4,62
Fires i reunions	4,98
Professional	4,85
Oci	4,98
Personal i altres	4,58
Total	4,92

Font: Enquesta DYM 2011

En el cas dels hotels les diferències en termes d'estada mitjana són molt petites. Tant els professionals com els visitants d'oci i de motiu personal tenen una estada que oscil·la entre 4,5 i 5 dies de mitjana.

Taula 82. Estada mitjana (dies) en pensions, per motiu del viatge. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Negocis	8,00
Fires i reunions	5,00
Professional	5,50
Oci	4,36
Personal i altres	4,38
Total	4,38

Font: Enquesta DYM 2011

Pel que fa a les pensions l'estada incrementa notablement amb els professionals (5,5 dies) especialment els de negocis (8 dies). Els visitants d'oci i per motius personals i altres tenen una menor estada mitjana al voltant dels 4,4 dies.

Taula 83. Estada mitjana (dies) en apartaments turístics, per motiu del viatge. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Negocis	8,25
Fires i reunions	8,93
Professional	8,72
Oci	6,64
Personal i altres	7,67
Total	7,00

Font: Enquesta DYM 2011

En els apartaments turístics l'estada és la més alta dels quatre tipus d'allotjament amb una mitjana d'una setmana. Per col·lectius els professionals s'estan més dies (8,7 dies) respecte als 7,6 dels visitants per motius personals i altres i dels 6,6 dies dels visitants d'oci.

Taula 84. Estada mitjana (dies) en altres tipus d'allotjaments, per motiu del viatge. 2011.

2011	estada mitjana (dies)
Negocis	6,47
Fires i reunions	5,74
Professional	5,97
Oci	5,87
Personal i altres	6,50
Total	6,05

Font: Enquesta DYM 2011

Finalment, pel que fa als "altres tipus d'allotjament" l'estada és superior a la dels hotels i pensions. Per col·lectius, els professionals resten a la ciutat a voltant de 6 dies, els visitants per motius personals i altres uns 6,5 dies i els visitants d'oci uns 5,9 dies.

Anàlisi de la despesa de visitants de creuers

Davant de la petició explícita de que s'intenti desglossar els creueristes dins el concepte global d'excursionistes, s'analitza amb concreció quin és el perfil dels turistes de creuer tant els que pernocten a Barcelona, com els que no pernocten.

Els visitants de creuer és un perfil concret que només tenen les ciutats costaneres i que s'inclou com a nou capítol dins l'apartat del "motiu de la visita" a la ciutat. Aquesta anàlisi permet esbrinar la pauta de consum a Barcelona i d'aquesta manera el seu atractiu específic en l'impacte econòmic actual i futur comparat amb altres tipus de visitants.

D'acord amb les dades de l'enquesta DYM on s'analitza la demanda per l'any 2012 es pot identificar aquest grup dins la variable "motiu de la visita". A partir de la taula 1 es pot concloure que la despesa d'allotjament mitjana diària i per persona és de 52,36 euros i la de no allotjament de 50,3 euros. Cal destacar que al voltant del 10% dels creueristes s'allotgen a la ciutat segons el que han manifestat els mateixos enquestats. D'aquests que s'allotgen i fan despesa d'allotjament a Barcelona, la seva estada és de 1,68 nits. Mentre que els creueristes que no fan despesa d'allotjament a la ciutat diuen que hi pernocten (s'entén al creuer) durant 1,53 nits, de mitjana.

Taula 85. Despesa mitjana diària per persona d'allotjament i no allotjament dels visitants de creuer

2012	despesa allotjament	despesa no allotjament
Mitjana	52,36 euros	50,29 euros
Observacions	31	316
Desviació Típica	34,17	37,04

Font: Enquesta DYM 2012

A la taula següent es desglossa la despesa de no allotjament del col·lectiu de creueristes per persona i dia. Aproximadament la meitat de la despesa (50%) es dedica a menjar i begudes i un 25% a compres. Finalment al voltant dels 7 euros diaris per persona es dediquen a transport i entreteniment.

Taula 86. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament a creuers

2012	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Mitjana	7,42 euros	26,32 euros	7,06 euros	15,88 euros	0,01 euros
Observacions	316	316	316	316	316
Desviació Típica	8,47	15,03	6,81	27,07	0,07

Font: Enquesta DYM 2012

La posició relativa dels visitants de creuers en relació a la resta de perfils de visitants segons el motiu de la visita es poden estudiar en les següents dues taules. La taula 3 especifica el turisme de negoci (professional), el turisme d'oci, el turisme de creuers i també el turisme de "visita a familiars i amics" així com el grup d'altres. Com ja s'observa en l'informe principal els professionals gasten més que la resta de perfils ja sigui en l'allotjament i en despesa de no allotjament.

Els turistes de creuer tenen una pauta similar al turista d'oci en termes d'allotjament, al voltant de 50 euros per persona i nit. En canvi, en termes de despesa de no allotjament el turista de creuer és el col·lectiu que gasta menys a la ciutat amb uns 50 euros de mitjana per persona i dia, per sota dels 66 de visitant d'oci i dels 85 de visitant professional.

Taula 87. Distribució de la despesa mitjana diària per persona d'allotjament i no allotjament, per motiu del viatge

2012	despesa allotjament	despesa no allotjament
Professionals	103,59 euros	85,01 euros
Oci	51,07 euros	65,93 euros
Creuers	52,37 euros	50,29 euros
Visita a familiars i amics	75,04 euros	62,78 euros
Altres	44,94 euros	60,52 euros
Total	80,41 euros	71,62 euros

Font: Enquesta DYM 2012

La taula següent especifica la pauta de despesa no allotjament per motiu del viatge. Els visitants de creuer gasten uns 7,4 euros diaris per persona en transport, uns 26,3 euros en menjar i beguda, uns 7 euros per entreteniment i uns 16 euros de compres.

En termes percentuals, els visitants de creuers no tenen una pauta significativament diferents respecte els altres grups. De fet, en termes generals entre el 45% i el 50% de la despesa s'adjudica a menjar i beguda independentment del motiu del viatge. Entre el 25% i el 30% de la despesa correspon a compres.

En transport sí que s'observen diferències. Els professionals i els creueristes gasten més en valor absolut però especialment en termes percentuals (13-14%) respecte als turistes d'oci i visitants de familiars i amics que gasten menys en la seva mobilitat a la ciutat (al voltant del 8,5%). En l'apartat d'entreteniment es pot destacar el grup "altres" que poden venir a la ciutat per motius varis com pot ser algun esdeveniment esportiu o cultural puntual i fa augmentar la mitjana d'aquest grup de despesa.

Taula 88. Composició i distribució de la despesa mitjana diària per persona de no allotjament, per motiu del viatge

2012	transport	menjar i beguda	entreteniment	compres	altres
Professionals	11,93 euros	43,20 euros	9,87 euros	20,92 euros	0,39 euros
Percentatge	14.1%	50.2%	11%	24.7%	0.0%
Oci	5,59 euros	31,04 euros	10,12 euros	20,43 euros	0,08 euros
Percentatge	8.4%	46.1%	15.3%	30.2%	0.0%
Creuers	7,42 euros	26,33 euros	7,07 euros	15,88 euros	0,01 euros
Percentatge	13.6%	45.7%	12.7%	28%	0.0%
Familiars i amics	5,46 euros	30,75 euros	8,33 euros	20,39 euros	0,00 euros
Percentatge	8.6%	48%	13%	30.4%	0.0%
Altres	5,02 euros	28,24 euros	12,84 euros	13,73 euros	0,83 euros
Percentatge	9.2%	46.7%	21%	23.1%	0.0%
Total	8,28 euros	35,35 euros	9,63 euros	20,01 euros	0,21 euros

Font: Enquesta DYM 2012

Annex II.

Actualització dels multiplicadors de l'ocupació

Els multiplicadors representen les característiques de l'economia en un moment del temps. Per tant, els multiplicadors poden canviar al llarg del temps quan canvien l'estructura econòmica i els preus. En cas que s'utilitzin valors corrents, els multiplicadors de l'ocupació s'han d'ajustar per la inflació ja que l'increment de preus fa que un mateix nombre de treballadors produeixi una major quantitat nominal de producte. També s'han d'ajustar per l'evolució de la productivitat, ja que si amb el pas del temps els treballadors esdevenen més productius, aleshores una mateixa quantitat de producte és produïda per menys treballadors.

Taula 89. Salaris pactats en acords col·lectius a Catalunya. Increment salarial pactat (%).

	Total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
gen-oct/2012	2	1,12	2,3	2,01	1,74
2011	2,57	1,1	3,44	2,5	2,1
2010	1,37	1,22	1,42	1,86	1,2
2009	2,47	1,76	2,38	3,43	2,32
2008	3,7	4,03	3,57	3,5	3,82
2007	2,82	2,84	2,93	3,5	2,62
2006	3,17	3,83	3,77	2,8	2,96
2005	2,96	4,09	3,28	3,11	2,75
2004	3,05	3,57	3,03	3,4	2,98
2003	3,68	4	4,01	4,8	3,36
2002	2,96	2,82	2,94	3,5	2,89

Font: Idescat

Taula 90. Índex de preus de consum (IPC) a Catalunya. Variació (%).

	Índex general	Alimentació	Begudes alcohòliques	Vestit i calçat	Habitatge	Parament casa	Medicina	Transports	Comunicacions	Esbarjo i cultura	Ensenyament	Hotels, cafès i restaurants	Altres béns i serveis
12	2,9	2,5	5,9	0,4	4,9	1,5	7,3	5,1	-3,4	1,1	6,6	1,5	2,1
11	3,3	2,1	9,6	0,4	6,6	1,3	-0,9	8	-0,8	0,1	3,2	1,8	3,1
10	2	-0,2	10,4	-0,2	3,3	1,3	-0,8	6,9	-0,8	-1,2	3	1,7	3,1
09	0,2	0	8,4	-1,5	1,5	1,7	0	-5,8	-0,7	-0,2	4,8	2,2	3,1
08	4,1	5,6	3,9	0,8	6,7	2,4	0,3	5,8	-0,1	0,3	4,5	4,7	3,1
07	3	3,5	7,2	1,2	4	2,8	-1,1	2,1	0	-0,2	6,3	5,4	3,1
06	3,7	4,1	1,8	2	6,4	3	1,5	4,3	-1,5	0,6	4,4	4,6	3,1
05	3,9	3,5	4,7	2,3	5,9	2,9	1,2	7	-1,7	0,8	5,4	4,8	3,1
04	3,5	4	3,9	3,5	3,3	2,1	0,8	4,9	-1,2	1	4,4	4,6	3,1
03	3,5	4,7	3,6	4,7	3,2	2,7	2,4	2	-2,7	1,3	5,3	5	4,1
02	3,7	4,7	5,5	5,2	2,6	2,6	2,7	2,2	-3	3,1	4,2	5,5	4,1

Font: Idescat

Taula 91. Ocupació i PIB a Catalunya.

Any	Ocupats (milers de persones)					PIB (milions d'euros)				
	Total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2012	2.889,2	54,2	538,3	187,4	2.109,2	207.762,0	1.908,0	39.999,0	16.255,0	133.313,0
2011	3.079,6	58,9	567,0	237,3	2.216,4	208.948,0	1.852,0	39.705,0	18.070,0	132.943,0
2010	3.137,5	66,5	603,6	279,4	2.188,0	205.315,0	1.959,0	37.525,0	19.176,0	129.627,0
2009	3.188,9	57,9	625,2	325,2	2.180,6	204.226,0	2.136,0	35.458,0	23.384,0	129.385,0
2008	3.494,6	60,7	749,0	398,5	2.286,3	212.894,0	2.048,0	40.218,0	24.337,0	129.115,0
2007	3.510,6	76,7	762,4	439,5	2.232,0	208.201,0	2.153,0	40.021,0	23.596,0	122.172,0
2006	3.418,7	87,3	788,6	410,6	2.132,3	196.466,0	2.235,0	38.360,0	22.309,0	112.623,0
2005	3.291,1	80,2	783,9	348,5	2.078,5	181.215,0	1.786,0	36.630,0	19.463,0	104.544,0
2004	3.106,5	72,2	755,1	351,0	1.928,1	167.536,0	1.858,0	36.235,0	16.876,0	96.106,0
2003	3.003,9	75,3	787,5	331,3	1.809,9	155.518,0	1.893,0	34.425,0	15.063,0	89.650,0
2002	2.857,9	71,4	807,4	298,2	1.680,9	144.498,0	2.006,0	33.616,0	13.778,0	82.246,0
2001	2.825,8	73,0	812,6	294,8	1.645,4	135.709,0	2.176,0	33.295,0	12.493,0	75.876,0

Font: Idescat

Taula 92. Evolució de la productivitat (PIB en volum per ocupat) a Catalunya (%).

Productivitat	Total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2012	6,0	12,0	6,1	13,9	5,4
2011	3,7	6,7	12,6	11,0	1,2
2010	2,2	-20,1	9,6	-4,6	-0,2
2009	5,1	9,3	5,6	17,7	5,1
2008	2,7	20,2	2,3	13,8	3,2
2007	3,2	9,6	7,9	-1,2	3,6
2006	4,4	15,0	4,1	-2,7	5,0
2005	2,1	-13,5	-2,6	16,2	0,9
2004	4,2	2,4	9,8	5,7	0,6
2003	2,4	-10,5	5,0	-1,6	1,2
2002	5,3	-5,7	1,6	9,0	6,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Taula 93. Factors de correcció dels multiplicadors de l'ocupació

	Sector	Factor
Ajustament per IPC (període 2005-2012)	Total	0,827846
	Hoteleria	0,806669
Ajustament per IPC (període 2005-2008)	Total	0,89936
	Hoteleria	0,86632
Ajustament per productivitat	Total	0,76571
	Serveis	0,795782
Ajustament per IPC (període 2005-2012) i productivitat	Total	0,633891
	Serveis / Hoteleria	0,641933
Ajustament per IPC (període 2005-2008) i productivitat	Total	0,812869
	Serveis / Hoteleria	0,77159

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

Annex III.

Recull de multiplicadors emprats a la literatura relativa a estudis d'impacte econòmic

1. Colonial National Historical Park:

- Multiplicador de les vendes directes: 1,44
- Multiplicador de l'ocupació: 1,22 (multiplica sobre el total de llocs de treball del sector)
- Multiplicador de la renda personal: 1.42
- Multiplicador del valor afegit: 1.49

2. Creuers a Belize:

- Multiplicador de la despesa directa: 1,40
- Multiplicador de l'ocupació: 1,55
- Multiplicador de la renda: 1,54

3. Turisme patrimonial al Regne Unit:

- Multiplicador de la despesa turística: 1,89
- Multiplicador del PIB turístic: 1,89
- Multiplicador de l'ocupació turística: 1,89
- Multiplicador del nombre de visitants turístics: 1,93

4. Impacte econòmic del turisme a Nova York:

- Multiplicador de la despesa directa: 1,50.

5. Multiplicadors del turisme sobre la renda recollits per Archer (1982):

5.1. Illes petites:

1. Dominica: 1,20
2. Bermuda: 1,03
3. Hong Kong: 1,02
4. Indian Ocean islands: 0.95-1.03
5. Hawaii: 0.90-1.30
6. Antigua: 0.88
7. Bahamas: 0.78
8. Fiji: 0.69
9. Cayman Islands: 0.65
10. British Virgin Islands: 0.58

5.2. Estats i comtats dels Estats Units:

1. Hawaii: 0,90-1,30
2. Missouri: 0,88
3. Walworth County. Wisconsin: 0,77
4. Grand County, Colorado: 0,60
5. Door County, Wisconsin: 0,55
6. Sullivan County, PA: 0,44
7. Southwestern Wyoming: 0,39-0,53

5.3. Comtats i regions del Regne Unit:

1. Gwynedd, North Wales: 0,37
2. Cumbria: 0,35-0,44
3. South West England: 0,33-0,47
4. Greater Tayside: 0,32
5. East Anglian Coast: 0,32
6. Lothian Region: 0,29
7. Isle of Skye: 0,25-0,41

5.4. Ciutats i pobles del Regne Unit:

1. Carlisle: 0,40
2. Great Yarmouth: 0,33
3. Kendal: 0,28
4. Appleby: 0,25
5. Sedbergh: 0,25
6. Keswick: 0,24
7. Pobles i ciutats de Gal·les: 0,18-0,47

6. Multiplicadors del turisme sobre la renda recollits per Fletcher (1989):

- Turquia: 1,96
- Regne Unit: 1,73
- República d'Irlanda: 1,72
- Egipte: 1,23
- Jamaica: 1,23
- República Dominicana: 1,20
- Xipre: 1,14
- Irlanda del Nord: 1,10
- Illes Bermudes: 1,09
- Hong Kong: 1,02
- Illa Maurici: 0,96
- Antigua: 0,88
- Missouri State (EUA): 0,88
- Bahames: 0,79

- Walworth County, Wisconsin (EUA): 0,78
- Fili: 0,72
- Cayman Islands: 0,65
- Islàndia: 0,64
- Grand County, Colorado (EUA): 0,64
- Illes Verges (UK): 0,58
- Door County, Wisconsin (EUA): 0,55
- Solomon Islands, Melanèsia: 0,52
- Republic of Palau, Micronèsia: 0,50
- Victoria Metropolitan Area, Canadà: 0,50
- Sullivan County, Pennsylvania: 0,44
- City of Carlisle, Cúmbria (UK): 0,40
- Western Samoa, Polinèsia: 0,39
- Gwynedd. North Wales (UK): 0,37
- East Anglia (UK): 0,34
- City of Winchester (UK): 0,19

Annex IV.

Relativització dels impactes econòmics a la ciutat de Barcelona

Amb l'objectiu de dimensionar l'impacte del turisme a la ciutat de Barcelona, cal establir la relació dels efectes totals de l'activitat turística sobre el conjunt de l'activitat econòmica i de l'ocupació de la ciutat de Barcelona. En conseqüència, és necessari disposar de dades de producte interior brut (PIB) i ocupació a la ciutat de Barcelona per a l'any 2012.

La darrera dada disponible de PIB per a la ciutat de Barcelona és l'estimada per l'Idescat per l'any 2010, que és de 61.915,2 milions d'euros (Taula 94). Com a referència també es presenten les dades existents de valor afegit brut (VAB) per a la ciutat de Barcelona per a diferents sectors productius i branques d'activitat (Taules 95 a 100).

Pel que fa a l'ocupació, les dades d'afiliació a la Seguretat Social revelen que l'any 2012 hi havia 977.468 afiliats a tots els règims de la Seguretat Social (Taula 102) i 835.620 afiliats al règim general (Taula 102).

Taula 94. Producte interior brut (PIB) a la ciutat de Barcelona, milions d'euros (base 2008)

Any	PIB
2010	61.915,2
2009	61.490,5
2008	63.590,5

Font: Idescat

Taula 95. Valor afegit brut per grans sectors a la ciutat de Barcelona, milions d'euros (base 2008)

Any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2010	5,7	6.044,3	4.235,5	46.494,5	56.780,0
2009	5,4	5.633,6	5.221,5	46.456,2	57.316,7
2008	5,2	6.608,5	5.414,0	46.432,6	58.460,2

Font: Idescat

Taula 96. Valor afegit brut per grans sectors a la ciutat de Barcelona, percentatge (base 2008)

Any	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2010	0,0	10,6	7,5	81,9	100,0
2009	0,0	9,8	9,1	81,1	100,0
2008	0,0	11,3	9,3	79,4	100,0

Font: Idescat

Taula 97. Valor afegit brut de la indústria per branques d'activitat a la ciutat de Barcelona, milions d'euros (base 2008)

Any	Indústries extractives, energia, aigua i residus	Alimentació, tèxtil, fusta, arts gràfiques, química i cautxú	Metal·lúrgia, maquinària, material elèctric i de transport	Total
2010	869,1	3.139,6	2.035,5	6.044,3
2009	790,4	2.822,7	2.020,5	5.633,6
2008	736,6	3.175,5	2.696,3	6.608,5

Font: Idescat

Taula 98. Valor afegit brut de la indústria per branques d'activitat a la ciutat de Barcelona, percentatges (base 2008)

Any	Indústries extractives, energia, aigua i residus	Alimentació, tèxtil, fusta, arts gràfiques, química i cautxú	Metal·lúrgia, maquinària, material elèctric i de transport	Total
2010	14,4	51,9	33,7	100,0
2009	14,0	50,1	35,9	100,0
2008	11,1	48,1	40,8	100,0

Font: Idescat

Taula 99. Valor afegit brut dels serveis per branques d'activitat a la ciutat de Barcelona, milions d'euros (base 2008)

Any	Comerç	Transport, informació i comunicacions	Hostaleria	Activitats financeres i assegurances	Activitats immobiliàries, tècniques i administratives	Administració pública i altres serveis	Total
2010	6.520,3	6.952,0	4.771,3	3.876,1	11.277,5	13.097,3	46.494,5
2009	6.536,7	6.811,4	4.378,1	5.016,6	10.694,6	13.018,9	46.456,2
2008	6.682,7	7.152,7	4.284,6	4.587,3	11.611,9	12.113,4	46.432,6

Font: Idescat

Taula 100. Valor afegit brut dels serveis per branques d'activitat a la ciutat de Barcelona, percentatge (base 2008)

Any	Comerç	Transport, informació i comunicacions	Hostaleria	Activitats financeres i assegurances	Activitats immobiliàries, tècniques i administratives	Administració pública i altres serveis	Total
2010	14,0	15,0	10,3	8,3	24,3	28,2	100,0
2009	14,1	14,7	9,4	10,8	23,0	28,0	100,0
2008	14,4	15,4	9,2	9,9	25,0	26,1	100,0

Font: Idescat

Existeixen diferents maneres vàlides per estimar el PIB per l'any 2012 a partir de les dades existents. La primera, consisteix a aplicar al PIB de 2010 la taxa de creixement del PIB pel conjunt de Catalunya en els anys 2011 i 2012, xifres que es mostren a la Taula 101. Aplicant les taxes de creixement al conjunt de Catalunya per a 2011 (0,5%) i 2012 (-1,3%), el PIB a la ciutat de Barcelona assoliria el 2012 una xifra de 61.415,8 milions d'euros.

Taula 101 Producte interior brut (PIB) a Catalunya. Base 2008. Oferta. Variació en volum (%).

		Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	Indústria manufacturera	Construcció	Serveis	Comerç, hoteleria, finances i altres	Administració pública, educació, sanitat i serveis socials	Impostos sobre productes
	PIB							
2012	-1,3	-8	-1,1	-1,7	-7,5	-0,5	-0,4	-0,6
2011	0,5	4	2,2	2,5	-6,1	1,6	2,3	-5,3
2010	0,3	-0,9	6,1	5,8	-14,6	1,3	0,8	0,7
2009	-4,2	6,4	-12	-14,2	-5,7	-1,4	-2,3	-6,5
2008	-0,2	0,2	-4,3	-5,7	-0,5	1,2	0,3	0,5
2007	2,7	0,2	0,4	0,4	1,7	4,1	3,6	1
2006	3,8	19,6	1	1,1	7,8	3,9	3,7	2,6
2005	3,9	-1,1	-2,5	-3,2	5,4	5,6	5,9	6,9
2004	3,1	-3,9	1,4	0,7	3,9	3,4	3,4	5,3
2003	3,8	-2,7	0,2	-0,1	4,2	4,8	4,8	6,6
2002	2,6	9	-2,2	-2,6	5,2	3,7	3,7	4,3
2001	3,1	-4,3	4	3,9	7,2	2,3	2,2	3,2

Font: Idescat

Una altra aproximació pot obtenir-se a partir de l'evolució dels afiliats a la Seguretat Social (Taules 102 a 11). En aquest cas, les dades estan disponibles a la ciutat de Barcelona. Si s'estima el PIB a partir de l'increment en el nombre d'afiliats a la Seguretat Social, el PIB a la ciutat de Barcelona l'any 2012 oscil·la entre 59.372,1 i 60.540,6 milions d'euros, en funció de si s'utilitzen les xifres d'afiliats només al règim general o les dades d'afiliats a tots els règims.

Taula 102. Afiliats a la Seguretat Social (tots els règims) a la ciutat de Barcelona, mitjana anual

Any	Nombre	Percentatge de variació respecte a l'any precedent
2012	977.468	-1,33
2011	990.656	-2,09
2010	1.011.794	-1,70
2009	1.029.322	-

Font: Ajuntament de Barcelona

Taula 103. Afiliats al règim general de la Seguretat Social per grans sectors a la ciutat de Barcelona, mitjana anual

	2009	Variació percentual	2010	Variació percentual	2011	Variació percentual	2012	Variació percentual
Total	886748	-	871461	-1,72	851576	-2,28	835620	-1,87
Agricultura	354	-	276	-21,99	252	-8,61	305	21,13
Indústria	86361	-	79875	-7,51	75102	-5,97	71930	-4,22
Construcció	46385	-	39631	-14,56	33015	-16,69	26729	-19,04
Serveis	753648	-	751680	-0,26	743207	-1,13	736656	-0,88

Font: Ajuntament de Barcelona

Taula 104. Afiliats al règim general de la Seguretat Social a la ciutat de Barcelona, per sectors

Sectors	2009	Variació percentual	2010	Variació percentual	2011	Variació percentual	2012	Variació percentual
TOTAL	880.584	-	874.976	-0,64	853.132	-2,50	824.745	-3,33
A. Agricultura, ramaderia i pesca	297	-	261	-12,12	221	-15,33	269	21,72
B. Indústries extractives	67	-	55	-17,91	50	-9,09	41	-18,00
C. Indústries manufactureres	68.895	-	65.373	-5,11	62.126	-4,97	58.467	-5,89
D. Energia elèctrica i gas	2.513	-	2.403	-4,38	2.488	3,54	2.298	-7,64
E. Aigua, sanejament, residus	11.936	-	10.385	-12,99	10.138	-2,38	9.459	-6,70
F. Construcció	42.653	-	37.165	-12,87	30.166	-18,83	24.561	-18,58
G. Comerç i reparacions	132.862	-	132.169	-0,52	127.884	-3,24	123.977	-3,06
H. Transports i emmagatzematge	40.332	-	40.340	0,02	39.622	-1,78	38.295	-3,35
I. Hosteleria	55.394	-	58.243	5,14	60.372	3,66	59.840	-0,88
J. Informació i comunicacions	45.322	-	45.844	1,15	44.357	-3,24	42.249	-4,75
K. Activitats financeres i d'assegurances	41.546	-	40.051	-3,60	39.836	-0,54	38.797	-2,61
L. Activitats immobiliàries	9.179	-	9.429	2,72	9.483	0,57	9.747	2,78
M. Activitats professionals, tècniques	69.119	-	69.070	-0,07	69.081	0,02	66.083	-4,34
N. Activitats administratives i serveis auxiliars	90.664	-	93.696	3,34	89.400	-4,59	89.011	-0,44
O. Administració pública	79.447	-	77.134	-2,91	77.682	0,71	74.463	-4,14
P. Educació	58.415	-	60.602	3,74	61.572	1,60	59.082	-4,04
Q. Activitats sanitàries i serveis socials	80.965	-	82.199	1,52	79.725	-3,01	80.402	0,85
R. Activitats artístiques, recreatives	19.788	-	20.039	1,27	19.259	-3,89	18.856	-2,09
S. Altres serveis	26.326	-	25.612	-2,71	24.753	-3,35	23.894	-3,47
T. Llars que ocupen personal domèstic	4.544	-	4.589	0,99	4.596	0,15	4.640	0,96
U. Organismes extraterritorials	320	-	317	-0,94	321	1,26	314	-2,18

Font: Ajuntament de Barcelona

L'aproximació prèvia, a partir de l'evolució del nombre d'afiliats a la seguretat social, ignora l'evolució de la productivitat del treball. És a dir, si els treballadors esdevenen més productius (produeixen més unitats de producte per treballador), aleshores un

mateix nombre de treballadors aportarà generarà un valor més alt del PIB. La Taula 12 presenta l'evolució de la productivitat (PIB per ocupat) al conjunt de Catalunya pels diferents sectors d'activitat. L'estimació del PIB de la ciutat de Barcelona per a l'any 2012 incorporant l'evolució de la productivitat del treball oscil·la entre 65.263,0 i 66.547,4 milions d'euros, en funció de si s'utilitzen les xifres d'afiliats només al règim general o les dades d'afiliats a tots els règims.

Taula 105. Evolució de la productivitat (PIB en volum per ocupat) a Catalunya (%).

Productivitat	Total	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
2012	6,0	12,0	6,1	13,9	5,4
2011	3,7	6,7	12,6	11,0	1,2
2010	2,2	-20,1	9,6	-4,6	-0,2
2009	5,1	9,3	5,6	17,7	5,1
2008	2,7	20,2	2,3	13,8	3,2
2007	3,2	9,6	7,9	-1,2	3,6
2006	4,4	15,0	4,1	-2,7	5,0
2005	2,1	-13,5	-2,6	16,2	0,9
2004	4,2	2,4	9,8	5,7	0,6
2003	2,4	-10,5	5,0	-1,6	1,2
2002	5,3	-5,7	1,6	9,0	6,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat

En darrer terme, també és factible estimar l'evolució del PIB a la ciutat de Barcelona entre els anys 2010 i 2012 a partir de les dades de diferents tipus de consums necessaris per al desenvolupament de l'activitat econòmica, com ara l'electricitat, l'aigua o el gas. En aquest cas, les estimacions pel PIB de 2012 oscil·len entre 56.650,4 i 60.642,2, en funció si s'empren les dades de consum de gas o aigua, respectivament.

Taula 106. Consum d'electricitat a la ciutat de Barcelona, en MWh

	TOTAL	Ús domèstic	Baixa tensió	Alta tensió
2012	7.113.678	2.321.432	2.473.599	2.318.647
2011	7.417.373	2.400.093	2.292.204	2.725.076
2010	7.597.425	2.593.258	2.252.580	2.751.588
Variació 2010-2011	-2,37	-7,45	1,76	-0,96
Variació 2011-2012	-4,09	-3,28	7,91	-14,91

Font: Ajuntament de Barcelona

Taula 107. Consum d'aigua a la ciutat de Barcelona, en metres cúbics

	TOTAL	Domèstic	Comerç i indústria	Serveis Ajuntament
2012	96.541.391	64.024.178	27.172.465	5.344.748
2011	97.467.042	64.580.887	27.683.554	5.202.601
2010	97.431.983	64.929.279	27.740.917	4.761.787
Variació 2010-2011	0,04	-0,54	-0,21	9,26
Variació 2011-2012	-0,95	-0,86	-1,85	2,73

Font: Ajuntament de Barcelona

Taula 108. Consum de gas a la ciutat de Barcelona, en MWh

	Total	Domèstic/Comercial	Industrial/Gran comercial
2012	5.960.032.876	3.398.404.737	2.561.628.139
2011	5.839.596.915	3.229.178.121	2.610.418.794
2010	6.513.513.275	3.818.381.030	2.695.132.245
Variació 2010-2011	-10,35	-15,43	-3,14
Variació 2011-2012	2,06	5,24	-1,87

Font: Ajuntament de Barcelona

La Taula 109 mostra el resum de les diferents estimacions pel PIB de la ciutat de Barcelona per l'any 2012. Les xifres oscil·len entre un mínim de 56.650,4 milions d'euros i un màxim de 66.547,4 milions d'euros. El punt mitjà estaria en uns 61.600 milions d'euros.

Taula 109. Estimació del PIB de la ciutat de Barcelona per l'any 2012

	Any	Milions d'euros
Valor oficial	2010	61.915,2
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del PIB de Catalunya	2011	62.224,8
	2012	61.415,8
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del nombre d'afiliats a tots els règims de la Seguretat Social a la ciutat de Barcelona	2011	60.621,2
	2012	60.540,6
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del nombre d'afiliats al règim general de la Seguretat Social a la ciutat de Barcelona	2011	60.503,5
	2012	59.372,1
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del nombre d'afiliats a tots els règims de la Seguretat Social a la ciutat de Barcelona i la taxa de creixement de la productivitat a tot Catalunya	2011	62.864,2
	2012	66.547,4
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del nombre d'afiliats al règim general de la Seguretat Social a la ciutat de Barcelona i la taxa de creixement de la productivitat a tot Catalunya	2011	62.742,1
	2012	65.263,0
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del consum total d'electricitat a la ciutat de Barcelona	2011	60.447,8
	2012	57.975,5
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del consum d'aigua del comerç i la indústria a la ciutat de Barcelona	2011	61.785,2
	2012	60.642,2
Valor estimat aplicant la taxa de creixement del consum de gas total a la ciutat de Barcelona	2011	55.507,0
	2012	56.650,4

Font: Elaboració pròpia

Annex V.

Territorialització de l'impacte econòmic del turisme de la ciutat de Barcelona

Seguint la metodologia emprada a l'Informe elaborat l'any 2009 pel Grup de Recerca AQR de la UB, en aquest annex s'aplica a les dades corresponents a l'any 2012. Cal recordar, però, les limitacions d'aquesta aproximació de l'impacte al territori, tal i com ja feien els autors a l'informe 2009.

La informació continguda a les Taules Input-Output és referida a tot Catalunya, per tant, no ofereix suficient desagregació de dades per conèixer quins efectes indirectes es queden a la ciutat de Barcelona i a la RMB. Per cobrir aquest dèficit d'informació, a l'informe 2009 es feia ús d'una enquesta feta a 109 empreses turístiques i la distribució territorial de la població ocupada, per identificar els multiplicadors que caracteritzaven les relacions intersectorials. Les limitacions metodològiques d'aquesta aproximació són considerables i ja es varen descriure a l'informe esmentat.

A fi de complir amb l'encàrrec de garantir la comparabilitat de la sèrie d'informes, es reproduïxen els mateixos càlculs per territorialitzar l'impacte econòmic del turisme per l'any 2012, i atès que no es disposen d'altres dades noves, s'apliquen exactament, les taules 4.2, 4.3, i 4.4 de l'informe 2009 que segons els seus autors "recullen els multiplicadors globals territorialitzats emprats al treball per les tres variables analitzades: facturació, ocupació i VAB."

Igualment, es segueix el mateix criteri que a l'informe 2009 i no s'aplica cap taxa de captura, és a dir, es suposa que la despesa directa dels turistes es realitza al 100% a la ciutat de Barcelona.

Taula 110. Territorialització dels multiplicadors dels sectors turístics per Catalunya. Facturació.

Sector	Barcelona ciutat	RMB (inclosa Barcelona)	Catalunya
Hotels i establiments hotelers	1,21	1,39	1,51
Restauració	1,23	1,39	1,48
Transports	1,22	1,43	1,63
Comerç al detall i reparacions	1,15	1,30	1,44
Serveis lúdics i culturals i altres	1,22	1,34	1,44

Font: Elaboració d'AQR-UB a partir de la TIOC 2005 i RGSS

Taula 111. Territorialització dels multiplicadors dels sectors turístics per Catalunya. Ocupació.

Sector	Barcelona ciutat	RMB (inclosa Barcelona)	Catalunya
Hotels i establiments hotelers	1,12	1,22	1,29
Restauració	1,21	1,35	1,43
Transports	1,13	1,26	1,38
Comerç al detall i reparacions	1,03	1,07	1,10
Serveis lúdics i culturals i altres	1,29	1,46	1,60

Font: Elaboració d'AQR-UB a partir de la TIOC 2005 i RGSS

Taula 112. Territorialització dels multiplicadors dels sectors turístics per Catalunya. VAB.

Sector	Barcelona ciutat	RMB (inclosa Barcelona)	Catalunya
Hotels i establiments hotelers	1,16	1,3	1,39
Restauració	1,18	1,29	1,36
Transports	1,24	1,45	1,66
Comerç al detall i reparacions	1,13	1,26	1,38
Serveis lúdics i culturals i altres	1,36	1,55	1,72

Font: Elaboració d'AQR-UB a partir de la TIOC 2005 i RGSS

Amb aquest conjunt de supòsits, els efectes totals (directes i secundaris) generats dels visitants a la ciutat de Barcelona en l'escenari que genera un impacte econòmic més elevat (4A), queden reflectits al quadre següent:

Taula 113. Efectes directes i secundaris a Barcelona, Regió Metropolitana i Catalunya

		Efectes directes	Efectes secundaris	Total
Barcelona ciutat	Despesa directa*	9.110.874.335	1.896.951.425	11.007.825.760
	Ocupació	122.260	16.069	138.330
	VAB*	7.168.088.106	1.355.635.982	8.523.724.088
Regió Metropolitana (inclosa BCN)	Despesa directa*	9.110.874.335	3.373.721.763	12.484.596.098
	Ocupació	122.260	28.278	150.538
	VAB*	7.168.088.106	2.339.829.488	9.507.917.594
Tot Catalunya	Despesa directa*	9.110.874.335	4.436.111.005	13.546.985.340
	Ocupació	122.260	36.761	159.021
	VAB*	7.168.088.106	3.100.786.369	10.268.874.475

Font: Elaboració seguint la metodologia AQR-IREA (2009) (*) mesura en Euros.

Al quadre següent s'expressa en percentatges quin és l'impacte econòmic total a Barcelona ciutat i quin és l'impacte econòmic que representa per al conjunt de Catalunya l'activitat turística de la ciutat de Barcelona.

Taula 114. Impacte econòmic del turisme a Barcelona i Catalunya

	En termes de PIB	En termes d'ocupació
Barcelona ciutat	13,8%	14,2%
Catalunya	5,2%	6,7%

Referències bibliogràfiques

- Akkemik, K. A. (2012). Assessing the importance of international tourism for the Turkish economy: A social accounting matrix analysis. *Tourism Management*, 33(4), 790-801.
- Archer, B. (1976). The anatomy of a multiplier. *Regional Studies*, 10, 71-77.
- Archer, B. H. (1982). The value of multipliers and their policy implications. *Tourism Management*, 3(4), 236-241.
- Archer, B. H. (1984). Economic impact: Misleading multiplier. *Annals of Tourism Research*, 11(3), 517-518.
- Archer, B., & Fletcher, J. (1996). The economic impact of tourism in the Seychelles. *Annals of Tourism Research*, 23(1), 32-47.
- Baaijens, S. R., Nijkamp, P., & Kees Van, M. (1998). Explanatory meta-analysis for the comparison and transfer of regional tourist income multipliers. *Regional Studies*, 32(9), 839-849.
- Baró, E. (2010). Estimació de l'impacte total de la despesa turística corrent a Catalunya en el conjunt de l'economia i en els seus principals sectors d'activitat. Aplicació d'una metodologia input-output. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Blake, A., Gilham, J., & Sinclair, M. T. (2006). CGE tourism analysis and policy modelling. In L. Dwyer & P. Forsyth (Eds.), *International Handbook on the Economics of Tourism*: Edward Elgar.
- Bureau of Economic Analysis (U.S. Department of Commerce). (2012). RIMS II. An essential tool for regional developers and planners: Bureau of Economic Analysis (U.S. Department of Commerce).
- Cardenete, M. A., Guerra, A.-I., & Sancho, F. (2012). *Applied General Equilibrium. An Introduction*: Springer.
- Department of Economic and Social Affairs. (2010). Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008: United Nations; Commission of the European Communities, Eurostat; World Tourism Organization; Organisation for Economic Co-operation and Development.
- Dwyer, L., Forsyth, P., Madden, J., & Spurr, R. (2000). Economic impacts of inbound tourism under different assumptions regarding the macroeconomy. *Current Issues in Tourism*, 3(4), 325-363.

- El Beyrouty, K., & Tessler, A. (2013). *The Economic Impact of the UK Heritage Tourism Economy*: Oxford Economics.
- Espinet, J.-M., Fluvià, M., & Rigall-I-Torrent, R. (2011). The impact of inbound demand on price levels in tourism municipalities: empirical evidence from Catalonia. *Tourism Economics*, 17(1), 159-189.
- Fletcher, J. E. (1989). Input-output analysis and tourism impact studies. *Annals of Tourism Research*, 16(4), 514-529.
- Florida Tax Watch. (2013). *Investing in Tourism: Analyzing the Economic Impact of Expanding Florida Tourism*: Florida Tax Watch.
- Fluvià, M., Carreras, M., & Rigall-I-Torrent, R. (2006). *Estudi de l'impacte econòmic de la Fundació Gala-Salvador Dalí (Resum executiu)*: Fundació Gala-Salvador Dalí.
- Fluvià, M., Rigall-I-Torrent, R., Saló, A. & Casas, F. (2012). *Estudi de l'impacte econòmic de la Fundació Gala-Salvador Dalí (Resum executiu)*: Fundació Gala-Salvador Dalí.
- Fluvià, M., Rigall i Torrent, R., & Saló, A. (2009). *Protocol d'avaluació de l'impacte econòmic d'esdeveniments i institucions culturals: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació*.
- Fluvià, M., Rigall i Torrent, R., & Saló, A. (2013). *The economic impact of fine arts museums: The Gala-Salvador Dalí Foundation*. IATE 2013 (International Association for Tourism Economics International Conference), Ljubljana.
- Gasparino, U., Bellini, E., Del Corpo, B., & Malizia, W. (2008). *Measuring the Impact of Tourism Upon Urban Economies: A Review of Literature*. Milan: Fondazione Eni Enrico Mattei.
- Hara, T. (2008). *Quantitative Tourism Industry Analysis: Introduction to Input-Output, Social Accounting Matrix Modelling, and Tourism Satellite Accounts*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Horowitz, K. J., & Planting, M. A. (2006). *Concepts and Methods of the U.S. Input-Output Accounts*. Washington, DC: Bureau of Economic Analysis.
- Mattingly, S. R., & Griffith, E. S. (2008). *U.S. Travel and Tourism Satellite Accounts for 2004–2007*. Washington, DC: Bureau of Economic Analysis.
- Miller, R. E., & Blair, P. D. (2009). *Input-Output Analysis. Foundations and Extensions*. New York: Cambridge University Press.
- Narayan, P. K. (2004). Economic impact of tourism on Fiji's economy: empirical evidence from the computable general equilibrium model. *Tourism Economics*, 10(4), 419-433.

- NYC & Company. (2013). *New York City Tourism: A Model for Success*. New York: NYC & Company.
- Polo, C., & Valle, E. (2012). Input output and SAM models. In L. Dwyer, A. Gill & N. Seetaram (Eds.), *Handbook of Research Methods in Tourism. Quantitative and Qualitative Approaches* (pp. 227-260): Edward Elgar.
- Quan Novelo, A., Santoya, J., & Vellos, R. (2007). *Assessing the Direct Economic Impact of Cruise Tourism on the Belizean Economy*: Central Bank of Belize.
- Schaffer, W. A. (2010). *Regional Impact Models*, Accessible at: <http://www.rri.wvu.edu/WebBook/Schaffer/>.
- Stynes, D. J. (2001). *Multipliers*, Accessible at: <https://www.msu.edu/course/prr/840/econimpact/multipliers.htm>.
- Stynes, D. J., & Sun, Y.-Y. (2003). *Impacts of Visitor Spending on Local Economy: Colonial National Historical Park, 2001*. East Lansing: National Park Service Social Science Program; Michigan State University.
- Stynes, D. J., Vander Stoep, G. A., & Sun, Y.-Y. (2004). *Estimating Economic Impacts of Michigan Museums*. East Lansing: Michigan State University.
- Robles Teigeiro, L., & Díaz, B. (2014). Estimation of multipliers for the activity of hotels and restaurants. *Tourism Management*, 40(0), 27-34.
- Streitwieser, M. L. (2009). *A Primer on BEA's Industry Accounts*. Washington, DC: Bureau of Economic Analysis.
- ten Raa, T. (2005). *The Economics of Input-Output Analysis*. New York: Cambridge University Press.
- Tourism London. (2011). *Economic impact analysis of tourism in the city of London*. London, Canada: Tourism London; The Canadian Tourism Research Institute.
- Vellas, F. (2011). *The indirect impact of tourism: An economic analysis*. Paris: Third Meeting of T20 Tourism Ministers.
- World Travel & Tourism Council. (2013). *Travel & Tourism Economic Impact 2013*. World: World Travel & Tourism Council.

Fons de dades

- Ajuntament de Barcelona.
- Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.
- Institut d'Estadística de Catalunya
- Instituto Nacional de Estadística.
- Turisme de Barcelona
- Diputació de Barcelona
- Associació d'Apartaments Turístics (APARTUR)